

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

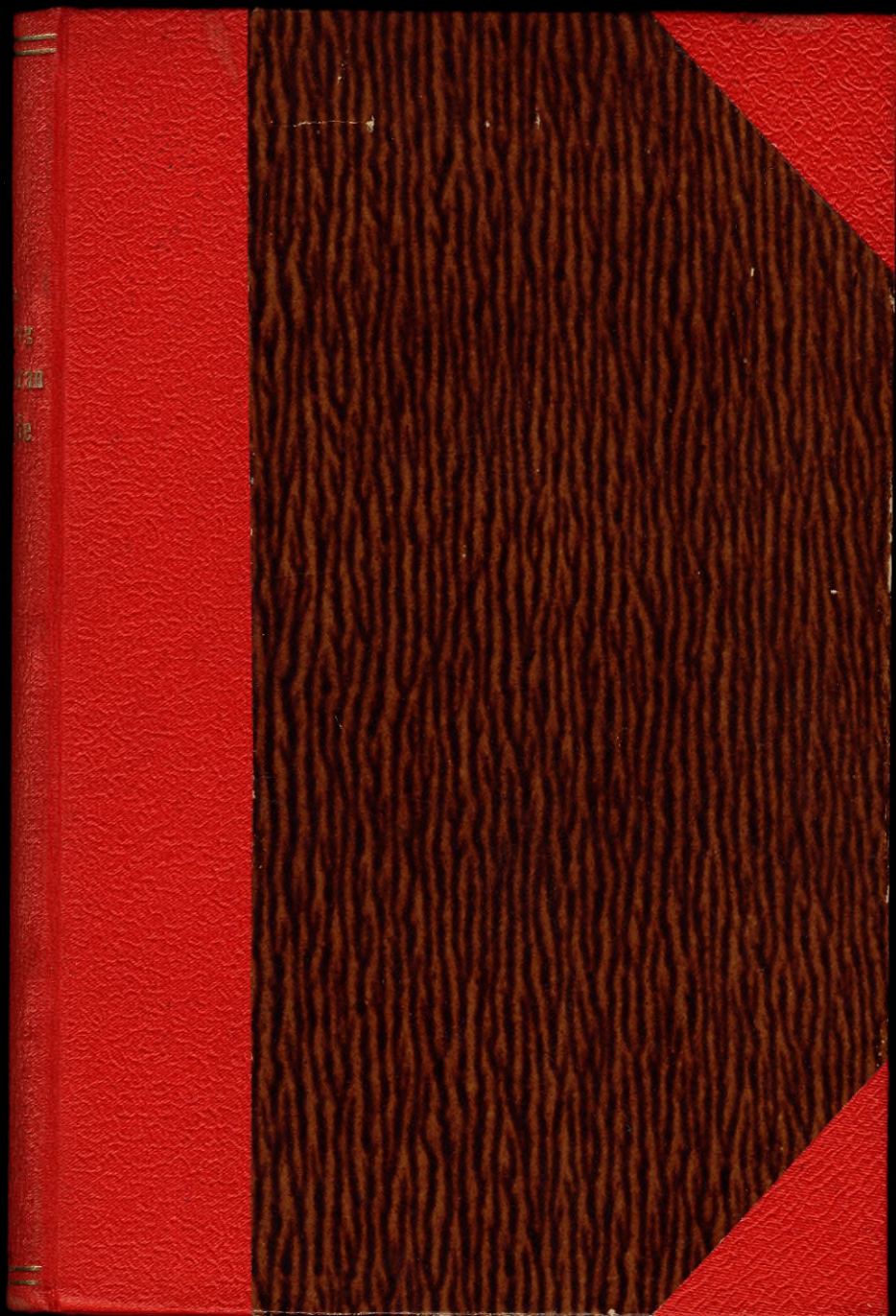
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

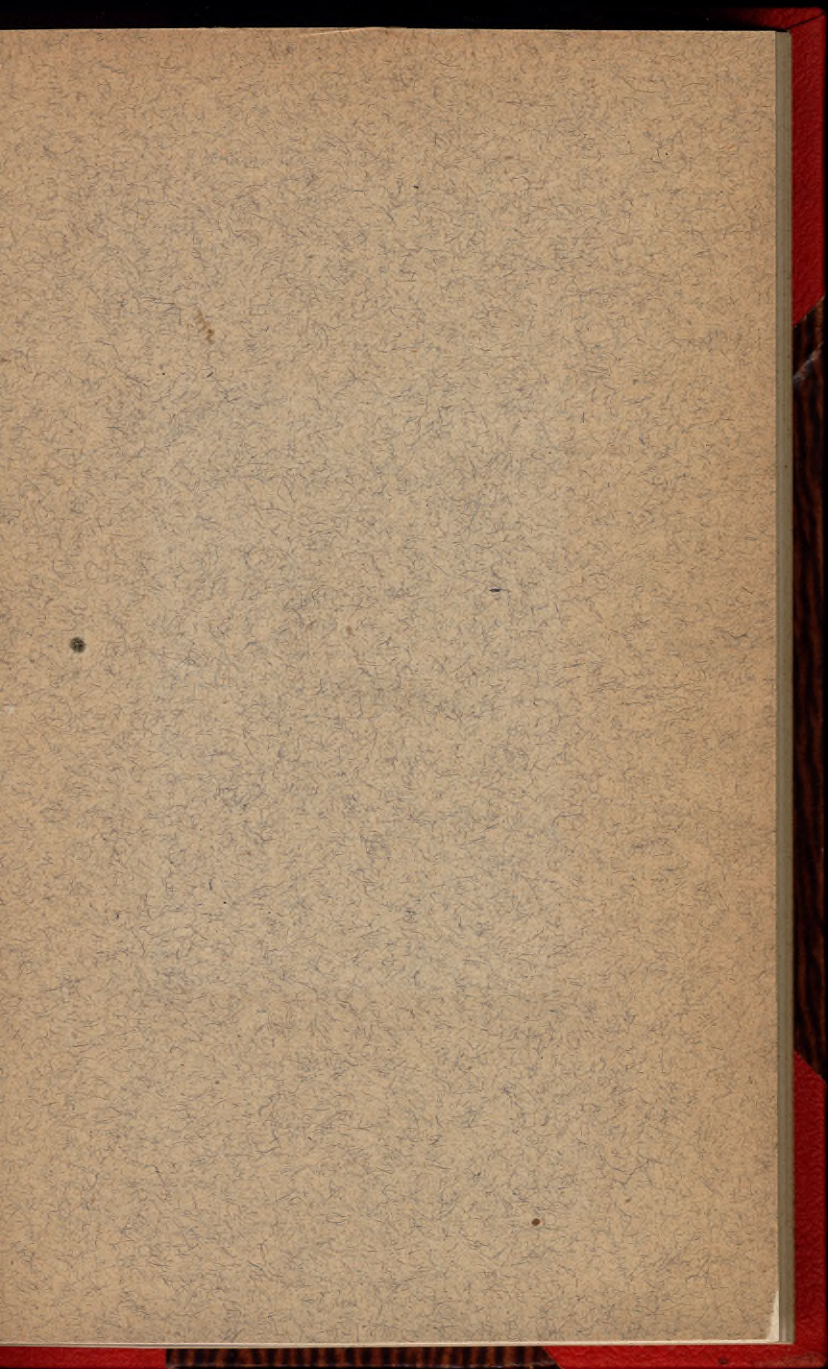

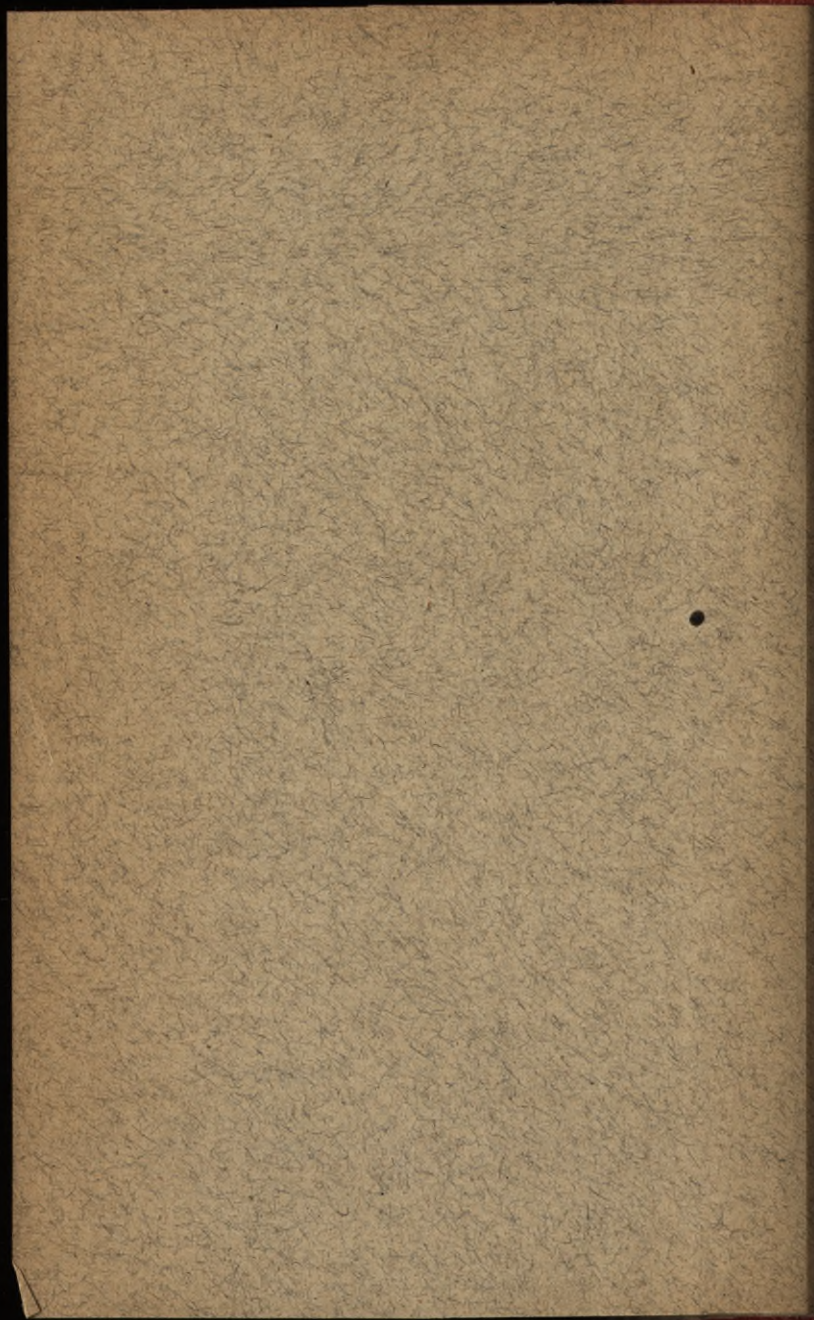
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

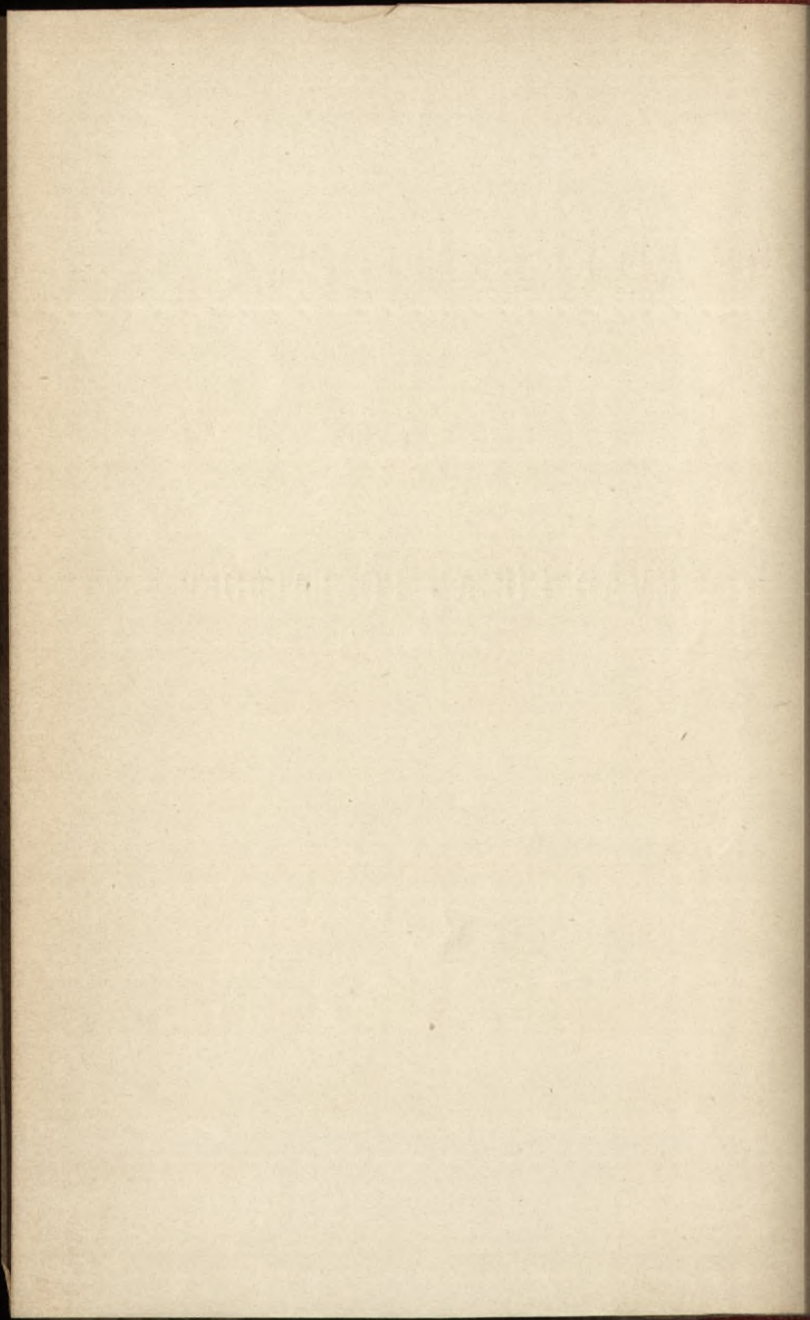

MARGARETA

“HYAD FURAN FÖRTÄLJDE“

"HVAD FURAN FÖRTÄLJDE"

BERÄTTELSE

AF

MARGARETA

förf. till "Med eller mot sin natur"

[Margareta Stenroos]

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.

ALB BONNIERS BOKTRYCKERI 1898.

HVAD FURAN FÖRTÄLJDE.

Hon stod vid foten af berget, nära insjöns rand, min höga, kraftiga fura. För länge, länge sedan, långt före min tid hade hon börjat sin tillvaro som ett litet frö, ditfördt af vinden en stormig höstdag. Det lilla fröet föll på en fager plats nedanför berget, nära stranden. Det sökte hålla sig kvar, borrhade sig ned i myllan för att få fäste, djupare och djupare sjönk det, och så slog det rot. Det var den första kampen för furans tillvaro, men det var icke den sista.

Som en späd telning stod hon nedanför berget, ljuf, doftande, förhoppningsrik. Men hon stod i människornas väg, och människorna gåfvo icke akt på henne — de ge sällan akt på det lilla, de fika så girigt efter det stora i världen, att de helt och hållet förgäta att allt stort en gång varit litet — och så satte de sin fot på henne och trampade ned henne till marken. Det gick en skälfnings genom furans lif; man är icke känslolös för att

man är liten. Det gällde att rädda sig från att förgås, att resa sig igen, att hålla sig uppe, att kämpa för att komma högre, alltjämt högre, att värna om sin tillvaro. Det gällde att samla kraft, motståndskraft för lifvets svårigheter, att icke vekna, att icke gifva sig på halfva vägen.

Och kraft samlade hon, energi hade hon och uppåt kom hon, min stora, stolta fura.

Hon växte förbi människorna, de kunde icke förtrampa henne längre, ty hon var höjd öfver dem, men såra henne kunde de och sårade henne gjorde de. De riste hennes stam, de bröto hennes grenar, de röfvade från henne, lättsinnigt och sorgglöst, det, som utgjorde hennes lifs intresse, de ljusa, fagra knopparna om våren, det som skulle bli hennes lifs frukt. Men lefva fick hon, hennes lif togo de ej.

Så kommo vindarna, nordan, mäktig och stark. Då fick hon pröfva hvad hon dugde till. Då slets hon hit och dit af stormarna, grenar rycktes af och sletos ifrån henne, men hon bestod profvet, hon dignade ej. Hon höll sig alltjämt hög och rak, och så blef hon till sist hvad hon nu är, men kämpat för sitt lif har hon.

Hon har icke själf berättat mig sitt lifs historia, andra hafva berättat den för mig. Hon talar icke om sig själf, sitt lifs historia släpper hon icke ut för himmelens alla vindar, det är hennes egen särskilda stora egendom, den kan inte förstås af någon annan än af henne själf.

Jag såg henne strax, märkte henne genast, och jag smög in under hennes yfviga grenar, slog

armarna om hennes stam och stannade där. Hon såg på mig, och jag såg på henne — och vi förstodo hvarandra.

O, huru mången gång har jag inte stått hos min fura med armarna om hennes kraftiga stam, stått där i den tidiga sommarmorgonen, då solen gick upp och göken ropade sitt ku-ku, eller i kvällen, i den tysta, stilla sommarkvällen, då solen stod i väster, då brisen mojnade af och naturen rustade sig till ro. Då susade det i de gröna grenarna, då lärde jag mig furornas språk och då förtäljde min fura hvad hon sett och hvad hon hört.

* * *

I den stora gården på sidan om berget bodde de. Det var en vacker gård med hvita sandgångar och mjuka gräsmattor, med prunkande blomstergrupper och en gammal solvisare, som stått där i fars och farfars och farfars fars tid. Midt på gården på den stora gräsrundeln stod en flaggstång, hög och hvitmålad, och rundt omkring slingrade sig luktärter uppför de grönmålade stöden. När det var högtid där i gården, när det var glädjefest och hågkomstdagar, då vajade den blå duken med det gula korset i toppen af den hvitmålade stängen, högt öfver de doftande luktärterna.

Ända ned till sjön sträckte sig trädgården, ända ned till sjön. Å, hvad frukt där fanns! Äpplen, röda som rosor, och äpplen, gulhvita och

klara som plommon, äpplen, som inte kunde tåla en vinterdag, och äpplen, som voro bäst då. Stora tunga päron och små, söta som socker, bigaräer, körsbär och plommon — en hel rikedom.

För länge, länge sedan, långt före farfars fars tid hade där inte alls varit någon trädgård, inte ett enda fruktträd, inte en enda bärbuske. Men en gång hade en ung flicka en sommarkväll gömt en äppelkärna under en grästorfvä. Den kärnan hade grott och blifvit ett träd, och då hon såg det, hade hon anförtrott flera kärnor åt jorden — det var början till den stora präktiga fruktträdgården. Så hade den ena ägaren af gården efter den andra fortsatt med planteringen och utvidgat trädgården mer och mer, och nu sträckte den sig ända ned till sjön.

Den, som nu rådde om trädgården och det underliga gamla hvitmålade huset med sitt spetsiga tak och den stora skogen och de böljande sädesfälten rundt omkring, var en gammal man. Han hade ärft gården efter sin fader, som en gång i sin tur ärft den efter sin far, och så hade gården gått fem släktled igenom från far till son. Den nuvarande ägaren hade haft många syskon att lösa ut. Det hade gifvit anledning till skuld och till hårdt arbete, träget, aldrig sviktande arbete, för att få den betald. Men det hade lyckats, skulden var gäldad, gården var hans, odelad hans, såsom den varit hans fäders, och nu gick han omkring med silfver i håret och frid i blicken. Han hade gift sig sent, nära sitt fyrtionde år. Hon var hans

andra kärlek, och han hade icke misstagit sig på henne. Den första hade glidit ifrån honom, såsom västan glider förbi och lämnar intet kvar, intet förutom minnet. Det hade varit i hans första ungdom, i hänryckningens tid. Det hade tystat hans glädje, gjort honom modstulen, inåtvänd, bittert stämd emot kvinnorna. Men arbetet hade räddat honom åt sig själf. Så kom den andra kärleken och med den lyckan. Den gaf honom mer än han vågat hoppas, den gjorde lyckan bofast på den gamla fäderneärfda gården nedanför berget och den lockade glädjen och munterheten in i alla gömslen och vrår.

Men det låg en väntan öfver glädjen, en väntan öfver den gamla gården, man väntade på sonen, arfvingen, som en gång skulle öfvertaga gården efter fadern, då hans stund var inne, då han måste lämna gård och grund och gå dit, hvarifrån man icke återvänder.

Männe han aldrig skulle komma? Männe den raka släktleden från far till son skulle brytas nu och gården komma i andra händer, händer som skulle föra bort den gamla solvisaren, som skulle hugga ned farfars päronträd, som skulle bygga på det gamla huset och lägga en ny stil på den gamla.

Hvad tjänade det då till att arbeta så strängt för att få gården skuldfri? Hvad tjänade det till att utvidga, att rödja, att förbättra, att plantera, om sonen aldrig skulle komma?

Men han kom.

I sjetten året af deras äktenskap kom han, men hans mor måste gifva sitt lif för hans. Det var ett dyrt köp, ett oerhördt dyrt köp.

Den lille var en fager pilt med knubbiga lemmar och stora, mörka ögon, och Thore fick han heta efter far och farfar.

Hans faster, gamla Dora, kom till gården för att bli i mors ställe för den moderlöse och leda honom, medan han tog sina första, stapplande steg.

Han var en lustig liten fyr, glad och munter, han kunde konsten att skratta och att locka andra till skratt. Hans små fötter dansade lätt öfver de mjuka gräsmattorna och han frodades och blomstrade i kapp med rosorna på gården.

Snart ströfvade han omkring med fadern och hans lilla hand hvilade i hans. Då fick han veta, hvem som satt upp den gamla solvisaren, hvem som planterat det trädet eller det, hvem som grävt brunnen och funnit den kristallklara vattenådem i jorden, hvem som byggt huset de bodde uti, och hvem som låtit sätta upp de präktiga stenstolparna vid gårdsgrinden. Och det stannade kvar i hans minne, allt det hans fader täljde honom om den gamla gården, och han växte upp i denna minneas helgedom och förstod tidigt nog att han en gång skulle taga vid, där hans fader slutade, att han skulle fortsätta det arbete fäderna begynt, och han räknade ut, hvad han i sin tid skulle göra för sin fäderneärfda gård.

Han kom i skola i staden. Han satt vid en trång gata lutad öfver sina böcker och drömde

om hemmets gård, om de knotiga träden, där han äntrat sig upp, vig som en ekorre, och där han lekt sig till kung och hela skogen varit hans kungarrike, om bryggan nere vid strand, där hela hans flotta legat förlagd, om ladan, där han hoppat från en svindlande höjd ned i det mjuka, doftande höet, och om gungan mellan tallarna, gungan som förde honom i jämnhöjd med trädtopparna.

Det blef ferier, och han fick komma hem. Han svängde sin skolmössa högt i vädret vid åsynen af hemmet, och flaggan var hissad i topp och faster Dora hade bakat vofflor till kaffet, stora, frasiga vofflor.

Å, om han fått vara hemma jämt!

I bland fick han bjuda kamrater med sig hem, pojkar jämnåriga med honom själf, och då fanns icke ett gömsle på den stora gården, som icke blef undersökt, icke en fläck, som de icke lärde känna.

Så en sommardag efter några år, en solig, ljus sommardag, då den blågula duken var hissad och Thore körde uppför gården, var den mössa, han viftade med, hvit. Då var skoltiden slut, och då var han tjugu år.

Den dagen i kvällningen gingo far och son genom trädgården ned till stranden och stannade under den stora furan nedanför berget. De stodo tysta under de yfviga grenarna och blickade utåt sjön. Så bröt den gamle tystnaden.

»Det har ingen i vår släkt gått så långt i studier som du,» sade han, »ingen af dem, som

ägt gården här, har eröfrat den hvita mössan före dig. Vi ha alla arbetat för vår fäderneärfda gård ifrån far och till son i fem släktled, alla ha vi sökt förbättra, rödja och arbeta upp den, hvar och en under sin tid. Alla ha vi funnit lyckan här och aldrig längtat bort från vår gård och ingen fläck har lådt vid vårt namn. Att du skall bli värdig dina fäder, väntar jag af dig, och jag hoppas, att din hvita mössa inte måtte skilja dig från vår gamla gård.»

Sonen stödde sin rygg mot furans stam, den gamle stod utan stöd.

»Det finns ingen plats på jorden, som jag älskar så högt som vår gård,» sade han, »men jag känner ändå, att landtbrukare är jag inte född till. Som barn hade jag helst velat slunga boken i vrån och stannat hemma för alltid, men nu är jag inte barn längre, nu har min håg ändrats, nu står min lust till studierna, nu känner jag, att endast på den banan kan jag uträtta något i lifvet. Landtbruket har jag ej lust för, och jag känner så litet till det.»

»Du kunde ju genomgå en landtbruksskola.»

Fadern blickade spörjande på sin son.

»En landtbruksskola skulle aldrig kunna göra mig till en landtbrukare, då jag inte har någon lust därtill,» svarade sonen.

Fadern blickade ut öfver den lugna sjön, det låg sorg i hans blick. I den gamla furans grenar susade det så vemodigt.

Var söndringens timme slagen, skulle han se sin släkt gå bort från den gamla fäderneärfda gården?

»Och hvad tänker du bli?» frågade han.

»Jag tänker gå in på den juridiska banan,» svarade sonen. »Hvad jag sedan kommer att bli, hvar jag kommer att stanna, det får framtiden utvisa.»

»Ja, det är ju öppet för dig att gå dit din håg drifver dig, men man kan begå stora misstag mot sin håg, då man är ung, man kan misstaga sig på sina anlag. Vår släkt har inte födt någon vetenskapsman, den lärda banan har inte varit vår. Jag vet nog, att de finnas, de äro till och med många, som sätta den lärda banan högst, och bonden låter sin son gå från hacka och plog, från gård och grund för att läsa sig fram till präst eller något annat och menar, att det är stort gjordt och gläder sig däröfver, men jag delar inte den åsikten. De gamles erfarenhet gifver oss garanti för vår lycka i det lilla ordstäfvet, 'skomakare blif vid din läst'.»

»Men, pappa, nog måste du erkänna att sonens håg och anlag kunna gå i motsatt riktning till faderns. Mer än en vetenskapsman har utgått ur bondesläkt, och så trångbröstad åsikt kan du inte nära, att du tycker det vara sonens plikt att upptaga faderns fallna mantel utan att någon som helst vikt fästes vid hans anlag, vid hans håg. För att nu slumpen fogat det så, att vår släkt genom några led varit jordbrukare, kan du väl inte förneka möjligheten af, att ur vår släkt kan framgå en telning med sina anlag riktade från det yrket. Bör han då inte få följa sina anlag, få gå dit hans håg pekar? Anlagen, hågen inom oss äro

inte alltid släktaf, lika ofta äro de naturgåfvor, och rättighet att bruka sina gåfvor, att vara just det man är, bör ingen bestrida en annan.»

»Det är sant, men jag säger än en gång, man kan missta sig på sig själf. Du har frihet att gå, dit din håg för dig, jag vill inte stänga din väg. Gå dit, där du känner dig kunna uträtta något, och där du tror dig kunna bli tillfredsställd, ty det är hufvudsaken, det är just beviset på, att man ej misstagit sig, det att känna sig tillfredsställd vid utförandet af sitt lifsarbete.»

»Jag tror inte, att jag misstagit mig.»

»Det är möjligt, att du inte gjort det. Det är jag, som misstagit mig i min förhoppning om dig. Jag hoppades, att du skulle vilja stanna här såsom våra fäder före oss. Ingen har mottagit vår gård i det skick, du skulle ha mottagit den. Du har ingen att dela den med, och skuldfri är den. Men jag vill inte binda dig här. Gå du ut från vår gård, eftersom du känner dig manad att gå, utritta ett redligt arbete i världen och se till, att du håller det namn, du ärft af dina fäder, fritt från hvarje fläck!»

Det gick en susning genom den gamla talens grenar, det var som en tung, vemodig suck.

»Å, pappa, lita på mig, jag skall draga ära öfver vårt gamla fäderneärfda namn.»

»Ära, — ja, det är då inte stort annat än glitter, än grannlåt, men att hålla det rent, det är mera värdt.

Ser du,» tillade den gamle och pekade utåt sjön, ser du gräsvallarna där borta på andra stran-

den, hela området har jag röjt upp och förvandlat till åker. Du minns, att där var förut stenbunden mark bevuxen med en och ljung, nu är den stenfri, nu kommer den att betala mig för mödan, mig först och dig sedan, hade jag tänkt. — Du gamla fäderneärfda gård, hvad har du gjort, eftersom sonen, arfvingen inte vill stanna hos dig.»

Den gamles hufvud böjde sig djupt ned, som om tanken, det tänkte, varit för tung.

»Pappa, jag tror du blir sentimental, blir svärmisk som en flicka. Så barnsligt fästad vid vår gård är du väl inte, att inte sonen är mer för dig. Eller tror du, att jag är utan alla känslor för vår gård! Å, nej, jag håller den kär, jag också, mycket kär, och den behöfver inte gå bort från mig, om jag än skulle bli något annat än landtbrukare. Hvad jag än blir, så skall jag ändå behålla min gård, då du lämnat mig den. Jag skall sätta en god förvaltare öfver den, och jag skall återvända hit hvarje år och bo här en tid.»

»En förvaltare öfver vår gård, en förvaltare, nej, Thore, nej, det kommer inte att gå, tro mig, det kommer inte att gå. Vår gård är intet stort gods, vår gård behöfver både sin husbondes hand och sin husbondes öga.»

»Jag ber dig, pappa, oroa dig inte för vår lilla jordlapp! Jag hoppas, att gården får behålla dig som husbonde länge, länge, och sedan du är borta, skall jag vaka öfver den som en gammal gårdvard, och jag skall se till, att den hålles vid makt under hela min tid.»

»Och sedan?»

»Sedan! Hvem kan svara för den tid, som icke blir vår! Vår gamla hustomte kommer nog att vaka öfver vår gård, äfven då vi två äro borta, och det lofvar jag dig, jag skall inte förstöra mina fäders gård, jag skall hålla den vid makt, såsom du och dina fäder gjort. Vill du inte tro mig!»

»Jo, min son, jag vill tro dig. Kom låt oss gå hem! Kvällen är långt framskriden.»

Så kom Thore till universitetet, och den gamle gick ensam där hemma och skötte om sin gård. Ofta, ofta kom han ned till stranden, och alltid stannade han under furan vid berget. Hans blick var tankfull, och hans gråa hår glesnade och blef tunnare och tunnare.

Under ferierna vistades sonen alltid i hemmet, och då kommo far och son ofta tillsammans ned till furan och alltid talade de om sin gård. Soren var rik på planer, tycktes mer och mer intresserad af landtbruket och ordade mindre och mindre om sina studier. Han talade ofta om framtiden, talade om, hur han skulle bo där hela somrarna, hur illt det gamla skulle få stå kvar på sina platser, som det stått under hans barndomstid, och huru han på gamla dar skulle flytta dit, helt och hållet flytta dit, för att få dö där på fädernas gård.

Vid det talet logo den gamles ögon, då kom där frid och förnöjsamhet i blicken, och suset i furans grenar tycktes honom som musik.

Den gamla kära gården skulle icke bli öfvergifven, skulle en gång, kanhända, få sin husbonde, hem till sig på allvar.

I fjärde året sedan Thore kom till universitetet kom han ofta ensam ned till furan. Hela timmar kunde han stå och drömma bort, och det hände också, hände mer än en gång, att han satte sig på stenen där bredvid och skref vers — och det hade furan aldrig sett honom göra förut.

Hon kände icke igen honom, hon undrade, hvad som hade händt, eftersom han såg så drömmande ut, hvarför han så ofta kom ensam dit ner, och hvarför han var så tyst. Men inte förrän nästa sommar fick hon veta, hvad som hade händt.

En afton kom han dit ned, och då var han icke ensam, då hade han en ung flicka med sig, och då bar han en slät guldring på sitt vänstra ringfinger, och det hade hon också, och då förstod furan, hvad som hade händt.

De två talade icke om den gamla gården, de talade om något helt annat, och ibland hviskade de, så att inte ens furan kunde höra, hvad de sade. Men det hade hon hört, det hade hon förstått, af hvad de sagt, att om de blott fingro vara hos hvarandra, frågade de ej efter, hvar de voro, själfva ödemarken skulle vara dem nog. Och det kunde furan icke förstå, det undrade hon öfver.

Ester kallade han henne, och lång var hon och smärt om sitt lif, å så smärt, Thores båda händer räckte nästan om hennes midja. Fina och hvita voro hennes händer, och ringar blixtrade på

hennes smala fingrar. Hon hade en hel knippa med rosor i sin hatt, och hennes klädning var af det finaste tyg. Hon liknade en prydnadssak, tyckte furan, en sådan där fin sak af porslin, skör och bräcklig och tunn, en sådan där sak, som man ställer upp till ögonfägnad, och som inte duger till stort annat än att se på.

Hon var icke i stil med den gamla gården, tyckte furan, och hon undrade, hur det skulle gå. Hon tviflade ej, hon var gammal, och hon hade sett mycket i sitt långa lif. Hon hade sett kvinnor, mjukt och smidigt likt vidjor, forma sig in i de förhållanden deras män försatt dem uti, och man hoppas så gärna mycket af det, som är ungt, af det, som är fagert.

Då de unga gått bort, kom den gamle ensam dit ned. Långe, länge stod han där, och hans blick var tung af tänkande. Då sökte furan lägga in glädje och förhoppning i sitt sus, men han hörde det ej, det var, som om han blifvit döf, alldeles döf.

En sommarkväll, en sådan där ljuf, stilla kväll, då naturen håller på att somna, och själfva luften liksom hvilar från dagens bullrande ljud, sutto de två unga på stenen på stranden, och då hörde furan, hvad de hviskade.

»Om jag skulle slå ihop mina böcker,» sade han, »slå studierna ur hågen och stanna här hemma och bruka min faders gård. Den är skuldfri, den är stor nog för oss, och min far är gammal och

trött. Ester min, hvad säger du om det? Då kunde vi gifta oss nu, nu, när som helst.»

Hon blef tankfull, och det kom något, som ej var släkt med kärlek, i hennes blick.

»Du landtbrukare? Nej, Thore, du passar inte till landtbrukare, du får inte sluta dina studier, du måste ta din examen, du måste bli det du tänkt att bli — vi kunna ju vänta.»

Det blef tyst i furans grenar, alldeles tyst af bara förvåning. Furan hade trott, att den unga flickan skulle slå armarna om hans hals och svara med en kyss. Hon hade ju en gång sagt, att en ödemark skulle vara henne nog, blott han var hos henne, och den vackra gården måtte väl vara mer än en ödemark.

Å, hvad den gamla furan hade mycket att undra öfver!

»Men vi skulle bli så lyckliga, vi två, här på hemmets gård, litet på sidan om det brusande, bullrande, offentliga lifvets ström,» sade han. »Tänk dig, hvilket sorgfritt, oberoende lif kunde vi icke föra här på vår egen gård, där tomtarna vaktade öfver vår lycka.»

»Men jag tycker inte om landet,» sade hon långsamt. »Om sommaren går det an men vintern — hu, jag skulle längta mig till döds i kölden och mörkret och ensamheten. Nej, Thore, du måste taga din examen och skrifva in dig i »verken», som du tänkt, och så kunna vi gifta oss och bo i hufvudstaden om vintrarna och här ute på din

gård om somrarna. Det skulle vara idylliskt, säg, skulle det inte vara idylliskt?»

Och han sade henne, att det skulle bli, som hon önskade, att hans lycka blott berodde af, att hon var hos honom, att hon var hans egendom, hans och ingen annans.

Och det gick så.

Han reste åter till universitetet, tog sin examen, skref in sig i »verken» och blef en statens tjänsteman. Han hade begåfning, han visade nit i sitt arbete, han hade framgång, hans inkomster ökades, och så gifte han sig.

Det var på hösten hans bröllop stod, en höstdag han upphann sin längtans mål. På ett af de stora hotellen i hufvudstaden firades hans lyckas högtid. Hans brud var skön, var täck som ett vårblomster — luftig, böljande slöja, det mjukaste hvita siden, doftande rosor.

Den gamle hade rest upp från sin gård. Han var böjd nu, och håret var nästan borta. Han var med om den stora glädjefesten, han såg sonens lycka och de nygiftas luxuösa våning vid en af de förnämsta gatorna i hufvudstaden. Så for han hem till sin gård igen.

Den vintern dog den gamle.

Det låg snö, ren, vit snö öfver furans grenar den dag han fördes bort från sina fäders gård och lades ned i den stora familjegravven på församlingens kyrkogård.

Han hade fyllt sitt kall.

Då furan skakat snön af sina grenar, då sjön var fri ifrån sitt istäcke, då äppleträden stodo i blom, och göken ropade i skogen, då kom Thore med sin unga fru till sina fäders gård.

Det gamla huset hade stått stängdt under mer än ett fjärdedels år. Den, som förvaltade gården, hade fått sin bostad i ett annat hus. Nu slogos dörrar och fönster upp, och de gamla möblerna från fars och farfars tid vädrades, piskades och ställdes åter på sina gamla platser. Stela och allvarliga stodo de efter väggarna, de gamla sofforna med sina kuddar, de högkarmade stolarna och skåpen med sina rika förråd. Å, hvilka förråd! Verk af kvinnohänder från många år. Den finaste dräll, den tjockaste damast. I långa rader låg det uppstapladt på de många hyllorna. Husmödrarnas stolthet där på gården. Alla hade de väft, alla hade de ökat på det stora förrådet, lagt sitt arbete till de andras. Ingen ville lämna ett sämre arbete än den andra. Deras flitiga händer hade ordnat därinne, och de hade varit lyckliga därvid, lyckliga och stolta.

Nu stod den sista ägarinnan framför de öppnade skåpen. Hennes blick gled likgiltigt öfver de stora linnehögarna, och hennes smala, hvita fingrar med sina blixtrande ringar rörde mekaniskt vid det.

»Vi kunna ju nyttja det, medan vi äro här ute,» sade hon. »Det ser så groft ut.»

Hon skrattade åt de gamla möblerna, makade på dem, ändrade deras platser, sköt de tunga soffor-

na snedt öfver hörnen och drog fram stolarna midt på golfvet. De stodo ju efter väggarna uppställda som en rad gardister, sade hon.

Hon log åt den gamla blårosiga porslinsservisen i skänken. Hon tänkte på sin buffet där hemma i Stockholm och servisen med deras monogram.

Men Thores ögon tårades vid åsynen af det gamla, kära, blårosiga porslinet. Huru många glada, lyckliga minnen gömde det ej på.

Den sommaren kom ett nytt, elegant ekipage till gården; de gamla vagnarna kunde ju inte nyttjas längre.

Många besök fick ej furan den sommaren. Den hårda stenen vid hennes fot var ingen bekväm plats för den unga frun, och därför satt hon helst i de bekväma trädgårdssofforna på gården.

Tidigt, innan ännu äpplena voro mogna, återvände de till hufvudstaden, och det gamla huset stängdes på nytt, stod öde och tomt en hel vinter.

Nästa sommar, när de unga återvände till sin gård, voro de icke ensamma, en liten son, en arfvinge var med. Hans hår hade guldets färg och hans ögon himmelens, och han såg sig undrande omkring på fädernas gamla gård. Insvept i den långa, hvita bärkappan satt han på sköterskans arm, och hon tog honom med sig ned till stranden och satte sig på stenen under furan och sjöng honom till ro, och när hon slutat, sjöng furan:

»Sof, sof, liten man!
Lycklig den som somna kan!
Sof, sof, liten vän!
Tids nog vaknar du igen,
vaknar från din barnaro
plundrad på din barnatro.»

Men där uppe på gården var det lif och rörelse. De gamla möblerna fingo maka på sig, fingo lämna sina platser och skjutsades upp på vinden, och nya möbler, små, mjuka soffor i graciös stil, höga speglar och snidade skåp intogo deras platser. De eleganta ekipagen rullade upp och ned för gården, hämtande gäster och aflämnande sådana. Det var lust och glädje, det var lif och rörelse, det var lekar och dans på den gamla gården. Lekens och dansens drottning, glädjens fe var den unga, eleganta husmodern själf.

Den sommaren fördes den gamla solvisaren bort från gården, han stod i vägen nu. Den unga frun ville ha en lawn-tennisplats, där den stod, och så sade hon till om, att den måste föras bort.

Thore bad för den, den hade ju stått där så länge, att han icke kunde tänka sig sin faders gård utan den gamla solvisaren. Men den unga frun visste konsten att få sin vilja igenom. Icke med hårda ord, icke med gråt, icke trotsande sin man, utan med list kryssade hon sin vilja fram genom alla hinder. Och när hon segrat, när hennes vilja gått fram öfver mannens, då log hon sitt ljufvaste leende, då var hon smekande öm, då var hon

oemotståndlig, och då kände Thore, att han förlorat sig själf, att han skulle kunna offra allt för ett sådant där leende, en sådan där blick, en sådan där smekning, tjusande öm.

Han stod och såg på, huru de höggo ned och buro bort den gamla solvisaren. Det var tidigt en morgon, och hans fru var ännu icke uppstigen. Det kom en underlig, vemodig känsla öfver honom. Det var, som om han begått ett nidingsdåd, som om han plundrat sin egen gård, som om gårdens tomte flytt med den gamla solvisaren.

Men när platsen var ordnad, när icke ett spår af solvisaren fanns kvar, då log han åt sin barnslighet, blygdes öfver sin sentimentalitet.

Den tredje sommaren flyttade de icke ut, ty så refs det gamla boningshuset och ett nytt hus i villastil med torn och balkonger fördes upp.

Det året fälldes skog, mycken skog, men den gamla furan på stranden fick stå kvar.

Hon stod där så hög, så allvarlig, så undrande öfver hvad hon såg. Undrande öfver, huru en enda kunde nedbryta det många släkten med möda byggt upp, undrande öfver, om där icke fanns några plikter gent emot det, som fädren lämnat oss i arf.

Men hon kunde ingenting göra, hon kunde endast undra öfver hvad hon såg. Undra öfver ödsligheten, tomheten, tystnaden, de stängda dörarna i vintertid, undra öfver prakten, lyxen, nöjena, det brokiga vimlet i sommardag. Harmonien

på den gamla gården var bruten. Huru skulle det komma att slut!

Fyra arfvingar föddes under årens lopp. Barnajoller och barnaskratt fyllde luften och under den gamla furan på stranden gick det lustigt till. Där hade man gjort sig en lekstuga och i den lekstugan bodde glädjen och leken och löjet.

Men när kvällen kom, och de små somnat från sin lek, och det var tyst nere på stranden, då kunde det hända, att de två, som ägde gården, kommo dit ned.

En sådan kväll var det, som furan upptäckte en underlig oro gömd i Thores blick. Den oron hade hon ej sett förut, och hon undrade, hvad den kunde betyda. Men hon undrade ännu mer öfver, att hans hustru icke såg den, att hon kunde blicka in i hans ögon och icke fråga: »Hvad är det, Thore, hvad är det?»

Var hon då alldeles blind, eller var hon så upptagen af sig själf, att hon icke såg oron i makens öga.

Hon stod bredvid honom så sirlig, så elegant och det hade kommit ännu fler ringar på hennes fingrar, hennes händer voro lika hvita och fina, tycktes lika främmande för arbete som förut.

Så kom en tid, då Thore dagligen kom ned till furan, kom medan barnen höllo på med sina lekar därnere, kom då ingen var där, kom i den tidiga morgonen och i den sena kvällen, men alltid fanns oron där i hans blick, alltid låg den gömd i hans öga.

Furan tyckte, att den växte och växte, att den blef större och större denna oro. Den spred sig till hela hans ansikte, och en gång, en tidig morgon, då han icke kunnat sofva utan klädt sig och gått ned till stranden, då såg furan, att han vred sina händer.

Och han var alltjämt ensam om sin oro, alltjämt ensam. Hans vackra, eleganta fru delade den ej med honom.

Och se, det kunde inte heller furan förstå.

»Skulle de icke dela allt,» tänkte hon, »dela olyckan, bekymret, oron, såsom de dela lyckan och glädjen. Måne det inte var så ämndt i begynnelsen, måne inte just det var den stora meningen!»

Han stod så ensam under furan på sina fäders gård i den tidiga sommarmorgonen och vred sina händer.

»Allt är förloradt,» hviskade han, »allt. Jag gjorde det för hennes skull, bara för hennes skull.»

En annan gång, också en morgonstund då han kom ned på stranden, låg en revolver i hans hand. Då hade oron i hans blick öfvergått till förtviflan. Den låg utbredd öfver hela hans gestalt, öfver det böjda hufvudet, öfver de skälfvande händerna.

Han stödde sig tungt mot furans stam, och han såg upp mot den gamla gården.

Det gick en underlig skälfnings genom furans grenar.

Han stod alltjämt med revolvern i sin hand och blicken riktad på sina fäders gård. Det låg en hemsk väntan rundt omkring, en hemsk, bafvande väntan.

Så lyfte han långsamt handen.

»Pappa,» ropade en barnaröst, och hans förstfödde kom springande ned till stranden.

Handen med revolvern sänkte sig.

»Hvad vill du, min son?»

»Jag ville bara hälsa godmorgon. Vet du, det är ingen, som vet af att jag är uppstigen, jag vaknade och klädde mig så tyst och smög mig ut. Det är visst rysligt tidigt. Får jag vara hos dig?»

Han tog sin sons hand och så följdes de åt upp till gården.

Två dagar därefter kom den stora katastrofen: Falsa växlar, ruin.

Alla människor talade därom, den gamla gården tycktes hviska det, i alla träd, i alla buskar suckade det, och den gamla furan på stranden darrade.

Män med gula ränder om sina mössor, lagens, rättvisans väktare, förde honom bort från fädernas gamla gård.

Det blef auktion. Allt, som samlats genom många släktled, spriddes hit och dit i främlingars händer. De gamla möblerna och de nya, den blårosiga porslinsservisen och servisen med de eleganta monogramen, det stora linneförrådet, damast och dräll — man bjöd några öre öfver hvarandra, och klubban föll. Och så till sist gick också den gamla, fäderneärfda gården under klubban.

En främling långt ifrån bjöd den största summan, och så blef gården hans.

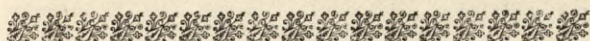
Dagen innan Ester och barnen drogo bort från gården för att på främmande mark arbeta för sitt dagliga bröd, kom hon ensam ned till furan på stranden. Hennes gång var dröjande och tung, hennes ansikte var snöhvitt. Hon bar inga smycken och hon stödde sig tungt mot furans stam.

»Å,» hviskade hon, »å, det värsta af alltsammans är skammen, skammen och vanäran, som han dragit öfver vårt namn.»

Då gick en skälfning genom furans grenar, icke af sorg, icke af medlidande, utan af harm.

»Skam,» susade det genom de gröna grenarna, »skam öfver dig. Ty det var du och din hänsynslösa fåfånga, som ledde honom bort från hans fäders gård, det var du, som gjorde honom till en brottsling, du är den skyldige — du.»

STYFMODERN.

Major Z. trummade nervöst med fingrarna på sitt skrifbord. Han satt och väntade på sin son, den unge kandidaten, som låg i hängmattan i parken och dásade med en bok i handen.

»Kom upp till mig vid sextiden, sedan jag tagit mig en middagslur,» hade han sagt till sonen, då de skildes efter middagen, »jag har något särskildt att säga dig.»

Och sonen tog en bok, tände en cigarr och begaf sig till hängmattan för att läsa. Men det ville inte gå att läsa; en underlig, flickaktig nyfikenhet bemäktigade sig honom. Hvad var det väl, som fadern hade att säga honom och som var af särskild vikt, frågade han sig om och om igen. Han ransakade sitt lif, om där kunde vara något, som hunnit till faderns öron och nu skulle förskaffa honom bannor, såsom under hans pojktid. Han log vid den tanken, och han hade egentligen ingenting på sitt samvete, hvaröfver han behöfde rodna inför sin far. Förhållandet dem emellan

hade ju varit godt och lugnt alla dessa år, sedan pojktiden var förbi och han kom till universitetet. Han var ju inte längre någon pojke, som behöfde stå till svars för sina handlingar, han hade ju fyllt sitt tjugufemte år. Han hade inga syskon och hans mor hade varit död i sju år. Hans moderne-
arf gaf honom i räntor åttahundra om året, och fadern hade regelbundet hvarje jul och hvarje mid-
sommard gifvit honom tvåhundra kronor till sina behof. Han visste således sina inkomster och rättade sina utgifter därefter, ty han var rustad med ordningssinne och han ville ha reda i allt. Hans mor hade ägt både skönhet och intelligens och han hade ärft båda delarna af henne. Hans lif vid universitetet var måhända mer exemplariskt än de flesta af hans kamraters och ferierna tillbringade han regelbundet på sin faders gods.

»Något särskildt att säga dig. Hvad i alla dagarna kunde det vara,» tänkte han om och om igen. Han tyckte sig ha märkt en särskild underton i faderns stämma, då han sade de där orden, och så hade han vändt bort sitt ansikte. Han kände sig förunderligt nyfiken och han såg oupphörligt på klockan, om den inte skulle vara sex snart, ty han trodde, att fadern, likmätigt sin vana, sof helt lugnt sin middagslur. Men i dag tog den gamle majoren sig ingen middagslur. Medan sonen låg och väntade att fadern skulle vakna, vandrade denne af och an i sitt rum, grubblade öfver i hvilka ord han skulle kläda detta särskilda, som han hade att säga sin son. Han hade, allt sedan sonen kom

hem för fjorton dagar sedan, ämnat säga honom det, men dag efter dag hade slutat, utan att det blifvit sagdt, och nu hade han föresatt sig, att i dag skulle det ske, och därför vandrade han fram och åter i sitt rum i stället för att helt lugnt taga sig sin middagslur.

Medan han så vandrade och grubblade, hade han fått en idé, en underlig, bizarr idé, som kunde både hjälpa och stjälpa hans sak, som var både löjlig och god, tyckte han, och som han beslöt sig för att följa. Och så slog han sig ned vid skrifbordet och började trumma nervöst med fingrarna på det gröna klädet. Medan han så satt och trummade, slog klockan sex, det knackade på dörren och sonen trädde in.

»Nå, pappa, hvad var det du ville säga mig?»

»Sätt dig,» svarade fadern, »det jag har att säga dig är inte sagdt på en minut.»

Han tog en pappersknif från skriftygsmattan och fixerade den. Så började han långsamt och med lägre stämma än han eljes brukade tala:

»Jag hoppas, att du ej kommer att missförstå mig och mitt förslag och att du har förtroende till mig och mina afsikter vis à vis dig.»

»Men, pappa, hvad syftar du egentligen på?» frågade sonen, som slagit sig ned midt emot fadern på yttersta kanten af en stol, helt och hållet emot sin vana förgätande att placera sig så bekvämt som möjligt.

Fadern såg icke upp från sin pappersknif och fortsatte, som om han ej hört sonens fråga:

»Som du minns, dog i höstas min gamle vän, kapten S. vid X. regemente, och jag blef utsedd till utredningsman i boet. Nå, det var nu en lätt sak, emedan där ej var stort att reda ut, ty vännen S. lämnade ingenting efter sig, ingenting förutom en massa småskulder och — och en dotter.»

Sonen makade sig ännu längre ut på kanten af stolen och fixerade skarpt fadern, som alltjämt höll sin blick riktad på papperskniven.

»Det är synd om flickan,» fortfor den gamle majoren med lägre stämma, »verkligt synd om henne. Och hon sade, sista gången jag var där, att hon ämnade annonsera i Idun efter plats som lärarinna för minderåriga barn eller som sällskap åt någon sjuk. Hon sade det så modigt och käckt, stackars liten, men jag såg nog tårarna i hennes ögon, ja, jag såg dem nog.»

Majoren höjde sina buskiga, grå ögonbryn i två väldiga halfbågar, och sonen förstod, att det var vått under de sänkta ögonlocken.

»Hon är ingen skönhet, nej, jag tror knappast att hon kan kallas vacker, men hon är en liten smidig, täck varelse, en riktig liten satunge, som vi bruka säga.»

Nu sänkte sig ögonbrynen och det svarfvade sig en leende grop i den gamles skäggiga kind.

»Intelligent tycks hon vara och inte något våp, och snäll är hon, en riktigt snäll flicka, jag tror, att hon kan göra en man lycklig, och så kom jag att tänka på dig, Åke . . .»

Nu såg majoren upp, och faderns och sonens blickar möttes. Det var som om hvarje nerv spänts i den gamle krigarens rödbrusiga ansikte, som om hans lifs ve eller väl hängt på sonens svar.

Sonen hade rest sig upp, han stod där hög och kraftig inför sin far, och det hade kommit trots, ovilja i hans blick.

»Pappa,» sade han med en häftighet, som fadern ännu icke sett hos sin son, »du får ursäkta mig, men detta hade jag inte väntat af dig. Jag är icke färdig att gifta mig ännu, och jag har ingen som helst lust därtill, men får jag en gång lust att göra det, då vill jag själf välja mig en hustru, efter som det är jag, som skall ha henne, och inte du. Du kan inte ett ögonblick räkna på lydnad i denna sak, jag säger absolut nej till ett giftermål med din döde väns dotter. Du är en hedersman, pappa, en hedersman, men gör du dig till en äktenskapsmäklare, om ock för din son, förnedrar du dig.»

Majorens ansikte hade blifvit rödare än det i allmänhet brukade vara, men det såg ut som om något annat än harm och missräkning purprat det. Hans blick tydde på, att han satt sitt lifs lycka på spel — och vunnit.

Sonen gjorde ett par slag genom rummet, så stannade han vid fönstret och såg ut. Det var tyst. Fadern såg på sin son, såg hans harm, hans ovilja, hans häftighet. Det kom en underlig glans i hans ögon, rodnaden på hans kinder blef varmare

och gropen i kinden framträdde långsamt men säkert.

»Nå, efter som *du* inte vill ha henne, så tar jag väl henne själf.»

Sonen vände sig häftigt om.

»Du!»

»Ja, just jag.»

»Du skämtar, pappa, det kan inte vara din mening.»

»Jag skämtar inte, det är min fulla mening, och jag säger än en gång, på det du må förstå det, efter som du inte vill ha henne, så tar jag henne själf.»

»Pappa, du gör dig löjlig, jag vill ändå inte tro, att det är din mening. Du är ju en gammal man, och hon måste vara en ung flicka. Hur gammal är hon?»

»Aderton, nitton år, tror jag.»

»Och du är femtiofem.»

»Å, bevars väl, det är inte så länge sedan jag fyllde femtiofyra.»

»Det kommer på ett ut. Du gör mig ledsen, pappa, jag ber dig, säg, att du blott skämtar med mig!»

Sonen lade sin hand på faderns axel.

»Hon är en liten skatt vet du, en verklig liten skatt.»

Den gamle majoren blickade framför sig, som om hon ståt där på andra sidan skrifbordet och hans ögon glänste.

»Pappa,» bad sonen och böjde sig ned öfver honom, »gör dig icke till en narr, folk skulle skratta åt dig, och jag skulle inte kunna tåla det — och du skulle kränka min mors minne.»

»Kränka din mors minne, min hustrus minne, nej, Åke, nej, hur kan du tala så? Skulle hennes minne kränkas af, att jag ej längre står ut med den ensamhet, hon försatte mig uti genom sin död, att jag återigen vill ha litet glädje och solljus i mitt hem istället för den dysterhet, som rådt här under sju långa år.»

»Men jag har inte funnit hvarken dig eller hemmet dystert, om än en viss tomhet varit rådande här, sedan min mor gick bort, och folk säger om dig, att du är gladare som änkling än som äkta man, och det talet har sårat mig.»

Majoren svarade inte härpå, han vände sig bort och harklade sin strupe klar.

»För resten, pappa, tror du, att denna unga flicka skall kunna ersätta min mor?»

»Ja, Åke, jag tror det; och om du kände henne, skulle du också tro det.»

»Tillåt mig tvifla.»

Sonen började vandra fram och åter på golfvet, han var för upprörd för att tala. Plötsligt stannade han framför sin far.

»Har hon gifvit dig sitt ja?»

»Nej.»

»Har du friat till henne för både mig och dig!»

Ett leende krusade hans läppar. Fadern såg leendet, det blixtrade till i hans ögon, och det ryckte i hans yfviga, grå mustascher.

»Jag har inte talat med henne ännu, jag ville tala med dig först. För resten är det min sak, helt och hållet min sak.»

»Naturligtvis är det *din* sak, om du väljer dig en hustru, liksom det är *min* sak, om jag väljer mig en sådan. Men du är för gammal, pappa, för gammal för att gifta dig med en ung flicka.»

»Det är också min sak.»

Sonen teg. Fadern kastade pappersknifven på bordet och steg upp.

»Du sade, att hon är intelligent,» fortsatte sonen, »är hon det, gifver hon dig en korg.»

»Det blir också min sak. Du kan lämna mig nu.»

Sonen tog sin mössa och gick ut. Han styrde sina steg mot den åldriga alléen, och han glömde att tända sin cigarr. Han var mycket upprörd, och han hatade denna unga flicka, som kollrat bort hans far och gjort honom till en kärlekssjuk gammal narr. »Styfmor då man är tjugufem år, kan man tänka sig något så galet,» sade han för sig själf. »Jag hoppas på hennes intelligens, det är den, som blir satt på prof, det här är inte någon hjärtesak för henne.»

Medan sonen gick därute i alléen och hatade en kvinna, som han ej kände, satt hans far vid sitt skrifbord och skref ett bref, som aldrig tycktes bli till lags, ty han tog oupphörligt ett nytt papper

och lät det gamla förkolna öfver ljuset. Hur det var, blef dock brevet färdigt och förseglades på samma gång som matklockan ljöd.

* * *

»Moster lilla, fyra svar på min annons, nu måste du hjälpa mig att välja — o, vet du, jag är både glad och rädd.»

»Fyra säger du, nå, det var ju ett ganska godt resultat efter endast en annons. Gud gifve, att där måtte vara *ett* verkligt godt. Låt oss nu se! Men här äro ju fem bref.»

»Det ena är från farbror Z., det är naturligtvis ett affärsbref, det lämna vi till sist.»

Och fröken Siri S. placerade sig med ett älskadt och bortskämdt barns hela säkerhet i samma soffa, där hennes moster satt.

Det var ett stort, ljus rum med en rikedom af blommor och en antik möbel i hvitt och guld. Det stora, ljusa rummet måste utrymmas till hösten, liksom hela huset, där kapten S. bott med sin dotter och svägerska i många år. Allt var nu såldt, utlämnadt, bortfördt förutom möblerna till det rum, som Siri kallat sitt, samt de två rum, som mostern bebott, och hvilkas möblemang var hennes egendom.

Siris moster hade hunnit till de hvita mösornas period, men hon var en rörlig liten varelse, alltid på fötter, omtänksam och minnesgod. Hennes

systerdotter, lilla Siri, var hennes ögons tröst, hennes hjärtas fröjd, hennes lifs lif. Och nu skulle de skiljas, hösten skulle skilja dem åt. Mostern skulle taga sina möbler med sig och flytta till närmaste stad samt lefva på den lilla ränta hennes kapital gaf henne, och Siri skulle ut i världen. I den tysta natten runno heta tårar utför den gamlas kinder, tårar, fastän det ännu inte var höst, ännu var sommar. Det var icke egennytta, som lockade de tårarna ur sina gömslen, ånej, det var oro för hjärtebarnet, ty den gamla visste, hvad världen var, men det visste inte hon, som nu skulle ut och pröfva den. Hon hade varit hemma jämt, och hon hade nyss fyllt aderton år.

Jag tror inte, att jag med ord kan skidra denna flicka för dig så, att bilden blir träffande, blir sann. Låt din fantasi måla henne — det ljufvaste, det täckaste, det mest ungdomsfriska du tänkt, och du har henne framför dig. Jag tänkte säga dig, att hennes ögon kunde vara vemodiga, sorgsna, att det kunde ligga en hel bön i hennes blåa blick, att jag sett henne timmar igerom drömma på stranden likt en blomma i gräset, men då kom jag ihåg hennes skratt, hennes klingande skratt liknande fåglalåt och hennes smittsamma, ungdomsfriska glädje. Jag tänkte säga, att hon var modig, käck, oförskräckt, men då kom jag ihåg, hur hon brukade smyga sig tätt, tätt intill en, därför att hon inte trodde sig själf om något utan likt fågeln sökte skydd och hägn, då faravar å färde.

Du måste taga alla dina färger, då du målar denna bild, och du måste måla den så, att hjärtat fröjdas och värmes, då blicken faller därpå.

»Det här brefvet ta vi först, moster lilla. Hu en sådan stel affärsstil! Vill du inte läsa det högt.»

Siri räckte mostern det bref, hon brutit, och mostern satte glasögonen på och läste det högt och mycket långsamt. Det var en landtbrukare, som önskade en lärarinna för sina fyra barn, en son och tre döttrar. Såsom villkor utsattes skicklighet i musik samt färdighet i sömnad och dylikt, och skulle hon på lediga stunder biträda husmodern därmed.

»Det kan jag inte, moster lilla, det kan jag inte,» sade Siri, »jag är ju inte skicklig i hvarken musik eller sömnad; det där svaret kunna vi ej reflektera på. Nu skola vi se, hvad det här innehåller.»

Hon bröt och räckte mostern det andra af de fyra brefven.

Det var från en kronofogde upp i Norrland. Han önskade en lärarinna för sin lilla dotter och uppgaf som villkor er tydlig och drifven handstil, emedan han önskade, att hon, de tider hon ej var sysselsatt med läsningen, skulle hjälpa honom med renskrifning, och önskade han, för att få se hennes handstil, ett egenhändigt svar.

»Aldrig i lifvet skall hans blickar få falla på mina kråkfötter till bokstäfver,» utropade Siri, »aldrig i lifvet. Det är lika omöjligt som det första. Få se, hvad det tredje innehåller.»

Det var från en äldre, sjuk fru, som önskade en ung flicka som sällskap, men hon måste vara van vid sjukvård och kunna massera hennes giktbrutna ben. Äfvenså måste hon vara lättsöfd så att hon genast vaknade, då ringklockan kallade henne om nätterna, och om det gällde kunna vaka hvar annan eller hvar tredje natt.

»Hon skulle få ringa sig till döds, hon skulle få ligga där och dö, och jag skulle ändå inte valna, det enda jag kan är ju att sofva, sofva riktigt intensivt. Det här blir ju omöjligare och omöjligare för mig. Skola vi ens bry oss om att läsa det sista svaret?» frågade Siri.

»Låt oss se,» bad mostern, »det är kanske det rätta, det, som vi lämnat till sist.»

Och hon tog brevet och bröt det. Det var skrivet på franska. Siri och hennes moster kunde med stor möda leta fram tanken ur brevet. Hon skulle läsa läxorna med ett par flickor samt tala franska med dem, och för att få prof på hernes franska skulle hennes svar vara affattadt på nämnda språk.

Mostern lade långsamt brevet på bordet och sjönk ned bland kuddarna i soffhörnet. Siri satte händerna för ansiktet och gömde hufvudet i hernes knä. Hon grät, så att hennes lilla kropp skakade.

»Jag kan ingenting, moster, ingenting, jag är ju en fullkomligt oduglig människa, jag har inga talanger, inga kunskaper.»

»Gråt inte, gråt inte, barnet mitt!» bad den gamla och smekte det lockiga hufvudet. »Du är

ung och frisk och stark, och Gud tar hand om de faderlösa. Ingen misströstan, ingen misströstan, barnet mitt! Vi kunna ju annonsera en gång till, bättre lycka en annan gång.»

Det lockiga hufvudet reste sig upp, och tårarna glänste i de mörka ögonfransarna.

»Om jag skulle lära mig någonting, bli någonting, säg, moster lilla, tror du, att jag kunde det? Jag skulle lägga in hela min kraft i mitt arbete och inte bry mig om någonting annat, ingenting annat i hela världen. Jag skulle arbeta så ärligt, så samvetsgrant, å, så samvetsgrant. Men hvad skall jag bli?»

Hon ruskade det lockiga håret till rätta. Tårarna och misströstan hade försvunnit, leendet och hoppet hade intagit deras platser.

»Låt oss se, lärarinna. Men jag tror inte, att jag skulle kunna vara så där förfärligt allvarsam, som en lärarinna bör vara. Kontorist kanske. Jag skulle räkna så säkert, aldrig tänka på något annat, jag skulle vara så nöjd med att fylla mitt lif med siffror, blott någon ville hafva mig, ville tro på mig. — Eller gymnast. Hvad säger du om det? Se, inte äro mina händer så förfärligt små, mina tummar äro ju riktigt breda.»

»Vet du hvad, liten,» sade mostern och grep om de små, mjuka händerna, som så villigt sträckte sig efter arbete, »vet du hvad? Vi skola tala med major Z. om saken, kanske han kan råda oss till något.»

»Farbror Z., den kära, rara, goda farbror Z., det har du rätt i, han vill nog hjälpa mig och råda

mig till något. Han är min bästa vän, min ästa herrvän menar jag, sedan pappa dog. Å, det var ju ett bref från honom med posten i dag. Se, här är det. Läs det du, moster, kanske han skrifer något om, att han tänker komma hit snart.»

Och mostern fick brevet, bröt det och liste:

»Älskade, älskade Siri!

Det är visst mycket förmädet af mig, gammal som jag är, att komma till dig med den bekännelse, jag har att göra och med den bön, jag har att framställa. Men du känner mig, Siri, du bör kunna förstå, att jag menar ärligt, allvarligt, och vill du inte lyssna till min bekännelse, till min bön, hoppas jag, att du inte förhånar, inte förlöjligar mig. Hvem kan också bevisa, att de kärslor ett icke längre ungt hjärta producerar, äro mindre solida, mindre glödande än dem, ett ungt härta alstrar. — Jag älskar dig, Siri, älskar dig, icke så, som om du vore mitt barn, utan så, som en man älskar en kvinna, och jag frågar dig, om du vill bli min hustru. Jag är gammal, och du är ung, jag har inte glömt det, och jag begär inte så mycken kärlek af dig, blott att du ville hålla af mig itet, att du ville ta emot min kärlek, att du, som min hustru, ville sprida glädje och ljus och tränad öfver mitt ensamma, glädjelösa hem. Jag vet att du kunde det, att du kunde göra mig gränslöst lycklig. Hvad du har att säga mig, säg mig snart och låt mig teckna mig

Din Helmer Z . . . »

Mostern knäppte samman sina händer öfver brefvet, men Siri hade sprungit upp från soffan, vig som en ekorre, och hon skrattade, skrattade så att tårarna runno af skratt.

»Å, moster, kan du tänka dig något löjligare, än att jag skulle gifta mig med farbror Z.»

»Fy, Siri, nu är du en stygg flicka, en mycket stygg flicka. Du känner inte världen, barn, du vet inte, hur kärlekslös den är, hur litet vi ha råd till att skratta åt kärleken, då den möter oss i lifvet, den må nu komma från ett ungt hjärta eller ett gammalt, från rik eller fattig, från hög eller låg — aktning kräfver den, barn, aktning och inte skratt.»

»Men moster,» Siri slog armarna om hennes hals, »nog måste du skratta litet, litet när du tänker på, att jag skulle gifta mig med farbror Z., tänk dig med farbror Z.»

»Major Z. är en utmärkt bra människa och har stort anseende, han var din fars vän, han har varit ditt stöd och din hjälp, sedan din far dog, och du sade nyss, att han var din bästa vän.»

»Men att gifta sig med honom, moster, att gifta sig med honom, han är ju så oerhörddt gammal, jag har ju kallat honom farbror i hela mitt lif.»

»Se så, nu tala vi inte mer om detta i dag, du behöfver sofva på saken. — Nej, inte ett ord mer, Siri lilla.» Mostern samlade ihop breffven och lade in dem i skrifbordslådan. »Jag måste vattna blommorna nu.»

»Får jag hjälpa dig, moster?»

»Tror du att blommorna skulle vilja ha vatten från någon som skrattar åt kärlek, från en så kärlekslös varelse, som du tycks vara.»

»Men jag skrattar inte åt kärleken, moster lilla, det är rysligt snällt af farbror att tycka så mycket om mig, men tänk dig bara — mig såsom majorskan Z., själfva blommorna måste skratta däråt.»

»Gå din väg, stygga, dumma barn, gå din väg och kom inte tillbaka förrän teet är färdigt.»

Och Siri gled ut genom dörren, mjukt som en solstråle, och när hon vid tedags återvände, talade ingen om major Z—s frieri, men ännu när Siri slog armarna om mosterns hals för att säga god natt, var hennes ansikte som ett återlället skratt.

Nästa morgon, innan Siri ännu var uppstigen, kom hennes moster in till henne. Hon satte sig på sängkanten, och hon hade i sin hand de fem bref, som posten föregående dag medfört. Hon tog Siris lilla varma hand i sin och såg dröjande in i hennes ögon.

»Låt mig tala allvarsamt med dig i dag, Siri,» bad hon. »Lifvet är ingen lek, barn lilla, ingen lek, det är det djupaste allvar. Din barndom är förbi, du är en kvinna nu och lifsallvaret har ridan genom din fars död slagit emot dig som en kall fläkt. Du vet inte, du, huru sådana där kalla fläktar draga fram öfver oss, öfver oss alla och huru de kunna få oss att frysa ända in i själen, frysa till döds ibland. Då är det godt att hafva ett varmt hjärta att lita sig till, en bepröfvad hand till stöd.

Det är inte blott en evighetsboning man bygger upp åt sig under sitt jordelif, man bygger också upp sin jordiska lyckas hus. Tro mig, du, ensam kan man inte bygga upp vare sig den ena eller den andra boningen. Sin evighetsboning måste man bygga upp tillsammans med sin Gud, och sin jordiska lyckas hus måste man också vara mer än en om, om det skall bli en lyckoboning. En stark, bepröfvad, kärleksfull hand har sträckts ut emot dig till din hjälp. Siri, du bör kunna förstå hvad den handen kan gifva dig, hvad den handen kan blifva för dig i lifvet, och jag ber dig, besinna dig, innan du stöter den tillbaka. Här har du de fem brefven från i går. En af de fem platser, som genom dem erbjudas dig, måste du i dag bestämma dig för. Bed Gud om hjälp, barn, ty du står inför en vändpunkt i ditt lif. Jag reser nu till staden för att se på rum åt mig, du blir således ensam hela dagen. När jag kommer hem i afton, får jag del af ditt beslut. Gud signe dig, mitt barn, mitt hjärtebarn!»

Hon böjde sig ned öfver den unga flickan och kysste henne, men Siri slog armarna om sin mosters hals och brast i gråt. Så lade den gamla brefven på Siris skrifbord och gick ut. När Siri en timme senare kom ned från sitt rum, fann hon frukostbordet dukadt för en. Hon var ensam.

Solen var hela denna dag gömd i moln och vid middagstiden började ett lätt regn att falla. Vid åttatiden på kvällen kom Siris moster hem. Hon kysste ömt sin systerdotter, medan hennes

spanande öga upptäckte, att Siris kinder icke voro så blomstrande som de brukade vara, och ögonen icke så glänsande.

»Jag har en stor påse konfekt med mig,» hviskade hon, »men du får inte smaka en enda bit, förrän vi druckit vårt te. Jag tror du fryser, du liksom jag.»

När de druckit sitt te, satte sig mostern i soffhörnet, lade den stora konfektspåsen på bordet och drog fram en pall till sina fötter.

»Nå, barnet mitt, hvad har du nu att säga?»

Siri sjönk ned på pallen och gömde sitt hufvud i mosterns knä. Sakta, sakta gled den gamlas darrande hand öfver det unga lockiga hufvidet. Det var så tyst rundt omkring.

»Nå?»

»Moster, jag har bränt fyra af de fem breven; jag läste igenom dem gång på gång, men jag kunde inte taga någon af de fem platserna, jag kunde inte, det var alldeles omöjligt.»

»Och hvilket har du kvar?»

»Farbror Z—s.» Stämman var mycket låg.

Det gick ett glädjeskimmer öfver den gamlas ansikte och hon böjde sig ned och kysste den ungdomliga kinden, som i hast blef purpranderöd.

»Gud välsigne dig, liten vän! Nu skoå vi se, hvad påsen innehåller, ser du, just din favoritkonfekt, bara sådant som du tycker om.»

Det låg ett jubel i den gamlas stämman, hennes ögon glänste, hennes mun log, och det lade

kommit en skiftning i rödt öfver de eljes så hvita kinderna.

»Moster,» sade Siri utan att ge akt på de läckerheter som mostern plockade fram ur påsen, »moster, har inte farbror Z. en son?»

»Jo, vännen min, han har en son, men han är mycket äldre än du, han slutar visst snart sina studier, om de inte redan äro slut.»

»Då skulle jag ju bli styfmor.»

Hennes stora ögon blickade ängsligt frågande upp i mosterns.

»Du skulle bli styfmor, det är sant, men du skulle inte behöfva utöfva det kallet. Z—s son är ju vuxen och har sin verksamhet långt från hemmet, och du skulle endast komma i beröring med honom vid de tillfällen, då han som gäst besökte sitt hem. För resten, nog har väl ditt hjärta liten vänlighet, litet kärlek öfver också för honom, den unge, moderlöse mannen.»

Den gamla tog en bit konfekt ur påsen och stoppade i systerdotterns mun. Det blef tyst en stund, två, tre minuter kanhända, så lade Siri hufvudet i mosterns knä och började tala, lågt, dröjande, som om hon talat vid sig själf:

»Jag vet nu, att jag är ingenting, rakt ingenting, blott en fattig, okunnig flicka, och att farbror Z. är rysligt snäll, alldeles oerhördt snäll, eftersom han bryr sig om mig och vill, att jag skall bli hans hustru, fastän jag är så oduglig, så förfärligt oduglig. Jag riktigt blygs öfver, att jag kunde skratta åt det i går, skratta åt det, som är så stort,

så vänligt, så vackert af honom. Men jag skall aldrig bry mig om någon annan människa i hela världen så mycket som honom, aldrig, aldrig, och jag skall bli sådan, som han vill att jag skall vara, och jag skall bjuda till så mycket jag kan för att bli en god hustru — ja, det skall jag. Men jag önskar, att han inte hade någon son. Om jag vore gammal, så gammal som du, moster, då vore jag kanske inte så rädd. Det är visst rysligt svårt att vara styfmor.»

»Du behöfver inte oroa dig därför, allt kommer att gå väl, att bli lyckligt, därför att du vill göra det bästa du kan,» hviskade mostern till svar.

Det var sent, och regnet piskade rutorna, då Siri och hennes moster sade hvarandra god natt den kvällen. Men oaktadt den sena timmen satte sig mostern ned och skref ett bref. Det var ett kort bref, det innehöll blott ett par rader, hon adresserade det till major Z. och det lydde så:

»Vill ni inte själf komma och hämta Siris svar; jag tror att det blir lättare för henne att gifva det muntligt.»

Två dagar därefter låg det brefvet i major Z—s hand. Det glänste svett droppar på hans panna, och han måste torka den innan han hade kraft att öppna det. Han såg att brefvet icke var från Siri, utan från hennes moster, och det ingaf honom föga hopp, det kom hans hand att darra och svett dropparna att sippra fram. — Nu hade hans öga sett de skrifna orden, hans hjärta fattat deras innehåll och han kände sin lycka inom räck-

håll. Det kom en sådan rörlighet öfver honom i en hast. Tidningarna fingo ligga olästa på skrifbordet, han gick fram och åter i rummet med korta, taktlösa steg, han drog upp byrålådor och synade handskar och kravatter, han stannade framför spegeln ett ögonblick, rätade på sin figur och sökte med ett par hårtestar skylta den bara fläcken i sin nacke. Han hade just lagt ned nackspegeln, då sonen kom in för att hämta sin post.

De hade icke talt med hvarandra om det tillämnade giftermålet, sedan den dag fadern kallat in sin son och låtit honom förstå, att han stod i beredskap att gifva honom en styfemor. Det hade varit bättre för dem båda, om de resonnerat därom, som det nu var, reste deras tystnad en mur af is emellan dem, och det gamla hjärtliga förtroendet var makadt åsido.

»Jag måste resa bort tidigt i morgon,» sade majoren, medan han böjde sig ned öfver en utdragen byrålåda. »Jag blir nog borta två à tre dagar, tänker jag. Det är litet affärer, som . . . som . . .»

Sonen såg upp från tidningarna i hvilka han bläddrade — det låg förståelse i hans blick.

»Jaså.»

Han sade det långsamt och betonadt. Så tog han sina tidningar och lämnade sin far. Det låg ett leende öfver hans läppar, ett leende, som skvallrade om både medlidande och hån.

»Affärer,» mumlade han, »å, gamle narr, jag begriper mer än väl, hvilka affärer det är. Att

posten medfört något gynnsamt bref till dig, märkte jag strax. Jag var en dåre, som trodde på intelligens hos en kvinna. Hon har bevisat sig vara en toka, hon som alla hennes medsystrar. Ja, jag var en dåre, men han därinne är dåraktigare än jag.»

Det var en solig skön sommareftermiddag. Siris moster höll på att ordna kaffebordet på verandan, då en droska rullade in på gården och major Z. steg ur. Mostern steg ned från verandan och hälsade honom med ett leende.

»Ni är välkommen, mycket välkommen,» sade hon och räckte honom sin hand.

»Tack, tack därför och för ert bref.»

Han såg sig spanande omkring. Den gamla gumman läste frågan i hans blick och sade med ett gladt leende:

»Siri gick ned till sjön för en stund sedan. Jag skall ropa på henne. Stig in! Det är så godt, att ni genast gör upp er sak med hvarandra,» — hon rörde lätt vid hans arm — »hon är blyg, förstår ni, men så god, så varmhjärtad, handskas varligt med henne! Jag dröjer härute och ordnar kaffebordet under tiden.»

Hon försvann genom dörren, som hon stängde efter sig. Majoren, hvars blick var förväntansfull och ljus, drog sin halsduk till rätta, slätade sitt hår och torkade sina yfviga, grå mustascher.

Dörren gick upp, hastigt, oförmodadt, och Siri steg in.

»Å, farbror, är det du!»

Hon stannade invid dörren och hennes kinder bléfvo blossande röda. Hennes hår var litet oordnadt, men det var vackert så, och hon bar en enkel bomullsklädning, med en blomma instucken under skärpet.

Majoren var genast vid hennes sida. Han tog hennes händer i sina och förde henne fram midt på golfvet. Han tryckte de små mjuka händerna intill sitt bröst, så att hon kom honom så nära, och det gick en underlig skälfnings öfver den gamle krigarens stämma, då han talade till detta ljufva, oerfarna, omedvetna barn.

»Jag tackar dig, Siri, tackar dig för de förhoppningar du gifvit mig, genom att du låtit mig komma. Du vet, att jag älskar dig, älskar dig innerligare än jag i ord kan säga, och om du ville taga emot min kärlek och tro på den, skulle du göra mig så gränslöst lycklig. Jag begär inte så mycken kärlek af dig, låt det bli min uppgift att förvärfva mig den. Du är så ung ännu. Tag blott emot, hvad jag har att gifva dig och blif min — min hustru!»

Han böjde sig ned öfver henne. Hon stod där så stilla och rodnande inför honom. Det var första gången en man talade kärlekens språk till henne, och hon undrade öfver, att hennes hjärta icke rördes däraf, att hon kände det, som om hon velat springa sin väg, om han blott släppt hennes händer.

»Du är mycket snäll, farbror,» sade hon och höjde sina vackra ögon mot honom, »du är mycket

snäll, som bryr dig så mycket om mig och efter du är nöjd med mig, sådan jag är, så vill jag bli din hustru.»

Han kysste henne. Det hade kommit ungdomsglöd i hans blick och varm färg på hans kinder, ty han älskade passioneradt, lidelsefullt, oaktadt han hunnit öfver femtioalet, oaktadt han kunnat vara denna flickas far.

»Du får icke kalla mig farbror längre, du måste säga Helmer nu!» bad han, ty det att hon kallat honom farbror, hade kommit som en kall dusch öfver hans kärleksglöd.

»Men jag är så van att säga farbror, det blir riktigt svårt att kalla dig något annat.»

»Farbror Z. är död för dig nu, mitt hjärtgryn, mitt lilla hjärtgryn, och Helmer Z. är en ny bekantskap du gjort.»

Hon log medan hon såg upp i hans ansikte, men så blef hon i hast allvarsam, hennes blick blef frågande, ängslig, rädd.

»Farbror, du har ju . . .»

»Farbror!» Han lade sin hand öfver hennes läppar. »Har du redan glömt mitt namn?»

»Förlåt mig!»

»Nå, hvad var det, du ville säga?»

»Jo, jo, du har ju en son.»

»Ja, jo, javisst har jag en son, Åke, men det är sant, du känner honom inte. En präktig pojke, en riktigt präktig pojke, men han har vuxit från sin pappa och sitt hem, han är intet barn längre.»

»Jag vill försöka att bli dig en god hustru,» sade hon och såg in i hans ögon, »att bli sådan som du vill hafva mig, alltid sådan, och jag vill inte bry mig om någon annan i hela världen än dig, Helmer, men det är en sak, jag är så rädd för.»

Majoren släppte sin fästmö och började famla i sina fickor efter en näsduk. Lyckan hade lockat fram tårar i hans ögon och det generade honom, han visste, att det är gossen och gubben, som har tårarna till hands, icke mannen.

Medan majoren torkade sina ögon, gick Siri fram till fönstret och såg ut. Men han var snart åter hos henne, vände hennes ansikte mot sitt och frågade:

»Nå, hvad är du rädd för?»

»För din son.»

Han skrattade, skrattade högt och länge. Siri var ingen iakttagare, om hon det varit, skulle hon nog lagt märke till, att det fanns ingen munterhet i hans skratt. Saken var den, att majoren var själf rädd för sin son.

»Rädd för Åke, nej, min vän, min lilla hjärtevän, du behöfver inte vara rädd för honom.»

»Men jag kan inte bli något för honom.»

»Du behöfver inte bli någonting för honom, ingenting, förstår du det?» svarade han med en viss ifver i sin stämma. »Han är vuxen och kan reda sig själf, det har han gjort i många år. Du behöfver inte ikläda dig några plikter vis à vis honom. För öfrigt har han snart på allvar flugit

ur boet. — Nej, min lilla vän, det är med mig du gifter dig, det är åt mig du skall gifva, hvad du har att gifva.»

»Men han tycker bestämdt inte om, att du gifter dig med mig.»

Han började gå fram och åter på golfvet, som om en inre oro drifvit honom därtill.

»Tycker om? Så pass god son är nog Åke, att han inte missunnar sin far den lycka han vunnit. Du får inte alls ta Åke med i någon beräkning, han står helt och hållet utanför vårt äktenskap.»

Hans panna låg i djupa veck, han såg icke belåten ut. Siri såg det. Hon gick fram till honom och slog armarna om hans hals.

»Jag gjorde dig visst ledsen. — Förlåt mig.»

Det var hennes första, frivilliga smekning och den hade till följd, att tårarna och näsduken kommo fram igen.

Det var så mostern fann dem, då hon helt sakta öppnade dörren och frågade, om de inte hade lust att dricka kaffe med henne på verandan.

Majoren stannade kvar till klockan elfva på kvällen, ehuru gästgifvarskjutsen från närmaste stad väntat sedan half tio. Men det är ju ingen lätt sak att skiljas från den man har kär, och mycket hade man att göra upp, att komma öfverens om. Man hade gjort upp det så, att förlofningen skulle eklateras i början af juli — man var i slutet af juni nu — och i augusti skulle bröllopet stå. Inte förrän i höst, hade Siri sagt, men majorens vilja

var starkare än hennes, och hans vilja var: så snart som möjligt. Mostern hade måst lofva att tillbringa somrarna och alla helger hos dem på landet. Att helt och hållet flytta till dem satte hon sig allvarligt emot, ty hon var klok och hon var icke egenlyttig.

Majoren och hans son sutto vid frukostbordet i den tunga, ekpanelade matsalen. Majoren hade kommit åter från sin resa föregående dags afton, men icke träffat sin son förrän nu. Den mur, som så plötsligt rest sig dem emellan kändes tyngre, dystrare än vanligt. Majoren, som var rädd för, att hans ögon skulle förråda, det han icke kunde säga, såg icke på sin son, då han tilltalade honom. Sonens blick åter hvilade spanande på fadern.

»Hur var det du sade, tror du dig om att bli färdig med din examen till jul?» frågade majoren, i det han högg uti ett ägg.

»Ja, så vida intet hinder kommer emellan, det vill säga, om jag blir sjuk, eller något annat inträffar.»

»Ja, du måste se till att du håller dina krafter i nivå med ditt arbete. Du behöfver kanske komma ut till någon badort i sommar, det stärker alltid krafterna. Hvad skulle du säga om en liten tripp till Aachen, Wiesbaden, Karlsbad. Så kunde du på hemvägen göra en liten afstickare till Rom, Paris eller hvart du behagar. Det är nog litet försumligt af mig, att jag låtit dig resa så litet. Vid dina år hade jag rest ganska mycket.»

»Menar du, att jag borde placera mitt lilla mödernearf på det viset?»

»Naturligtvis skulle det ske på min bekostnad, naturligtvis, något annat kunde du väl inte tänka dig. Om du blott har lust, inte behöfver pennigarna stå hindrande i vägen. Jag skall skriva ut åt dig en växel på ett tillräckligt stort belopp.»

»Jag tackar dig för din frikostighet. När vill du bli af med mig?»

Det blixtrade till i majorens ögon och blödet steg upp till hans kinder.

»Det är ensamt din sak *när* du reser.»

»Du ser helt förargad ut, pappa, liksom du ett ögonblick kunnat tro, att jag skulle inbilla mig, att det är för min skull du blifvit så generös i en hast. Å nej, du vill bli af med mig, det är alltsammans och jag har ingen som helst lust till att gå här hemma och se dig fira smekmånad med din andra hustru. Därför tackar jag dig för din frikostighet och tänker, att det nog är lämpligast för oss båda, att jag reser så snart som möjligt, kanske redan i nästa vecka.»

»Jag har inte något som helst intresse af att inbilla dig något, emedan jag i min sak gör hvad jag behagar, alldeles oberoende af dig.»

»Naturligtvis, den rätten kan jag ej bestrida dig.»

Far och son stego upp från bordet, och båda lämnade matsalen.

Sonen harmades högeligen öfver faderns tillämnade giftermål, och denna harm kom honom

att mot sin far nyttja en ton, som han aldrig förut använt.

Veckan därpå packade sonen sin kappsäck och for till Karlsbad. Där råkade han en kamrat från universitetet.

»Hvad i all världen, Z.,» utropade denne gladt öfverraskad, »jag hade inte väntat att finna dig här. Är du sjuk, eller är det för ditt nöjes skull, du kommit hit?»

»Hvarken det ena eller det andra. Ser du, det är farsgubben, som blifvit sjuk, han har blifvit kärlekskrank på gamla dar och gått och förälskat sig i en ung flickslinka på aderton, nitton år, och nu tänker han hålla bröllop och smekmånad där hemma, och så måste jag undan för att inte bli i vägen för hans unga lycka.»

Kamraten skrattade.

»Du skrattar.»

»Ja, men jag skrattar inte åt dig och inte åt din far — ser du, man måste passa på och lefva, medan man lefver — det är åt flickan jag skrattar. Det är otroligt hvad kvinnorna äro beräknande och huru lätt de ha för att sälja sin person.»

* * *

Sommaren var vid sitt slut, hösten stod för dörren. Det var en af de sista dagarna i september. Ännu återstod mycket af sommarens fågring, ännu fanns det grönska och solljus, ännu fanns det fågelsång och blomsterdoft.

Majorskan Z. satt i sitt rum och skref till sin moster, hon var ensam, ty hennes man hade rest till prästgården på ett sammanträde, och han kunde icke väntas hem förrän senare på kvällen. Den ljusblå, spetsgarnerade klädningen slöt sig behagligt kring hennes täcka, ungdomliga figur och det lekte ett fagert leende på hennes läppar, medan hon skref.

Hvad skref hon?

Hon skref att hon var lycklig, att hennes Helmer var den allra bästa människa på jorden. att han var så gränslöst god mot henne, att hon hade allt, allt hon kunde tänka sig, att det kändes så underligt trefligt att gå omkring i det stora huset och tänka, att detta var hennes hem; att hon ibland tyckte det vara så sagolikt alltsammans, hon tyckte sig vara sagans fe, som lyckliggjorde trollens konung och som så insnärjdes i hans lycka, att den också blef hennes. — O ja, hon hade ingenting, ingenting mer att önska, skref hon.

Då man är aderton år tror man på ett eden utan en orm. Men han finns där ändå, förr eller senare riktar han vår blick på den förbjudna frukten, och då vi väl fått syn därpå, måste lyckan döden dö.

Medan majorskan sitter och skrifver öppnas dörren och betjäningen anmäler, att kandidat Z. hade anländt.

Han hade återkommit från sin utländska resa för mer än en vecka sedan och styrt färden till Upsala. Han hade beslutat sig för att ej besöka

hemmet, inte ens julferierna skulle han tillbringa där. Men så hade kommit öfver honom en sådan underlig, oresonlig längtan efter hemmet, en sådan oemotståndlig nyfikenhet att se, hur hemmet tog sig ut, sedan styfmodern gjort sitt inträde där, att se fadern som nygift äkta man, att han beslöt sig, hastigt och lustigt, för att resa hem på en dag, och nu var han där.

»Hvar är han?» frågade hon, och hennes röst lät darrande, osäker.

»I salongen,» blef svaret.

Hon reste sig upp. Hennes kinder voro hvita, men medan hon stod där tvekande utanför dörren till salongen, kom den varma, röda färgen åter till hennes ansikte. Hon öppnade dörren och trädde in.

Kandidat Z. stod vid fönstret och såg ut i trädgården. Han tänkte på den tid, då han som barn lekte där, då hans mor ännu lefde, hans vackra mor, som han varit så stolt öfver. Nu hade en annan kvinna intagit hennes plats. Å, om hon, hans vackra, stolta mor, kunnat ana det, ana, att hennes Åke vid tjugufem år skulle få styfmor.

Han vände sig om vid ljudet af steg, och så stod han öga mot öga med denna styfmor. Han stod kvar på sin plats, frapperad. Också hon hade stannat, hela salongen låg emellan dem. Ingen sade något.

Hon tog det första steget till närmande, i det hon räckte ut sin hand och gick emot honom.

»Du vet, hvem jag är, Åke, jag får ju kalla dig så? — Säg, vill du inte hålla af mig en liten, liten smula för din fars skull?»

Hon såg på honom bedjande.

Han böjde sig ned öfver hennes hand och kysste den. Han blygdes öfver sig själf, blygdes öfver den harm, den ovilja, det hat han närt till denna lilla ljufva varelse, som så älskligt, så ärligt kom honom till mötes och bad honom om en smula kärlek.

»Jag vill hålla mycket af dig, så mycket du tillåter, det kommer mig inte att bli svårt — min lilla nya mor.»

Han kysste åter igen hennes hand.

»Du behöfver inte alls kalla mig så,» sade hon rodnande, »du kan kalla mig Siri; du är ju mycket äldre än jag.»

»Får jag inte kalla dig mor?»

»Jo, om du vill.»

»Tack, lilla mamma.»

De skrattade båda, skrattade som ett par uppslupna barn. Bekantskapen var gjord.

»Så ledsamt att inte Helmer skulle vara hemma, han kommer inte ännu på länge, länge. Är du mycket ledsen däröfver?» frågade hon.

»Inte alls. Vi skola nog få tiden att gå, vi två, eller hur?»

»Ja, vi skola göra ditt rum i ordning och så skola vi ta in något godt. — Kanske du är hung-
rig?» frågade hon helt plötsligt och såg på honom.

»Nej, jag är inte alls hungrig.»

Han log.

»Då skall jag ta in saft och vichyvatten och punsch, och vet du, trädgårdsmästaren har de allra härligaste meloner.»

»Tack, lilla mamma!»

Så sprungo de upp på hans rum, de gingo inte, utan de sprungo. Han slog upp fönstret på vid gafvel och hon ordnade gardinerna, ställde möblerna till rätta, bredde ut rena lakan öfver sängen och gjorde det bekvämt och inbjudande åt honom.

»Tycker du om blommor?» frågade hon, medan hon sysslade därinne, röd och varm.

»Naturligtvis tycker jag om blommor.»

»Då skall jag fylla en vas med sådana och sätta här på skrifbordet. Vill du det?»

»Visst vill jag det.»

Han följde henne ned i trädgården, och han stod och såg på, hur hennes små händer ordnade blommorna. Så följdes de åt upp på hans rum med den fyllda vasen.

»Är du nöjd nu?» frågade hon och såg sig omkring.

»Ja,» sade han, »jag tror, att jag aldrig varit så nöjd med mitt rum, som jag nu är.»

»Å, en sak har jag alldeles glömt,» hon räckte honom handen, »jag har glömt att hälsa dig välkommen hem.»

Han grep hårdt om hennes hand, så böjde han sig ned och kysste henne. Hon blef röd som

en ros, men så tänkte hon, att han måste ha rättighet därtill, efter som hon var hans mor, och så sprang hon ned för trappan, och han följde henne.

I salongen drog hon fram ett bord till de öppna balkongdörrarna och så dukade hon upp en hel mängd med läckerheter därpå och han hjälpte henne. Så slog de sig ned i mjuka emmastolar på hvar sin sida om bordet, och hon var så glittrande glad som en lärka om våren.

»Vill du inte ha punsch, jag trodde, att alla studenter tyckte om punsch, jag tycker, att det är rysligt godt,» sade hon.

»Då tycker jag också om det,» svarade han, då måste vi dricka och skåla med hvarandra.»

Och de skålade och skrattade och hon lade en stor skifva melon på hans tallrik.

»Jag är så glad, vet du, så glad öfver, att du är så god och så vänlig mot mig, att du vill hålla af mig litet, jag var så rysligt rädd för dig,» sade hon.

Han rodnade svagt och makade sin stol intill hennes.

»Hvarför var du rädd för mig?»

»Jag trodde, att du skulle vara ond på mig, därför att jag gifte mig med din far.»

»Har pappa sagt dig det?»

»Nej, men jag talte om för honom, att jag var rädd för dig, och då sade han, att det behöfde jag icke vara, du var en så god son, sade han, du skulle aldrig missunna din far hans lycka.»

»Jaså, sade han det om mig.»

Den unge kandidaten böjde sig ned öfver päronet, som han höll på att skala.

»Nu måste du berätta litet om dig själf,» sade han strax därpå. »Det är förunderligt att vi två inte lärt känna hvarandra förut.»

»Om jag känt dig förut, hade jag naturligtvis inte varit rädd för dig,» sade hon leende.

Han tänkte på, huru annorlunda det måhända varit, om de två lärt känna hvarandra förut.

Så började hon berätta om sig själf, om sin barndom, om sin far och sin gamla moster, som varit som en mor för henne. Hon berättade om faderns död, hur hon blef fattig då, och hur de hade annonserat i Idun efter en plats åt henne. Hon berättade alltsammans om de fem brefven, hur mostern kommit in till henne morgonen efter deras ankomst och talat sådana underliga ord till henne och sedan lämnat henne ensam hela dagen, ensam med de fem brefven, och sagt, att hon måste bestämma sig för ett af dem. Hur hon läste och läste de brefven, tills hon blef riktigt rädd för de där främmande människorna, som skrifvit dem, så rädd, att hon kände, det hon aldrig tordes resa till någon af dem, och hur hon sprang ned i köket och brände upp dem för att bli dem kvitt. Hon berättade om sin förlofning, om bröllopet, om sin vackra, hvita brudklädning och den stora brudbuketten af bara rosenknoppar. Hon berättade så uppriktigt, så ärligt, så förtroendefullt, och skymningen bredde sig så stilla öfver dem båda, men de gäfvo ej akt därpå.

En gång, under det hon berättade detta om sig själf, kom hon att lägga sin hand på hans stol, och då lade han sin hand smekande på hennes, men hon drog undan sin rodnande.

Så anmälde det att supén var serverad.

»Får jag lof att föra värdinnan till bordet?» frågade han bugande sig.

Hon skrattade, hennes skratt var som ett fågelkvitter, och hon lade sin hand fast och förtroendefullt på hans arm.

»Hu, så mörkt det blifvit,» sade hon med en rysning. »Jag märkte inte att det blifvit mörkt.»

»Inte heller jag märkte mörkret,» sade han med låg, underlig stämma.

I matsalen voro ljus tända, och bordet var smyckadt med blommor. Dörrarna voro uppslagna, därute var det mörkt, och det susade i trädens kronor. De sutto ensamma vid det tunga ekbordet, han och hon, och hon skar för honom af det hembakade brödet, och hon var så glad, hennes ögon lyste och hennes kinder glödde i kapp med blommorna under ljuskronan.

Han kände knappast igen den gamla dystra matsalen. Det förekom honom, som om en fager få vidrört den med sitt trollspö, vidrört hela hans hem och honom själf också. Han kände sig så sällsamt svindlande yr af anad lycka och anad olycka.

»Tack för maten, lilla mor,» sade han, då de reste sig upp från bordet.

Hon gaf honom sin hand och han släppte den ej. Han lade den på sin arm, och de gingo ut på verandan. Det var så mörkt i septemberkvällen och det susade så trolskt i träden. Ingen sade något. Han kände, hur hon smög sig intill honom, som om hon fruktat något; han kände hennes lilla hand på sin arm och han lade sin hand på hennes. Det kom en sådan underlig känsla öfver honom. Det förekom honom, som om hela världen gled undan, försvann, som om han själf fördes bort till något sällsamt, lycksaligt land, buren af en liten mjuk kvinnohand.

Ljudet af en vagns rullande störde tystnaden.

»Det är Helmer,» hviskade Siri.

Han spratt till, han släppte hennes hand, drömmen var slut. Ett åkdon rullade fram till verandan och majoren steg ur. Siri sprang ifrån honom och till fadern. Han stod ensam i mörkret på verandan och såg hur fadern böjde sig ned och kysste henne och han hörde, hur hon frågade, lekande, skälmskt: »Gissa, hvem som kommit, medan du varit borta, gissa, hvem som är här?»

»Det kan jag inte,» hörde han fadern svara.

»Kan inte, kan du inte förstå, att det är Åke.»

»Åke!»

Han grep bestört om hennes hand.

Då trädde kandidaten ned från verandan.

»Det är jag, som har kommit, pappa,» sade han och räckte fadern sin hand.

»Jaså, är det du, som kommit. Hvarför lät

du mig inte veta det förut? Det var dumt, att jag inte var hemma.»

»Jag bestämde mig så hastigt, det var några böcker och litet af hvarje, som jag saknade i Uppsala och som jag måste ta reda på här hemma och . . . och . . .»

»Men, Helmer,» afbröt honom Siri, »du glömmen ju af att hälsa honom välkommen. Vet du, jag glömde också af det strax han kom.»

»Å, mitt gryn, det vet han, utan att man behöfver säga honom det. Låt oss nu gå in!»

De sutto en stund i salongen och språkade. Det spända förhållande, som en tid varit rådande mellan far och son, tycktes borta och den gamla förtroligheten återkommen. Sonen berättade om sin vistelse utomlands, han talade oafbrutet och muntert och han skrattade ofta. Majoren hade slagit sig ned bredvid sin hustru, och hans hand strök gång på gång öfver det lockiga hufvudet. Han förstod, att resan piggat upp sonen, och att han försonat sig med giftermålet sedan han lärt känna sin styfmoder, och den gamle kände sig så till vida nöjd. En viss liten oro inom honom sökte han nedtysta med den tanken, att sonen inte skulle stanna hemma så länge.

»Nej,» sade han helt plötsligt, »nu är nog min dufva sömnig.» Han tog sin hustru under hakan och såg in i hennes ögon. »Godnatt med dig, Åke, jag förmodar du hittar till ditt rum,» tillade han, i det han reste sig upp.

»God natt,» sade Siri mjukt och lågt, medan hon lade sin hand i Åkes — »sof godt och dröm något lyckligt!»

»Tack!»

Han tryckte hennes hand.

Han gick långsamt uppför trappan till sitt rum. Där slog han upp fönstret på vid gafvel och ställde sig att stirra ut i mörket, tills nattkylan isade honom. Då stängde han fönstret och gick till sängs, men inte förrän en ny dag randats, somnade han.

Fjorton dagar stannade kandidat Z. i sitt hem, icke en dag, som han bestämde sig för, innan han reste.

»Du får icke resa så snart,» hade Siri sagt en dag, då de voro ensamma ner i trädgården.

»Hvarför får jag inte resa?» frågade han.

»Därför att vi skulle komma att sakna dig så mycket. Det blir så tomt, då du far.»

»Stackars lilla Siri.»

Hon såg på honom undrande.

»Det är inte alls synd om mig,» sade hon, »jag har allt, hvad jag kan önska mig och Helmer är så god mot mig och nu, då jag inte behöfver frukta för dig något mer, nu är jag verkligt lycklig.»

»Jag har således liten del i din lycka.»

»Ja, du är ju så god mot mig. Jag trodde inte, att du var så god, så vänlig, som du är.»

»Men tror du inte, att det behöfs något annat än godhet, för att vara verkligt lycklig?»

»Du menar kärlek,» sade hon och såg på honom ärligt och okonstladt. »Helmer älskar mig, det har han sagt mig många, många gånger, och jag tror på hans kärlek. Det, att han ville gifva sig med mig, är ju bevis därpå. Jag är ju så fatig och okunnig, så förfärligt okunnig, och han vllc ändå, att jag skulle bli hans hustru.»

»Men du själf då?»

»Jag, ja, jag har hållit af honom så mycket, så mycket, allt sedan jag var ett barn, och jag håller ändå mer af honom nu; det finns ingen människa på jorden, som jag tycker så mycket om. Om det finns något annat slag af kärlek, vet jag inte, jag är så ung.»

»Ja, du är ung och du är god, och du är mer värd, än du anar, oaktadt din fattigdom, din okunnighet. Du förtjänar att bli lycklig. Kan du alltid hålla af din make mer än alla andra människor, då är lyckan din.»

Han talade häftigt, underligt, med en sådan glöd i stämman, och medan han talade slet han blad efter blad från en närstående buske och kastade dem på sandgången. Hon såg på honom förundrad.

»Jag förstår dig inte,» sade hon sakta.

»Jag förstår mig inte själf,» svarade han skratande. »En ljus ängel och en mörk demon kämpa inom mig, det är alltsammans. Låt oss gå, innan ängeln flyr!»

Siri tänkte ofta på hans ord, grubblande öfver dess mening, men det föll henne aldrig in att säga det för sin man.

Majoren var nästan ständigt vid sin hustrus sida. Han var glad, underhållande, skämtsam. Sonen föreföll också glad, pojkaktigt, lekfullt glad ibland, men den gladaste af dem alla var Siri, hennes ungdomsfriska skratt var ingen lögn.

Dagarna gledo fort förbi. Man promenerade, man red tillsammans, man företog åkturer, man skattade trädgården på dess frukt, och när dagen skymde, samlades man kring lampan och de stora kristallskålarna med frukt sattes fram och Siri tog sitt arbete och kandidaten läste högt ur en nyss utkommen bok.

En sådan afton, under det Åke läste högt och Siri höll på med sin brodyr, hände det, att majoren somnade, där han satt tillbakalutad i soffhörnet. Siri, som satt i det andra soffhörnet och kandidaten, som satt på en stol midt emot på andra sidan bordet, sågo på hvarandra och logo. Så tog han sin stol och makade den intill henne.

»Nubehöfver jag inteläsa så högt,» hviskade han.

Men han läste ej. Han lade boken upp och ned på bordet, lutade sig framåt nära intill Siri och såg på hur hon sydde.

»Hvad skall det bli?» frågade han hviskande.

»En kudde,» hviskade hon till svar.

»Hvem skall få den?»

»Jag vet inte. Kanske du får den.»

»Tack!»

Han lade sin hand på hennes ett ögonblick.

Hon rodnade. Han såg det, och han undrade, hvarför hon rodnade.

»Har du läst en dikt, som heter: 'Mors händer',»
 hviskade han om en stund.

»Nej.»

»Det är en vacker dikt.»

»Men skalden menar väl en verklig mors
 händer.»

Han log.

»Om jag vore skald, skulle jag skriva en dikt
 om min styfmors händer.»

»Det har säkert aldrig någon skald skrivit
 förr. Du blefve nog i så fall den första.»

»Kanske,» sade han och såg upp i hennes
 ansikte, ty han satt nedböjd.

»Vet du,» fortfor hon hviskande och böjde
 sig litet framåt, på det han måtte höra henne, »vet
 du, jag tycker inte om, att du kallar mig styfmor,
 jag vet inte hvarför, men jag känner mig ledsen,
 hvar gång du säger det ordet.»

»Då skall jag aldrig säga det mer.»

»Det är snällt af dig.»

De sutto tysta en stund, så såg han upp i
 hennes ansikte och frågade:

»Får jag komma hem i jul?»

»Får?» — Hon blickade undrande in i hans
 ögon. »Hur kan du fråga så; vi skulle bli rysligt,
 rysligt ledsna om du inte kom hem. Moster kom-
 mer också hit, och vi skola ha det så treffligt, så
 förfärligt treffligt — säg, skola vi inte? Du måste
 komma!»

Hon lade ned nålen och strök helt lätt öfver
 hans hår.

»Hvilket vackert svart hår du har, och så mjukt det är, så mjukt.»

Hans hufvud sjönk ned i hennes knä.

Då rörde majoren på sig, slog upp ögonen och stirrade på dem. Åke reste sig och grep efter boken.

»God morgon, Helmer,» sade Siri skrattande, »du har sofvit så godt, och vi hafva hviskat för att inte väcka dig.»

Hon räckte honom handen, men han tog den ej, han stirrade blott på dem, och han såg, att sonen hade ändrat plats.

»Jag har inte sofvit,» sade han och steg upp.

»Åjo, du sof så godt, så godt. Du var nog så trött, att du inte ens visste, att du somnade och vi nändes inte väcka dig.»

Det var Siri, som talade.

»Det var ett misstag, ett fullkomligt misstag,» svarade han och började vandra fram och åter på golvet, harmsen öfver att han låtit tröttheten få makt öfver sig.

När Siri om en stund lämnade dem, stannade han framför sonen.

»När tänker du återvända till universitetet och fortsätta dina studier?» frågade han.

»När som helst.»

»Hvilken tid kallar du när som helst?»

»I morgon till exempel.»

»Du tänker således resa i morgon?»

»Ja det är nog bäst så.»

Och han for följande dag.

Då Siri på morgonen kom ned i matsalen, fann hon Åke redan där promenerande rundt omkring matbordet.

»God morgon, Siri, och farväl,» sade han och gick fram till henne. »Jag måste resa i dag.»

Hennes soliga, glada ansikte blef så allvarsamt.

»Tack, Siri, för alla dessa dagar!»

Han lyfte upp hennes ansikte och kysste det.

»Men du kommer ju tillbaka!»

»Ja, om *du* vill det.»

»Jag vill det; jag skall räkna dagarna tills du kommer — jag skall bli så glad, så glad, då du är här igen. — Och, Åke, jag vill inte, att du skall känna det, som om jag gick i vägen för dig här hemma, som om du måste bedja om att få komma hem och inte kunna komma och fara som i de dagar, då inte jag var här.»

Han såg på henne, han strök sakta öfver hennes hand, men han sade ej något.

Då han for, räckte hon honom en bukett af rosor, endast rosor, de mörkaste röda och de renaste hvita.

»Nå,» sade Åkes vän och kamrat då de träffades i Uppsala, »hvad tyckte du om din styfmor och hur tog din far sig ut som nygift?»

»Skämta inte om min styfmor!» sade Åke med en blyxt i sina ögon. »Hon är mer värd än vi båda tillsammans. Och hvad min far beträffar, det säger jag dig, af oss två, är jag narren.»

I de långa, dystra, regniga höstdagarna satt Siri och räknade dagarna till jul. Den ena stunden lekte och skrattade hon, yr som ett barn, den andra drömde hon bort. Hon förstod sig icke själf. Det var, som om något okänt lyckligt, något osedt fagert väntade henne, hon visste inte hvad, något outsägligt var det dock. — En solstråle var hon i sitt hem, värmande, lifvande, spridande trefnad på tusende sätt. Och den gamle majoren var gränslöst lycklig.

Hon hade mycket att göra, hon hade så brådtom, ty hon höll på att sy julklappar och hon brukade stänga in sig på sitt rum för att få arbeta i fred, men då trummade majoren på dörren, tills hon måste öppna och så fick det bli därvid, att han fick sitta bakom henne och lofva att inte se öfver hennes axel. Och det lofvade han så gärna, ty han hade hunnit så långt i lifvet, att han ej längre var nyfiken på en julklapp — ja, han brydde sig inte alls därom.

Redan i midten af december kom Åke hem. Han hade icke hunnit bli färdig med sin examen, och han tyckte det vara bäst att lämna Uppsala så tidigt som möjligt, hade han skrivit till sin far.

Då den korta vinterdagen öfvergått i skymning, förkunnade bjällrornas klang, att Åke var anländ. Majoren och hans fru hälsade honom välkommen ner i vestibulen.

»Dröj inte länge på ditt rum,» ropade Siri efter honom. »Kaffet och vi vänta dig i salongen.»

Hennes hand kände ännu tryckningen af hans.

Och han lät inte vänta på sig. Innan kaffebordet var i ordning, innan majoren hade infinnit sig, var Åke där.

»Siri,» hviskade han, »Siri, nu måste dusäga, så endast jag hör det, att jag är välkommen hem. Jag har längtat så gränslöst efter denna dag.»

»Du är mycket välkommen. Också jag har längtat efter den här dagen.»

Hon såg upp från kaffebordet och räckte honom sin hand, men hon höll på att rygga tillbaka för den blick, som mötte hennes. Han tog den utsträckta handen, drog henne häftigt till sig och kysste henne. Det gick som en darrning öfver hela hennes varelse, som om hon skälft änla in i hjärteroten. Det föll liksom fjäll från hennes ögon, i ett nu blef det klart för henne, att hon älskade honom, att han älskade henne, att deras kärlek var förbjuden frukt.

Hon hade velat springa bort, långt bort där ingen såg henne för att få jubla, för att få gråta, men hennes man kom, och hon måste stanna, hon måste servera kaffet, fastän hennes händer darrade, och hon inte vågade höja sin blick. Hon satt och undrade öfver, hur han, Åke, kunde tala så lugnt, kunde resonnera med sin far om sina studier, sina planer; hur han nu, just nu kunde komma ihåg, att det vid den ena stationen varit fjorton grader kallt, då det vid en annan varit endast tio. En gång lyfte hon sin blick och nötte Åkes. Hon såg, att han iakttog henne, och hon tyckte sig märka en skymt af oro i hans blick.

Så snart kaffet var drucket, smög hon sig ut ur salongen. Hon gick in i sitt eget lilla rum och riglade dörren till. Så kastade hon sig framstupa på soffan och gömde ansiktet i sina händer. Från en skär ampel i taket flammade ett ljus, eljes rådde skymning därinne. Hon låg länge, länge alldeles stilla med ansiktet gömdt i sina händer. Det var, som om den upptäckt hon gjort, bländat henne så, att hon måste gömma sina ögon. Hon tyckte, där hon låg, att hela världen försvann, och endast han, Åke, stod kvar, stod där som hennes hela värld, och hon ville falla ned för honom och bekänna om och om igen, hur högt hon älskade honom.

Det hade kommit öfver henne så plötsligt, så oförmodadt, likt ett stjärnskott i natten. Det var hans kyss, som hade uppenbarat för henne den stora, underbara verkligheten af deras kärlek, förtäljt för henne, att de två, han och hon, hade en gemensam egendom, så kostelig att den uppvägde all världens prakt, så underbar att den ej kunde förvärfvas med all världens guld. Huru denna egendom, detta själarnas möte i en gemensam, stor, känsla, kunnat bli deras, kunnat försiggå, föreföll henne så outgrundligt, som om det haft sin begynnelse i en annan värld. Hennes själ jublade öfver hvad som skett, jublade så, att hennes yttre människa tystades, förlamades däraf. Icke ett ord förmådde hon frambringa, icke en rörelse. Hon låg där så stilla, som om hon varit död.

Men medan hennes själ sjöng sin jubelsång,

sjöng den så, att allt annat i hennes lif tystades ned, höjde sig plötsligt en stämma, underligt stark, underligt hotfull.

Arma, arma människohjärta, blandar den stämman in en ton blott i din lyckas jubelsång, då är din glädje grumlad, din lycka vingskjuten.

Samvetets röst hade gjort sig hörd midt bland jublets: »Du är en annans hustru,» skriade det, »din kärlek är en synd.»

Jublet var tystadt. Allt, som hos henne var domnadt, återfick medvetande, hon satte sig upp.

»Din kärlek en synd.»

Hon stirrade på den skära ampeln, som om det var den, som sagt henne de hemska orden.

»Kan kärlek någonsin vara synd?» frågade hon sig själf. Den hade ju kommit till henne, utan att hon själf vetat därom eller gjort något därför — å, kunde det vara *synd*?

»Synd,» hviskade samvetet omutligt — »synd.»

Då brast hon i gråt, skälfvande, hejdlöst gråt.

När hon gråtit tårekällan torr, sköljde hon sitt beta ansikte med vatten och slätade sitt hår.

Skulle hon gå ut till de två männen därute — kunde hon det, och hvad skulle hon säga?

Hon stod midt på golfvet under den skära ampeln med händerna hårdt sammanknäpta. Hon kunde inte taga ett steg. Hon kände, att hon måste låtsas, som om ingen ting händt, tills hon hunnit besluta sig för, hur hon skulle handla. Medan hon så tänkte, knackade någon på hennes

dörr, och hon hörde sin man ropa: »Siri, är du där?»

»Ja,» svarade hon, »vill du något?»

»Vi undra, hvarför du öfvergifvit oss. Vill du inte öppna för mig?»

Hon öppnade dörren. Han trädde in, och han såg hennes förgråtna ansikte.

»Siri, min Siri, min älskling, hvad har händt?»

Han tog hennes hufvud mellan sina händer och lät det skära ljuset från ampeln falla öfver hennes rödgråtna ansikte. Hon såg en namnlös ångest i hans ögon, såg, att hans ansikte var askgrått. Då slog hon armarna om hans hals.

»Förlåt mig, Helmer, förlåt mig!» bad hon.

»Jag slog sönder en sak, och jag blef så ledsen, det är allt sammans.»

Det var hennes första, medvetna lögn. Då hon uttalat den, gömde hon sitt ansikte vid hans bröst, men han lyfte upp det och kysste det gång på gång, och utför hans kind gled en tår, en ensam tår.

»Om du än sloge sönder hela mitt hus, skulle jag inte bry mig därom, blott du inte gör dig själf något illa, blott inte min lycka krossas, ty då — då skulle jag dö.»

De orden blefvo bestämmande för hennes handlingssätt sedan.

»Låt mig slippa gå ut till Åke!» bad hon.

»Jag vill inte visa honom ett sådant här ansikte.»

Han skrattade, och så drog han henne med sig ut i salongen, där Åke var.

»Se hit, Åke,» sade han, »se, hur hon förstört sitt ansikte, för att hon råkat slå sönder en kristall-skål, eller hvad det nu var? och så vill hon till på köpet stänga in sig och lämna oss ensamma för en gammal skåls skull. Du måste hjälpa mig att göra det här stackars förgråtna ansiktet glad igen.»

Hon ryste, då hon hörde sin lögn repeteras, och hon stod alltjämt med sänkta ögon.

»Du ser ju ut som en liten skräm dufva,» hörde hon Åke säga. »Hvad som är gjordt, Siri, kan inte göras om, det må nu vara en lyckå eller en olycka. Hvem vet, det var kanske skålens lycka, att den krossades. — Ser du, pappa har sagt till om punsch. Kom och drick ett glas med oss! Jag minns mycket väl, att du tycker om punsch.»

»Det är rätt,» sade hennes man, »ett glas punsch kommer att pigga upp dig.»

Och utan att hon visste, hur det gick till, satt hon i soffan, och Åke satte ett glas punsch i hennes hand, och när hennes glas stötte emot hans, lyfte hon långsamt sina tunga ögonlock, och deras ögon möttes. Hon såg hans kärlek i den blick, han gaf henne, men hon såg också oro där, såg en hel bön, men hon tordes icke se in i hans ögon så länge, att hon kunde se, hvad han bad henne om.

Så satt hon där framför de två männen, omhuldad af dem båda, iakttagen af dem båda, älskad af dem båda. Hon såg, huru de mödade sig om att göra henne glad, och så log hon för att glädja

dem. Hon satt så stilla, föreföll så lugn, och ändå brusade det som en vårflood genom hennes själ. »Han älskar dig,» brusade det, jublande, där inne, »han älskar dig.» Men så kom den andra rösten så hotfull, så dystert: »Din kärlek är en synd — synd.»

Äntligen tog den korta vinterdagen slut, den dag, till hvilken de båda medvetet eller omedvetet längtat genom en hel höst, den dag, till hvilken de räknat dagar och stunder, som om de fruktat, att den skulle gå förlorad för dem.

I den långa, mörka decemberratten låg Siri vakent och lyssnade till sin mans lugna, djupa sömn. Denna natt blef en kampens, en afgörandets stund för hennes lif.

Skulle hon gifva sig åt sin kärlek, åt lyckan och bedraga honom, som sof där så lugnt vid hennes sida, han, som älskat henne, innan Åke och hon ännu sett hvarandra, han, som varit så god mot henne, alltid så god, och som nyss sagt, att om hans lycka krossades, skulle det bli hans död. Kunde hon öfvergifva honom, kunde hon gå bort till kärlek och lycka och veta, att hans lycka skulle krossas däraf — kunde hon? Kärleken tjusade, lockade, vinkade, hviskade underliga ord i hennes själ, manande henne att öfvergifva allt och följa den. Hon kastade sig af och an i sin bädd, mörkret ville liksom kväfva henne. Så brast hon i gråt, och så begynte hon bedja. Hennes bön nådde Gud som ett ångestskri. »Hjälp mig, hjälp mig!» ropade hennes själ. »Säg mig, hvad

jag bör göra, att jag må handla rätt, att din vilja må ske.»

Det kom ett underligt lugn öfver henne, en underlig stillhet, och midt i lugnet, midt i stillheten tyckte hon sig höra sin mans ord: »om min lycka krossas, då skulle jag dö.»

Då blef det klart för henne, att pliktens väg var den rätta, att det var den hon måste gå.

Hon satte sig upp, tände ett ljus och såg på sin man. Han sof så lugnt, så godt, så omedveten om den strid, som utkämpades bredvid honom.

Hon såg på honom, såg på hans fårade panna, på linierna kring hans ögon, på hans gråa hår. Hon såg på honom, tills tårarna skymde hennes blick, tills de började rulla utför hennes kinder en efter en, liksom de varit rädda för att väta ned den mjuka, runda kinden.

»Din lycka skall icke krossas, jag svär dig det,» hviskade hon. »Jag är din hustru, jag vill hålla min ed, göra min plikt intill min sistakraft. *Hans* kärlek och min måste dö, måste dö, — och om den inte kan dö, ja, då vill jag göra mig till en lögnerska för att rädda din lycka.»

Men det var icke blott Siri, som vakade i den mörka decemberratten. Där uppe i kandidatens rum voro ljusen nästan nedbrunna, och midnattsklockan hade för länge sedan slagit, men ändå vandrade han fram och åter som en irrande, vilsegången, och hans bädd stod orörd.

Han visste, att det var faderns lycka, som stod på spel, och han var i grund och botten en god

son, men hans kärlek till Siri hade öfvergått till passion, och han var ung. Han var icke fördärfvad, han kunde skilja det rätta från det orätta, och han hade mer än en gång under den flydda hösten sagt sig själf, att han borde icke, skulle icke resa hem till julen; men nästa stund fann han sig räkna dagarna, tills han skulle få återvända hem. Och när han så reste, därför att han inte kunde motstå sin längtan efter att se henne, som han älskade, då gjorde han den föresatsen, att han skulle gömma sin kärlek inom sig själf; han skulle icke kyssa henne, på det att hans kyss icke måtte förråda honom, och han skulle icke locka henne ifrån fadern. Han skulle vara nöjd utan genkärlek, nöjd med att se henne, att då och då få hålla hennes hand i sin. Men när han kom hem, när hon stod framför honom, var han inte nöjd med att se henne, att hålla hennes hand i sin, då fylldes hans själ med namnlös trånad efter en smula genkärlek, då kysste han henne, och i sin kyss bikade han hela sin kärlek och fick svaret om genkärlek. Hennes förgråtna ansikte hade kommit hans hjärta att darra, darra af oro för hennes skull. Ty han förstod, hvad som frampressat tårarna, han var inte så lättrogen som fadern.

Nu gick han natten igenom på sitt rum och rufvade öfver, huru friden skulle kunna återställas i det Eden, han härjat, huru den skulle kunna återvinnas utan att något måste döden dö. Faderns lycka fick icke dö, hennes tusen gånger mindre och hans inte alls. Han såg sig icke om efter den

rätta vägen, han sökte blott efter den för tillfället lyckligaste. När dagen rann upp, hade han redt ut saken så, att allt skulle blifva, som det var, faderns och Siris äktenskap och hans och Sris kärlek, men deras kärlek skulle hemlighållas. Han skulle tala med henne, och han började sjunga vid tanken därpå, ty han väntade sig ousäglig lycka af den dag, som nu begynt.

»Hon älskar mig, älskar mig,» hviskade han, där han stod framför spegeln och knöt sin halsduk med mer omsorg än vanligt, och han hude hviskat det tusende gånger under den flydda natten.

Frukostklockan hade ännu icke ljudit, men han begaf sig ändå ned i matsalen i förhoppning om att finna Siri där, han ville blott utbedja sig ett tillfälle att ostördt få tala med henne.

Lyckan gynnade honom, hon var där, och hon var ensam. Han såg genast, att hon var blek, mycket blek, men han såg också rosenskyn, som drog fram öfver de hvita kinderna, då hon blef varse honom.

»Siri, min Siri, du måste höra på mig, du måste . . .»

Då lade hon sin hand på hans mun, den var vit som snö, den lilla handen, och den var iskall.

»Tyst,» sade hon, »tyst! Det får icke vara uttaladt, det får icke vara sagdt oss emellan, hör du det — aldrig sagdt. Du får icke bedraga din far, jag får icke bedraga min man — det vore en synd, en ryslig synd. Du är man, du är starkare än jag, hjälp mig, Åke, hjälp mig att inte svika

min plikt! Låt oss understödja hvarandra! Jag tror på dig.»

Han stod som slagen inför henne med blicken fastkedjad vid henne. Så tog han hårdt om hennes hand och drog henne intill sig.

»Du är en ängel, Siri, men det är inte jag.»

»Släpp mig, Åke, släpp mig!» Hennes röst var både en bön och en befallning. »Kom ihåg, att jag väntar af dig, att hvarje ord, hvarje handling blir en handräckning för mig, en hjälp i kampen för fyllandet af plikterna mot min man — ty jag tror på dig.»

Han hade släppt hennes hand. Hon gick ut. Han stödde sig tungt mot ett skåp, så gick också han ut. Långsamt gick han uppför trapporna till sitt rum. Där satte han sig i soffan och gömde ansiktet i sina händer.

»Tror på mig,» hviskade han, »tror på mig.»

Efter en stund reste han sig häftigt upp. Högre stod han där, och det såg ut, som om hvarje muskel vore spänd i hans kropp, hans ögon blixtrade, och hans högra hand var knuten.

»Ve mig,» hviskade han, »ve mig, om jag skulle komma hennes tro på skam.»

Då de sedan råkades vid frukosten, var det, som om ingenting händt. Han såg på henne, och blicken sade henne: »lita på mig.» Hon log stilla till svar, hela hennes leende var ett tack.

Det var en underlig tid, som nu följde. Det var, som om de två unga täflat om att visa den gamle kärlek och omvårdnad, som om de voro

färdiga att kämpa till döds för att understöja hvarandra däri. Då och då, oförmodadt, oberäkadt, likt ett stjärnskott i natten, möttes dens blickar, och så förtäljde ögat på en flyktig sekund allt, det munnen icke fick säga. Då och då hänte det, att hans hand kom att röra vid hennes eler tvärtom, att han lade en schal öfver hennes axar eller hjälpte henne af med kappan efter en promenad, och då var det alltid, som om en elektrisk ström glidit genom dem båda. En gång blefvo de lämnade ensamma i salongen. Hon satt nedböjd öfver sitt arbete, han vandrade fram och åter på golfvet. Ingen sade något, men det föreföll dem, som om själfva tystnaden haft ord. Så stannade han vid bordet, där hon satt.

»Siri, säg mig ett ord, ett enda litet ord!»

Hennes händer darrade lätt. Hon såg upp.

»Jag är så glad, vet du, så glad öfver, att jag ej misstog mig på dig.»

»Tack, Siri! Din tro på mig är min styrka.»

Så gick han ut.

Och den gamle, visste han då inte af, hvad som försiggick omkring honom?

Nej, han visste intet, men det fanns stunder, då en underlig oro hemsökte honom, då en hemsk aning riste hans själ. Blickarna, som då och då växlades öfver hans hufvud, såg han ej, ty hans synsinne hade försvagats, och han hade icke alltid sina glasögon till hands. En lätt vibration i stämman, ett djupare tonfall uppfångade ej hans öra, ty också hans hörselsinne hade måst offra sin

skärpa åt tiden. Men oro, en underlig, kvalfull oro bemäktigade sig honom då och då under sonens vistelse i hemmet. Han fruktade för sin son. Han var rädd för, att hans hustru skulle anställa jämförelse mellan honom och sonen, och i så fall visste han, hvem af dem båda skulle komma att draga det kortaste strået. Han var rädd, ängsligt rädd för att förlora den solstråle, som värmdde och lyste öfver hans lifs höst.

Men där fanns ännu en sak, den gamle fruktade för.

Då han såg de två, hustrun och sonen, tillsammans, kände han det, som om de två verkligt hörde samman, som om de voro länkade vid hvarandra med något, som icke nådde honom. Han kände sig som en flykting, en gengångare från en förfluten tid, som om där låg ett oöfverstigligt afstånd mellan honom och dem. Han undrade, om han haft rättighet att binda denna unga varelse vid sig. Om det kunde ligga någon särskild mening däri, att deras tider icke löpte samman. Hennes lefnads vår inföll ju under hans lifs höst. Det måste väl ändå ligga någon mening däri, och i så fall, hade han haft rättighet att trotsa denna mening. Icke ens i naturen länkas höst och vår samman. Det är icke under höstdagarna, man plockar vårblomster.

Det var Nemesis han fruktade.

Men då Siri, som vårens lärka, jublade fram i hans väg, då hon slog armarna om hans hals och kysste honom, då hon lade sin hand på hans

arm och vandrade vid hans sida, då hennes lilla hand smekande gled öfver hans gråa hufvud, då hon knackade på hans dörr och frågade, om hon fick komma in till honom, om hon fick vara hos honom — ja, då flydde oron sin kos, då var stundens lycka så stor, att någon annan känsla fick icke rum.

Det var två eller tre dagar efter helgen. Ljusn voro tända i salongen, Siri, hennes moster, som varit där sedan en vecka före jul, och Åke voro samlade där. Mostern gick in på sitt rum för att skriva ett bref, och de två, som så sorgfälligt undvikit hvarandra, voro lämnade allena.

»Siri,» frågade Åke och böjde sig ned mot henne, »önskar du, att jag lämnar dig, att jag reser min väg?»

Det kom intet svar.

Hennes barm höjde och sänkte sig. Plikten manade henne att säga: res, men hon kunde icke få ordet öfver sina läppar. Han såg hennes kamp, hans hjärta blef vekt. — Å, om han fått kasta sig för hennes fötter och tacka henne för hennes kärlek!

Då såg hon upp. Hennes blick sade stanma, hennes läppar hviskade — »res».

Han glömde sig, han tog hennes hand, häftigt, lidelsefullt, och förde den till sina läppar.

Då öppnades dörren, och majoren trädde in. Han såg Siris hand i Åkes, såg den glödamde flamman i hans blick, och det gick som en iskyla

genom hans själ. Han stannade invid dörren och såg på dem, så vände han sig om och gick ut. Siri hade icke sett sin mans blick, förstod icke, hvarför han vände om, men Åke hade sett den och förstod.

Majoren hade återvändt till sitt rum. Han sjönk ned på en stol, och armarna hängde slappt ned, hans ansikte var askgrått. Han visste nu, att Åke älskade henne, han hade sett hans kärlek i hans flammande blick, men om hans kärlek var besvarad, visste han ej, nej det visste han ej. Han började gråta, ty han var gammal, och efter som han var ensam, gaf han tårarna fritt lopp.

Han undrade, om hon älskade Åke. O, huru gränslöst eländig, huru gränslöst olycklig han kände sig vid den tanken. Han måste hafva visshet, han måste — skulle det ock bli hans död.

Han ringde.

»Kalla hit min son!» sade han till tjänstflickan, som hörsammat ringningen. »Jag vill tala med honom.»

Han hade torkat sina tårar, och han hade rest sig upp.

Sonen inträdde. De stodo inför hvarandra en minut, möjligtvis två, utan att säga något. Deras blickar möttes. Fadern kunde icke få ett ord öfver sina läppar.

»Jag vet, hvad du vill säga mig,» sade sonen slutligen. »Räck ut din hand och slå mig, om du har lust därtill; min kärlek till henne är ett vida tyngre slag för min själ, än ett slag af din

hand skulle vara för min kropp. Om jag rådde för det, rådde för min kärlek, skulle jag bedja dig förlåta mig, men jag förstår nu, att min kärlek blott är en dom öfver mig, ett straff, därför att jag hatade henne, innan jag ännu sett henne, därför att jag var hård, var bitter mot dig för din kärleks skull. — — Pappa,» han räckte fadern sin hand, »vi älska henne både du och jag, men du är den lyckligaste af oss två. Jag vill inte afundas dig din lycka, och jag skall inte störa den, jag reser i morgon. Men ett ber jag dig om, var aldrig hård mot henne, hördu, aldrig hård! Spid så mycket ljus, så mycken glädje och lycka, som det står i din makt, öfver hennes lif!»

Fadern slöt sonen till sitt bröst, och tårarna voro återigen framme.

»Åke, att det skulle gå därhän, att det skulle gå därhän.»

»Lugna dig, pappa, det är min dom, jag vill försöka bära den som en man.»

»Har du talt med henne om din kärlek?»
hviskade fadern. »Vet du . . .»

»Jag vet,» svarade sonen, »jag vet, att din hustru icke blott är ljuf och täck, jag vet, att hon är ädel, plikttrogen, själsstark, jag vet, att hon ej vill lyssna till någon annan mans kärlek än sin makes. Låt henne aldrig veta, hvad som försiggått mellan dig och mig, det skulle störa hennes lycka, grumla hennes glädje, och ve oss, om det skulle gå därhän.»

»Det förbjude Gud,» svarade majoren, »det förbjude Gud. — Men, Åke, det gör mig ondt om dig, mycket ondt. Å, att det skulle gå därhän! Det hade varit bättre för dig, om du alltjämt hatat henne, mycket bättre för dig.»

»Kanske,» svarade sonen långsamt, »men att hata är något djäfvulskt, att älska är något gudomligt. Jag ville inte afstå min kärlek, hvem vet, den blir kanske min räddning i lifvet — nej, jag ville inte afstå den.»

Han hade satt sig, medan han talade, han stödde hufvudet tungt i handen och stirrade framför sig. Fadern stod och såg på honom. Han hade fått visshet. »Af oss två är du den lyckligaste,» hade sonen sagt. De orden hade borrar sig genom tvifvel och fruktan och oro till botten af hans själ och skänkt honom namnlös lycka. Men nu såg han bort från sig själf, såg på sin son och kände medlidande med honom, sant, ärligt medlidande.

»Mitt lif har icke alltid varit så exemplariskt,» återtog sonen, som om han talat vid sig själf. »Jag har inte så noga skilt mellan rätt och orätt, och en gång, en gång i mitt lif höll jag på att begå den svartaste synd, men hon räddade mig, och hon skall komma att rädda mig allt framgent, jag hoppas det. — Å, jag ser mitt lif, ser, hur det kommer att nötas fram, fjärran från detta eden, glädjelöst, men verksamt. Jag skall helga mitt lif åt arbete och göra min plikt som människa. Och ibland, då jag arbetat mig trött, då det blir mer

än vanligt dystert i mitt lif, då skall jag låta tanken glida hit till mitt hem för att få hvila, för att få ro.»

Han reste sig upp och gick ett slag öfver golfvet, så stannade han framför sin far.

»Pappa, jag tänker, att vi två ha inte nycket mer att säga hvarandra nu. Du har väl förstått, att du har ingenting, hör du, ingenting att förebrå din hustru. Då jag nu drager bort från dig, bort från mitt hem, går jag med din förbannelse eller med din välsignelse?»

Fadern sträckte armarna mot sin son.

»Åke, min son, min ende, käre son, min välsignelse följer dig genom hela ditt lif. Hvad vill icke en far gifva sin son, men hvad bättre kan han gifva än sin välsignelse. Och Guds välsignelse följer dig också, var viss därom, det är endast den pliktförgätne, som välsignelsen icke når.»

»Tack, min far! Torka nu dina tårar och njut af din lycka och kyss henne därinne til tack för, att din son ej blef en niding.»

FISKARPOJKEN.

Han bodde tillsammans med en skrumpen och giktbruten gammal gumma i en stuga långt in i skären. Han kallade henne mor, men hon var icke hans mor — det såg man allt för väl — icke en gång hans farmor, påstod hon själf. Hur det nu hängde ihop med den saken, var det egentligen ingen som visste, inte en gång den gamla gumman själf, fastän hon tog sig sken af att veta det. Saken hade varit den, att för många år sedan, då den svartögde Aldo endast var några månader gammal, hade gummans son, som var sjöman och for vida omkring i främmande farvatten, knackat på hemmets dörr en regnig dag i oktober, och så hade han lagt den lille på sin mors säng och sagt: »Var god mot honom, mor, hör du det, god och uppfostra honom till hvad som helst blott icke till sjöman — aldrig ett fagert ord om hafvet, förstår du?»

»Jag förstår,» svarade hon, alldeles uppgifven af bestörtning, »jag förstår. — Är det din son?»

Hennes grofva hand pekade på bylet på sängen, som om hon varit rädd för att vidröra det.

»Nej, mor,» sade han, »det är inte min son, en annan gång skall du få veta allt, som rör honom, och det säger jag dig, då du får veta, hvem han är, skall du bli glad öfver, att du fått fostra honom upp. Pengar skall jag sända hvarje år, här har du femtio kronor att börja med.»

Han lade fem nya, ovikta sedlar på lordet, och han tog dem ur ett kuvert, på hvilket hans namn var skrivet med pryddlig, drifven stil.

»Herre Gud, Herre Gud,» jämrade sig fiskarhustrun, »och far som är ute på storfiske och kommer inte hem ännu på många, många dar; jag är ju ensam, alldeles ensam, som du ser.»

»Du är inte ensam längre, du har honom nu, du kunde just behöfva en sådan där.»

»Hur gammal är han?» frågade hon.

»Han blir ett år den andra december.»

»Hvad heter han då?»

»Hvad han heter? Ser du, du måste gå till prästen och få honom döpt och kom ihåg, att han skall heta Aldo. Jag har skrivit upp det lär på papperet.»

»Inte döpt, säger du, inte döpt och så gammal. Och hvad skall jag säga till prästen, då han vill veta föräldrarnas namn? — Herre Gud en så'n skam!»

»Han skall inte bli dig till någon skam mor, tro du mig. Säg hvad du vill till prästen, blott han får dopet öfver sig. — Här i det här piketet

har jag en schal till dig, mor, en kyrkschal skall jag säga dig, och här är tobak till far. Du skall hälsa honom! Jag måste ge mig i väg, innan vinden mojnar af; i morgon skall jag ut på långtur igen. Har du en sup att ge mig, vore det bra.»

Han fick sin sup, och så gick han fram till sängen och såg på den lille, som satt där, omgifven af schalar och halsdukar. Å, en sådan liten fin, hvit barnahand, mjuk som bomull. Han lyfte upp den så varligt, så varligt. Den slöt sig fast om ett af hans grofva fingrar. Han stod stilla, så länge den lilla barnahanden höll honom fast.

»Du kommer inte att ångra, om du blir god mot honom, mor,» sade han, då han gick ut ur stugan.

Och så blef pojken kvar i fiskarstugan, och döpt blef han också, och det stod inte så hårdt till, men att få honom skrifven där, det var inte så lätt, det. Prästen yttrade något om föräldralösa barn, som komma fattigvården till last, och han ville, att barnet skulle skrifvas i den kommun, där det blifvit födt. Men då sade fiskarhustrun, såsom hon sagt till grannarna, att den lille var en rik mans son, att han förde pengar med sig, att han skulle visst inte blifva fattigvården till någon last. För resten, skulle pengarna en dag utebli, så hade de nog råd att fostra upp honom ändå, så utblottade voro de minsann ej. Och så blef han till sist inskrifven i kyrkoboken såsom barn af okända föräldrar.

Och den lille satt på bordet i fiskarstugun och blickade med sina mörka, undrande ögon genom det låga fönstret ut i en okänd värld. Och fiskarhustrun jollrade med honom och lärde honom sitt tungomål, lärde honom att kalla sig mor och den gamle, tröge, ordkarge fiskaren far. Och han växte upp. Han höll sig fast i den enkla fiskarhustruns kjol, medan han tog de första, stapplande stegen på det grofva stuggolfvet. Han satt på pallen framför den flammande elden i vinterkvällen och såg på, hur fiskaren lagade sina nät, och snart kom den dag, då han själf kunde binda sig ett sådant, allt medan han lyssnade till sin fostermors hemska historier om ärona på sjön.

»Fiskaryrket är mödosamt det också och förenadt med stora faror,» sade hon, »men fiskaren är dock hemmet och stugan litet närmare in sjömannen på sitt villande haf.»

Aldo kom i skolan. Fiskarhustrun stod i stugdörren och såg efter honom, då han, barfotad och smidig, vek af in på gångstigen, som ledde genom hagen. I korgen, som dinglede på hans arm, hade hon lagt sin bästa brödkaka och rikt med smör därpå.

Men i skolan ville det inte lyckas riktigt för Aldo. Han var lat, sade lärarinnan, och hon hade all möda för att få honom att följa med. Men det brydde fiskarhustrun sig icke om. Den lille hade blifvit hennes ögons ljus och hennes dagars

fröjd; han hade smugit sig in i hennes själ och väckt till lif allt, som fanns där af ömhet och tillgifvenhet, och den, som icke kunde se, hvilket ljus den lille var, han var helt enkelt blind, menade hon. Hon hade för resten helst sett, om hon sluppit skicka honom i skolan. Det var så pinande tomt och dödt i stugan, då han var borta, och den långa dagen blef henne en enda lång väntan på, att han skulle komma hem igen.

Pengar kom det hvarje år, mycket pengar, tyckte det enkla fiskarfolket. Och så lades nytt golf i stugan och nytt tak på densamma, och ett annat år inreddes ett rum på vinden, och en förstukvist byggdes till, en förstukvist där det fanns god plats för fyra, och där det fanns skugga i de soliga sommardagarna. Och så fick stugan färg, varm, röd färg och hvita knutar.

Det hade kommit välmåga med den lille och hvad mer var, det hade kommit en varm lifsfläkt, trefnad, glädje och munterhet. Och fiskarhustrun som trott, att han skulle bli dem till skam blott.

Grannarna, som afundades välståndet, logo och menade, att pojken nog hade någon släkträtt där i huset, eftersom han omhuldades så. Men då tog fiskarhustrun vid sig och menade på, att en dag skulle nog sonen deras komma hem, och då skulle hemligheten om pojken uppenbaras, då skulle de allt få höra, att inte var han, Aldo, deras släkt till någon skam.

Aldos ursprung var den enda skugga, som fördunklade det ljus, han fört med sig. Han hade

eröfrat fiskarhustruns hela hjärta, men hennes sons barn fick han inte vara. Om blott den dag ville komma, den dag, som skulle framlägga bvis på, att så icke var, då skulle hennes glädje va fullkommen. Då skulle icke grannarna behöfa mina åt hvarandra och le, så snart det var frga om den pojken, eller säga rent ut, att han hae nog fiskarblod i sina ådror, han som de andra.

Emellertid växte Aldo upp, slutade si skola och gick för prästen. Det året dog dengamle fiskaren, och det var då inte så stor förlut, han var gammal och orkeslös och hade legat ti sängs i tre månaders tid, och ensam blef ickefiskarhustrun ändå, hon hade ju Aldo.

Aldo var nu en lång, slankig pojke med det svartaste hår och de svartaste ögon. Ha hade varit med far ute på storsjöfiske, och det måste då alla erkänna, att flink var han, och fiskare dugde han till. Nu, när fiskaren var död, fk han ta hand om nät och garn och båt, som m det varit hans eget, och gumman och stugan oh kon med för resten, ty gumman var gammal oh giktbruten, och pojken måste hjälpa till med at möjligt. Det dugde ej längre att ligga framstpa på fähustaket och blåsa i vasspipor eller tälja käppar till stöd åt blommorna tida och sent. Ty et var så, att i skolan hade han endast lärt sig tr tång: att läsa innantill, att skriva och att pintera. Öfverallt på kullen, där fiskarstugan stod hade hans spade letat sig ned i jorden och gjot rum för en ny telning, och det var förunderligt huru

den pojken kunde få allt att slå rot. Äppleträd och päronträd, en hel liten skog af körsbärstelingar, al, lind och lönn, långa rader af stickelbärs- och vinbärsbuskar och rundt om stugan syrener, brandgula liljor, pioner och tusenskönor, ty färg ville han ha. Färgrikedom gaf honom glädje i sinnet, och därför planterade han blommor, hvars färgprakt syntes vida omkring. Han gladdes i sitt sinne, då hans båt gled förbi udden, och han fick syn på stugan med sin varma, röda färg, samma färg som hans eget hjärteblod, och de prunkande blommorna rundt omkring. Då sjöng han, och hade han inga ord till hands, så hvisslade han någon melodi.

Det var när stugan rödfärgades första gången, som han lärde sig att måla. Först mors vattenämbar, grönt och hvitt, så grinden, som ledde in till gården, och skottkärran, och så blef det hjärtan och pilar och grannlåter på allt, han kom öfver.

Det var samma år, som den gamle fiskaren dog, just den första söndagen efter hans död, då de sutto ensamma i stugan på kvällen, mor och han, som han kom att fråga henne om, hvem han egentligen var.

Han visste, att det inte var med honom som med andra barn. Det hade slungats honom i ansiktet med både ord och miner, så länge han kunde minnas tillbaka, och han hade, utan att reflektera däröfver, känt, att han stod utanför de rättigheter, som andra barn ägde. Nu var han femton år,

nu hade reflexionernas period inträffat i hans lif, nu ville han veta, hvem han var.

Ja, hvem hvar han?

Den gamla fiskaränkan var ärlig nog att säga honom allt, hvad hon visste, men hon sade också allt, hvad hon trodde om honom. Hon sade honom, huru hon först trott, att han var hennes sons barn. Ja, Gud hjälpe henne så visst, hon hade trott det, fastän han sagt, att så inte var. Men allt som han växte upp, märkte hon nog på hans åthäfvor, att han var af ett annat ursprung än de, och sådana där svarta ögon och sådant där svart hår hade aldrig någon i deras släkt haft. En dag skulle hon få veta allt, hade sonen sagt, och då skulle hon bli glad, hade han också sagt. Hvem vet, ja, hvem vet, kanske när allt kom omkring hade han en droppe kungablod i sina ådror.

Aldo hade icke haft ett ord att gifva som svar på allt det hans fostermor förtäljt honom, men öfver hans lifsglädje hade fallit liksom en kall dimma, och hans skratt klingade icke som förr. Det hade blifvit mer tankar än ord hos honom. Medan han drog det tunga nätet ur sjön, eller ordnade det till torkning på stranden, eller ansade sin plantering, eller motade hem kon från hagen grubblade han alltjämt öfver sig själf. Hade man då inte ens rättighet att veta, hvem man är, tänkte han; och där spirade upp i hans själ begynnelsen af hat till dem, som förnekat honom denna rättighet.

Icke långt därefter kom underrättelsen om, att det fartyg, med hvilken fiskaränkans son följde,

hade förlit i främmande farvatten. Då blef fiskar-
änkans förklåde vått af tårar, och hon runkade på
sitt gamla hufvud och klagade, icke så mycket
öfver sonens död, ty han hade liksom vuxit ifrån
henne, utan därför att han tagit hemligheten om
Aldo med sig till hafvets botten. Nu skulle aldrig
grannarnas hån bli nedtystadt — aldrig.

»Stugan och båten och kon och allt, som jag
har, skall bli ditt,» sade hon till Aldo. »Ty hur
det än är, så har jag alltid känt det, som om du
tillhörde oss. Hemortsrätt har du fått här, och
därför bör du stanna här all din tid, och någon
nöd behöfver det ej bli för dig, då du har stuga
och båt vid så unga år. En bra karl, en påpasslig
fiskare blir du nog, och tar du Gud i hågen och
gör, det du känner är rätt, skall du inte stå utan-
för hans välsignelse i lifvet, det är då visst och
sant.»

Aldo satt tyst och lyssnade till fiskarkvinnans
röst, han hade ju ingen annan att lyssna till, och
han blef alltjämt kvar i stugan hos den gamla
gumman. Han högg ris och ved till bränsle, han
hämtade vatten vid brunnen, han skötte om kon,
han motade henne till hagen om morgnarna och
hämtade henne, då kvällen kom, han höll snön
från stugan i vintertid, och i sommardagen skötte
han om sin plantering. — Oj, oj, sådana granna
blommor, och så mycket bär och frukt de hade
där vid fiskarstugan, det var en riktig fröjd åt det.
Och storstöflar hade han fått och sydväst också,
och med på storsjöfiske var han, och för sig själf

fiskade han in i viken, och pengar hade de, gumman och han, där i byrålådan, det var aldrig riktig brist på sådana.

Så fyllde Aldo sjutton år.

Det året kom inga pengar för hans räkning, men på sensommaren kom något annat. Prästen själf kom öfver till fiskarstugan, han kom för pojken skull, sade han. Han hade haft bref från någon, som hade rättighet på honom och som nu ville ta hand om honom själf. Respengar hade han med i brefvet, och prästen tyckte, att det var så godt, att Aldo gjorde sig i ordning och följde honom strax, så skulle han skaffa honom skjuts till ångbåtsbryggan för att sedan följa med ångbåten till hufvudstaden.

Till allt detta sade Aldo först helt enkelt nej. Men hur nu prästen lade sina ord, så fick han Aldo att taga af sig fiskarjackan och taga sina bästa kläder på och följa sig.

Han var ung, det var ett afbrott i det enformiga lif, som fördes i fiskarstugan, och kanske var det något annat också, som gjorde att han följde med.

»Jag skall låta dig höra af mig snart,» sade han till fostermodern, då hon stängde grinden efter honom och prästen, men hon hade icke ett ord att säga, så bestört var hon, icke ett ord, bara tårar, en hel ström af tårar.

Hon satt i stugan med det gamla, skrynkliga ansiktet gömdt i förklädet, medan hennes lufs hetaste tårar pressades fram. Grannarna kommo till, den ena efter den andra, och nu kunde hon nedtysta

deras hån, men på samma gång nedtystades hennes lifs glädje. Huru innerligt önskade hon inte nu, att han varit hennes sons barn, att hon haft om ock den allra minsta rättighet på honom.

Nu sade grannarna, att det såg man nog på pojken, det hade de alltid sett, att ett herremans barn var han, och hon, gumman, kunde vara glad åt, att hon fått ha honom hos sig så länge. Herre Gud, de mindes nog, hur det såg ut där, innan pojken kom. Nu var det ju så grant som på ett herrskapsställe rent af, och i välmåga hade de kommit, så inte hade hon någonting att gråta för, nej minsann hon det hade, hon hade bara haft tur, hon. Och så stängde de dörren efter sig och gingo bort med afund i sinnet, önskande att också de haft tur med sig.

Men när fiskaränkan såg upp från sitt nedgråtna förkläde, tyckte hon, att stugan, oaktadt all sin färg, var mer grå, mer dyster nu, än den dag pojken kom.

På väggen hängde hans jacka, och nedanför stodo hans sjöstöflar. Hennes knotiga, grofva hand strök öfver jackan varligt och ömt.

»Herre Gud,» hviskade hon, »hvad har jag nu här att göra? — Låt mig få dö!»

Den dagen fick Blomma, kon, stå vid ledet och vänta länge och väl, innan någon kom för att mota henne hem. Inte förrän hon ropat sig trött, kom man, och inte var det pojken, som sjungande öppnade ledet för henne, utan det var den gamla gumman själf, och hon strök med handen öfver

Blommas panna och berättade för henne, att de voro ensamma nu, att pojken var borta, bortaför alltid.

En vecka därefter, i kvällningen, då gumman satt ensam i stugan, ensam i den tunga tystnalen, rycktes dörren upp, och Aldo steg öfver tröskeln.

»God kväll på dig, mor,» sade han och härgde hatten på spiken innanför dörren. »Nu har du mig här igen, och nu stannar jag också här hos dg.»

Den gamla fick ej ett ord öfver sina läpar, men händerna hade hon knäppt samman som till bön, hela hennes ansikte lystes upp, hvarje skrynkla, hvarje veck.

»Gud signe dig,» hviskade hon slutligen, »Gud signe dig, pojken min, för att du kom tillbakatill mig! Ser du, det kändes, som om det inte ville gå att lefva, då inte du var här. Det var för väl, att du kom hem, det var för väl!»

»Det ville inte gå för mig heller att lefva lärborta,» sade han, »och därför vände jag om till dg.»

Han trodde, att hon skulle fråga honom, hvar han varit, om han fått veta den stora hemligheten om sig själf, men hon frågade ingenting, det var henne likgiltigt nu, hvem han var, blott han var hos henne, blott ingen tog honom bort ifrån henne, det var det enda, hon frågade efter.

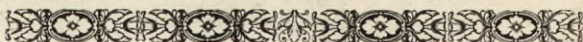
»Jag vet nu, hvad jag ville veta,» sade han, fastän han inte var tillfrågad därom. »Jag vet nu, hvem far min är, det är en hög herre, må du tro, en så hög herre, att jag inte kunde få tala vid honom, nej, det kunde jag inte få, det var en annan

herre, som talade om det för mig. Min mor är död, sade han, och han frågade, om jag ville se hennes porträtt, men då sade jag, att om han ville följa mig hit ut till fiskarstugan, så skulle han få se, hur min mor ser ut. Hur din son fick hand om mig, frågte jag inte om, det får han själf göra reda för på domens dag. Så frågade han, om jag hade lust för något särskildt yrke, något måste jag lära, far min skulle kosta på det, sade han. Men jag visste ej något särskildt. Så kom jag i lära, och pengar fick jag. Men det ville inte gå för mig att vara där, jag kände det, och så for jag ifrån alltihop och begaf mig hit igen, för jag tänkte som så, när de en gång gjort mig till en fiskarpojke, så lär det väl inte gå för sig att göra om mig till något; det är väl bäst, att jag blir, hvad de gjort mig till.»

Och så tog han af sig helgdagsrocken och satte fiskarjackan på. Och mor satte på grötgrytan, det skulle kokas hvitgröt, ty det var helgdagsafton i hennes lif.

Men Aldo gick ut till sina blommor. Han lyfte upp de böjda blomkronorna och såg in i dem, som man ser in i ett par ögon, och det var, som om de hviskat till honom, undrande, spörjande: »Hur kunde du öfvergifva oss, hur kunde du? Visste du inte, att du slagit rot här, du lik som vi, och att man inte kan blomstra och trifvas, där man ingen rot, intet fäste har.»

LITET TELEPATI.

De suttö vid hafvet.

Hon var lärarinna från en liten svensk landsortsstad, han var från Finland, barn af sitt lands hufvudstad, oberoende, företagsam, viljestark.

Han gästade på en dag den familj, där hon var inackorderad. I den soliga sommarmorgonen hade de sett hvarandra för första gången. Längre fram på dagen, då solljuset blef glödande, och han hunnit tröttna på att dåsa i hängmattan, fick han syn på hennes ljusa blus nere på stranden.

Om han skulle pigga upp sig ett ögonblick med att raljera litet med den lilla svenskan, retas, gäckas och bry. Munväder hade han godt om, och ihåligheter, där det kunde få spelrum, fanns det nog hos henne — som hos alla andra flickor.

Hon såg upp från sin bok, när han slog sig ned på stenen bredvid henne och började röra med sin käpp i sanden. Han trodde, att hon

skulle bli glad öfver, att han kom, men hennes blick gäckade hans tro.

»Tycker ni om hafvet?» frågade han för att få ett samtal i gång.

»Ja,» svarade hon enkelt och okonstladt, medan hennes blick följde de långa dyningarna, som långsamt välte fram mot stranden och liksom mödade sig om att tränga ända fram till hennes fötter för att kyssa dem.

»Jag, som är uppfödd i sjöarnas land, föredrar insjön,» sade han halft leende. »Insjön gör mig glad, hafvet gör mig dyster.»

»Kanske,» sade hon långsamt, »men har ni aldrig känt, att hafvet också kan inge glädje, glädje öfver att det finns något verkligt stort, oemotståndligt, fritt. Insjön är liten, svag, instängd, bunden af is en förfärande lång tid här i Norden. Den har sina behag, jag medger det, behag, som hafvet saknar. Ibland förefaller det mig, som om insjön hade tycke af en ung flicka, blyg, foglig, smeksam, öm. Men hafvet åter — å, det påminner mig om mannen, kraftig, viljestark, dådrik, sådan han har varit.»

»Sådan han har varit, säger ni. Ni tycker således, att mannen har försvagats, urartat.»

»Jag vet inte, men det jag mött i verkligheten, är inte det jag läst eller drömt om.»

»Ni svärmar för hjältar, hör jag, ni sätter fordringarna på oss högt, men då måste ni komma ihåg, att krigets tider äro förbi.»

»Å, ni misstar er. Det är ingalunda i krig, som mannen visar sin storhet. Det att med upphetsadt blod nedgöra, döda, utbreda fasa, sorg, försviflan, o, inte kan man kalla det stort, det måste hafva en annan benämning. Men att hafva kraft till att lefva ut sitt lif, styrka till att uträtta något under lifsdagen, något utöfver kampen för uppehållet, mod till att visa sig, sådan man är, bära fram sina åsikter ostympade och, om det gällde, gå i döden för dem, det är stort, det är manligt, det är oemotståndligt som hafvet.»

»Har boken där ingifvit er sådana tankar?» frågade han, helt och hållet förgätande anledningen, hvarför han uppsökt henne.

Hon log.

»Å nej. Det är vårt lands största prosaförfattare, säges det, och ändå, hvad man finner på de många sidorna är endast pjunk. En enda rad af, hvad forntidens män med möda ristade i stenen, innehåller mer.»

»Ni tycks ha stora vyer och stora kraf på oss män. Hvad har ni för tankar om nutidskvinnan och hennes kamp för likställighet med mannen? Ni hör väl till dem, som med full hals blåsa under elden på det altare, där kvinnligheten håller på att offras.»

»Den lilla insjön kan aldrig bli ett haf.»

Det göt sig en varm rodnad öfver hennes kinder, när hon sade det. Han satt och undrade öfver den rodnaden, undrade, om det var blygselsn

rodnad öfver, att den drömmen en gång drömts, eller glädjens öfver dess utförbarhet.

»Om den kunde det, då vore dess lycka förbi,»
fortfor hon. »Då hade den inte längre något stort att drömma om, att smyga sig till för att få skydd, då fick den söka allt hos sig själf. Eller tror ni inte, att det är insjöns lycka att veta, att det finns ett haf att längta till, att sträcka sig emot och slutligen kasta sig i famnen på, så liten, så obetydlig, förlorande sig i det stora.»

»Tack för de orden, det är kvinnlighetens språk. Tack också för att ni sätter stora kraf på mannen, för att ni inte nöjer er med vår tids usla manlighet och pjunk, för att ni sätter idealet högt. Ni förefaller mig som en ton, mild, drömmande, öm, en ton från förgången tid.»

Hon log.

»Men jag är inte så urgammal, som ni kanske tror, jag har allt bra mycket nutid i min person också. Vet ni, jag går här och drömmer om mer arbete åt kvinnan, mycket arbete, alla arbetsområden öppnade. Arbete får ingen förneka oss. Sedan, å, sedan skulle vi allt upptäcka den plats, där vår lycka är gömd och smyga oss dit för att stanna där — och bli lyckliga. Men nutidskvinnans stirrande på mannen för att i allt vilja likna honom är mig vidrigt. Uppriktigt sagdt, tycker jag, att I män ej ha något, som vi kvinnor böra tillägna oss förutom rättighet till arbete. Dock ingenting på kvinnlighetens bekostnad.»

»Jag delar er åsikt.»

De gingo upp mot boningshuset. Litet sjöskum hade fäst sig vid kanten af hennes klädning. Han böjde sig ned och tog bort det med handen.

»Som snö,» sade han. »Tycker ni om snö?»

»Nej,» sade hon, »jag tycker inte om snö och is och köld. Snön är fager, därför att den är ren, men den kyler och begrafver. Jag tycker inte om vintern, den kommer mig att rysa och förtar allt lif. O, hur ofta har jag icke blundat i kölden och mörkret och drömt, att det var sommar, sommar med sol och lif, och jag låg utsträckt på marken och lyssnade till jordens lifskraftiga pulsslåg. Jag önskar, att hela mitt lif vore sommar, oafbruten sommar. Kanske kommer det däraf, att jag föddes en solvarm sommardag.»

»Har ni varit i södern?»

»Nej, men min längtan har sträckt sig dit i de dagar, då det hårdnar och fryser och snöar hos oss. Tänk, att som fågeln få lyfta vingen och flyga bort från det, som kommer en att rysa, och sedan i vårdagarna vända åter till det land, som fått ens första kärlek.»

»Skada att ni ej varit i Italien. Jag tänker tillbringa vintern där.»

»Jag gratulerar er.»

Solen lutade mot väster, skuggorna blefvo långa. Vid midnattstid skulle båten komma, och han, mannen från de tusen sjöarnas land, fortsätta sin färd. Nu satt han i trädgården och berättade roliga historier vid ett glas svensk punsch, men

så fick han syn på henne, som lockat honom ned till sjöstranden på förmiddagen, se den ljusa blusen försvinna på stigen, som ledde in i skogen, och han hade ingen rolig historia mer. Han satt tyst och blickade tankfull ut öfver hafvet.

Men hon, som vandrade på den slingrande stigen i skogen, visste ej, att han hade sett henne gå dit. Det var skönt därinne i skogen, stilla och tyst, och hon skulle få dröja länge där; supén skulle serveras sent, för att göra väntan på båten kort. Hon gick och tänkte på ett arbete, som hon åtagit sig. Men det ville inte gå att tänka, tankarna gingo sönder, det var, som om något irriterat henne, något främmande tvungit sig på henne. Hon förstod sig icke själf, förstod icke, hvad som fått makt med henne. Hon gick vidare. Plötsligt spratt hon till, hon hade förnimmelse af, att någon gick bredvid henne på gångstigen, ett ögonblick tyckte hon sig se konturerna af en människa. Hon vände sig om, men hon stod där ensam på stigen, alldeles ensam. Då blef hon rädd och började springa. När hon med bultande hjärta uppnådde gårdsgrinden, kommo herrarne upp från trädgården. Mannen från de tusen sjöarnas land gick henne till mötes.

»Fröken har promenerat i skogen,» sade han.

»Ja,» svarade hon, bemödande sig om att dölja sin sinnesrörelse.

»Jag också,» tillade han.

»Ni.» Hon stannade förvånad.

»Ja, just jag, men det var i tankarna förstås. Träffades vi ej?»

Hon blef åter igen rädd, kände sig gripen af en sällsam känsla af mysticism och skyndade så in.

Senare, efter supén, medan det gjordes musik i salongen, stannade hon vid det öppna salsfönstret, då var han åter vid hennes sida.

»Ni har varit så tyst, sedan ni återkom från er promenad i skogen, blef ni skrämmd där?» frågade han.

»Ja.»

»Hvem skrämde er?»

»Ni.»

»Det var intet godt tecken.»

»För hvem?»

»För mig förstås. Således träffades vi ändå?»

Han såg på henne, hans ansikte var underligt allvarligt.

»Ni skrämmer mig alltjämt, jag känner mig riktigt rädd för er,» sade hon.

Han log.

»Nej, fröken, ni behöfver inte vara rädd för mig, inte alls rädd,» sade han.

Då hördes en båtsignal. Det blef ett brådskande farväl, en viftning, och han var borta.

På dagen, en vecka därefter, ligger hon i hängmattan och läser. Hennes tankar glida bort från boken gång på gång. Hon söker samla dem, hon börjar om, där hon sist slutade, men det vill inte gå att läsa, det är något som stör henne. Det är något, som påminner henne om gångstigen i skogen.

Hon hade inte varit där den dagen, hon slår ihop boken och går dit.

När hon kommit ett stycke in i skogen, hör hon steg bakom sig, och när hon vänder sig om, står mannen från de tusen sjöarnas land framför henne. Hennes första känsla var rädsla, och hon kunde icke återhålla ett utrop däraf.

»Blif inte rädd,» sade han, »det är inte min vålnad, som ni ser framför er, utan det är jag själf, lifslevvande. Lägg er hand i min och känn, att den är varm, att den lefver, att det är jag.»

»Men hur har ni kommit hit? Ni reste ju för en vecka sedan.»

»Jag kom med båten i natt; jag tog in på gästgifvaregården. Jag vill inte råka någon annan än er. Jag hör inte till dem, som invänta tillfället, jag tycker om att själf skapa det. Jag visste, att ni skulle komma. Ett ögonblick tänkte jag skriva en biljett och bedja er möta mig här, men jag var inte säker på att ni skulle komma. Då lät jag tanken telefonera efter er, och ni kom. Å, hvad tanken är för en makt, då vi lägga litet vilja däri. Sätt er här på stenen; jag har något att säga er.»

»Hvad har ni att säga mig?»

Hon hade satt sig på stenen, han stod bredvid, stödjande sig mot ett träd.

»Jag ville föreslå er att följa mig till Italien.»

»Till Italien.» Hon skrattade. »Den idén är lika lustig som utförbar.»

»Hvarför skulle den vara utförbar?» sade

han, medan han borrade sin käpp ned i den mjuka mossan. »Jag har tänkt härpå, allt sedan vi skildes den där natten för en vecka sedan. Jag finner det ej outförbart, det är endast en sak jag fruktar, en sak, som skulle kunna ställa sig hindrande i vägen.»

Han blef tyst en minut. När han åter började tala, märktes en lätt skälfning öfver stämman, och han hade sänkt den.

»Ni sade, att ni längtat till Italien, att ni skulle vilja fly dit, när kölden och mörkret hem söker ert land. När det nu skymmer på, när det blir höst och bladen falla af, och vintern står för dörren, får jag komma då och hämta er och föra er till sommar och sol och ljus? — Å, se inte så förskräckt ut! Ni förstår väl, att först måste ni låta mig sätta en krona på ert hufvud och en krans i ert hår, och när välsignelsen är läst öfver oss, då anträda vi färden söderut. Och jag skall visa er Italien, och där ni tycker om att vara, där skola vi stanna, så länge vintern varar i norden. När sedan svalorna reda sig till att draga hemåt, skola också vi tåga hem och reda oss ett bo. Hvad säger ni om min plan?»

Hon böjde sitt hufvud och gömde sitt ansikte i sina händer.

»O, att jag finge, o, att jag kunde!»

Nästa sekund satt han vid hennes sida, och han tog hennes händer från hennes ansikte, och hon kunde inte hindra honom, hon var liten och svag, han var stor och stark.

»Nu finns det intet hinder,» sade han häftigt nästan stormande. »Ni följer mig.»

»Men . . .»

»Inga men,» sade han gladt. »Det var din vilja jag fruktade — att du inte skulle *vilja* följa mig, blifva min. Vår vilja är det starkaste inom oss, där vi icke vilja, finns det inga möjligheter, men där vi vilja, finns det möjlighet till allt. Du vill, jag hörde det, nu finns det intet verkligt hinder, nu skall jag segra, hade jag än hela världen att kämpa emot.»

»Släpp mig,» bad hon, »och hör mig ett ögonblick! Huru skulle den, som är bunden, kunna komma någonstans? Jag kan icke följa er, därför att jag är bunden.»

»Bunden af ett löfte?» frågade han.

»Ja.»

»De banden brusto i det ögonblick ni *ville* följa mig.»

»Nej,» sade hon, »de hafva icke brustit ohjälpligt, plikt känslan får bygga upp det vår vilja rifvit ned. Jag *vill* följa er, ja, jag vill, men plikten bjuder mig att stanna. Jag vill inte vinna en glädje, en lycka genom att svika min plikt. Tror ni inte också, att man skulle frysa i själfva södern, om man kommit dit genom att frångå plikten. För resten,» — hon skrattade — »om vi nu också skulle kunna känna lycka en kort stund i södern, hvem garanterar för, att lyckan sedan skulle bli vår under ett helt lif här uppe i nordén. Vi känna ej hvarandra. Ert förslag är gränslöst djärft.»

»Känna hvarandra? Jag behöfver inte känna er, mer än jag gör. Jag är människokännare, jag vet, att jag skulle inte finna några grund, om jag lodade er själ. Nå, tänker ni sitta hemma och frysa bort af plikt och trohetskänsla och låta mig resa ensam till Italien?»

»Jag kan inte följa er, det är allt samman.»

»Då har Italien, då har lifvet ingen sommar för mig mer.»

Han stödde sig tungt mot ett träd.

»Å, ni är en man. När stormen, som uppört hafvet, lagt sig till ro, då blir också hafvet lugnt. Tack, för att ni ville, att jag skulle följa er till Italien, följa er genom lifvet. Sverige och Finland höra icke samman längre.»

»Det är endast ett haf, som skiljer dem åt.»

»Men hafvet är oemotståndligt.»

Hon räckte honom handen till afsked. Han såg in i hennes ögon, som om han velat tränga till botten af hennes själ.

»Med den blicken riktad på mig, skulle jag ha känt lyckan. — Men jag hade rätt, då jag fruktade er vilja — ni är viljestark. Farväll!»

Vid midnatt, då ångbåten gick förbi, syntes en hvit näsduk fladdra från ett fönster. Det var den lilla svenskans sista afsked till mannen från de tusen sjöarnas land.

FRÖKEN MOLLYS NYA VINTERHATT.

»**A**, du kan inte tro en sådan vacker hatt, och de sade, att den klädde mig så väl. — Bara sex kronor till, inte blir du väl fattigare för det, pappa lilla. Du får inte säga nej!»

»Sexton kronor för en hatt, nej, barn lilla, jag är viss om, att du kan få en passabel sådan för de tio kronor jag lämnade dig. Om nu den där hatten föll dig i smaken, så är det väl inte så alldeles nödvändigt, att du skall ha den för det. Om du är en förständig flicka, så nöjer du dig med en tiokronors hatt och känner dig lika lycklig under en sådan som under en sexton kronors.»

Molly tog armarna från sin fars hals, hennes fina ögonbryn höjde sig mot den väl friserade luggen, och underläppen sköt litet längre ut än vanligt.

»Jag sade till Lilly, att jag var nästan viss om, att du inte skulle neka mig en så liten summa

som sex kronor, och det trodde hon också. 'Din pappa är ju alltid så snäll och liberal', sade hon. 'Och så bad jag dem lägga undan hatten så länge — men vi misstogo oss väl.»

Hon gick fram till fönstret och tryckte pannan mot rutan.

»Jo, jo, tösen min, lifvet är fullt af misstag. Måtte du inte göra något större, än det du gjort i dag, så reder det sig nog.»

Mollys far log, men Molly log icke.

Det blef tyst en stund. Han hade suttit fördjupad i sin tidning, då hon slog armarna om hans hals och bad om de sex kronorna. Nu återtog han sin läsning och hon fortfor att trycka pannan mot rutan. Så vände hon sig hastigt om, som om hon fått en ingifvelse.

»Om du har ondt om pengar, pappa, så kan du få igen de tio kronor jag fick i morse. Jag köper ingen hatt, jag kan låta bli att gå ut.»

Han såg upp från sin tidning.

»Låta bli att gå ut, hvad är det för ett oförståndigt tal, du som är ordinerad att vistas ute så mycket som möjligt. — Se här har du dina sex kronor. Du vill väl ha sagdt, förstår jag, att det är bättre att få gifva dem till modisten än till apotekaren. Befria mig nu från dina hattbekymmer så länge som möjligt!»

Mollys runda armar lågo som en snara omkring faderns hals.

»Du är den allra bästa pappa i världen! Jag visste väl, att jag inte misstagit mig på dig. Å,

hvad jag är stolt öfver dig! Lilly hade rätt, då hon sade, att hon afundades mig, som hade en sådan snäll pappa. Du skall få se, att jag är nästan vacker i den nya hatten, nästan vacker, du. Tack, lilla pappa, tack!»

Och hon kysste honom en, två, tre gånger, och så sprang hon sin väg, smidig och lätt som en kattunge.

När hon var borta, lutade han sig tungt tillbaka i gungstolen. Nu var det hans tur att höja sina ögonbryn i två stora bågar under de djupa vecken i hans panna. Det var en gammal visa det där, den hade sjungits så många, många gånger, han kände den så väl; den började i moll och slutade för det mesta i dur. Han var trött.

Men Molly var icke trött. Det var ljus i hennes ögon, det var rodnad på hennes kinder, det var snabbhet i hennes rörelser, där hon stod framför den stora spegeln och knäppte den nya, eleganta promenaddräkten kring sin smidiga kropp. Så bar det af till modisten. Där räknade hon upp de sexton kronorna, och modisten satte den nya hatten på hennes hufvud, jämkade, ordnade, synade och knöt floret sirligt och nätt öfver de rosiga kinderna och de ljusa lockarna. Och så gick fröken Molly på visit i sin nya hatt, och hon tyckte, att alla sågo på henne, och i butikfönstren såg hon på sig själf. Och hennes vänner beundrade hennes hatt och hennes smak och henne själf; och så gick hon hem, nöjd med sig själf och med hela världen.

I vestibulen träffade Molly en fru, som hon gjort bekantskap med hos sina vänner och som hyrde våning i samma hus som hennes far. Hon stod och samtalade med en fattig kvinna, af hvilken hon nyss köpt några kvastar.

»Fröken Molly,» sade hon vänligt, »kanske ni i er garderob har några gamla kläder, för hvilka ni inte har bruk längre och som ni kunde afstå. Gumman här har fem små att kläda och föda; mannen omkom för två år sedan genom olycks-händelse. — Det är synd om små händer och små fötter, som måste frysa.»

Molly såg sig om. Hon såg en flicka på fyra, fem år med en liten blåfrusen hand hålla sig fast i den fattiga kvinnans kjol. En schal var knuten öfver barnets hufvud och kropp för att ersätta både kappa och hatt, och de små blåfrusna armarna voro klenlytt skyddade af de tunna klädnings-ärmarna. Hon såg på modern. Hvilken ytterlig tarflighet — fattigdomens allra gråaste färg. Kring ett ansikte, från hvilket bekymmer och nöd jagat bort all glädje, allt leende, slöt sig en simpel bomullshalsduk, sliten, stoppad.

Molly lofvade att se efter och skicka ned det på eftermiddagen, och så fortsatte hon sin färd uppför trapporna. Hon kände sig icke riktigt belåten, då hon ringde på tamburklockan. Hon hade liksom blifvit bestulen på glädjen och själfbelåtenheten utanför dörren till sitt hem.

Hon stod framför spegeln och tog af sig handskarna. Hon såg, huru de fina plymerna i

hennes hatt behagligt buktade för den minsta rörelse af hennes hufvud, men bakom sin eleganta person såg hon kvinnan med det glädjelösa ansiktet och den slitna, stoppade bomullshalsduken.

Hon hade räknat ut, huru hon vid hemkomsten skulle gå in till sin far och visa honom, hvilken vacker dotter han hade, och naturligtvis skulle han bli stolt öfver henne, bli förtjust, han som de andra, då han fick se, huru väl den nya hatten klädde henne, men hon gjorde icke, som hon räknat ut. Hon tog af sig hatten och lade mekaniskt in den i sin kartong, medan hennes själs öga oafåtligt stirrade på det böjda kvinnohufvudet med den slitna bomullshalsduken.

Där hade kommit med de vindar, som blåsa genom världen, ett litet frö af en ädel planta och stannat på hennes själs åkerfält. Det lilla fröet borrhade sig tyst genom den fåfångans mylla, som utgjorde fältets öfversta lager, sökande i det obrutna djupet fäste och näring.

Det lilla fröets arbete gjorde, att Molly icke kände sig glad, icke nöjd med sig själf. Hon satt tyst vid middagsbordet och kände dess gnagande rörelse. Hon förmådde icke skämta och skratta som förut.

»Har du inte fått din hatt?» sporde hennes far.

»Jo pappa.»

Hon såg icke upp från sin tallrik.

»Och ändå tycks du inte vara riktigt nöjd.»

»Jo bevars, jag är nöjd.»

»Om du är nöjd, har du inte den minen, det känner jag nog till. Kanske att den nya hatten inte klär dig så bra, som du först tyckte.»

»Pappa, tala inte mer om den där hatten, jag ber dig.»

Hon såg på sin far, bakom de långa ögonfransarna skimrade som en tår.

»Hvad är det nu för en bagatell, som jagat ditt glada humör på flykten?»

»Det är ingenting, pappa.»

»Å, de kvinnorna, de kvinnorna, de äro och förbli lifvets största gåta. De låta helt och hållet leda sig af småsaker, småsaker blott.»

Mollys far skrattade.

Molly sade icke ett ord till kvinnornas försvar. Hon satt och undrade, om fattigdom och nöd kunde räknas till småsakerna i lifvet. Hon såg den slitna bomullshalsduken virad om sitt eget hufvud, kände en liten frusen barnahands grepp i de slitna vecken af sin kjol. Huru skulle hon kunna le inför en sådan syn?

På eftermiddagen gick Molly igenom sin garderob för att se, om där var något, som hon kunde undvara. En klädning, en kjol, en gammal sommarkappa — alltsammans icke passabelt längre. Hon sprang själf ned med det till frun i andra våningen och bad henne lämna det till den fattiga kvinnan. När hon kom upp igen, satte hon sig i sin favoritstol under den stora japanesiska parasollen för att hålla skymning. Hon kände sig lättare till sinnet, gladare, men nöjd kände hon

sig inte ändå, hon visste ej hvarför. Stora, hittills främmande tankar och reflexioner började röra sig i hennes själ. — Det lilla fröet hade funnit jord under fåfångans mylla och börjat gro.

»Är jag något mer, något bättre än den där fattiga kvinnan?» frågade hon sig själf. »Två jordevandrare, barn af samme Gud. Det, som inte duger för mig, duger åt henne. På mitt hufvud äkta plymer, på hennes en stoppad bomullshalsduk. Har jag verkligen gifvit något genom att aflåta det, jag icke behöfver. Har jag rättighet att bära den där hatten, så länge där är en enda, som fryser eller hungrar eller saknar det nödvändiga för lifvets existens. — Å, jag blygs öfver mig själf.»

Hon satt länge i den mjuka stolen och tänkte och tänkte. Plötsligt sprang hon upp.

»Om jag skulle försöka.»

Mörkret hade fallit på och där ute var det kallt, tjugu grader visade termometern. Hon svepte in sig i sin aftonkappa, drog upp den varma muflongkragen öfver öronen och satte en liten mössa af mård på sitt hufvud och så bar det af ut i vinterkvällen, bort till modisten.

»Inte kunde jag väl få lämna igen den hatt, jag köpte här på förmiddagen?» frågade hon blygt.

»Hvarför så?» sporde modisten.

»Därför att den inte passar mig,» sade hon, kännande hvilken djup sanning gömde sig i de orden.

»Det måtte vara något misstag, jag profvade den ju själf på fröken och minns, att den passade

förträffligt. Men fröken skall mycket gärna få lämna igen den och få en annan för samma pris, jag vill minnas, att det var sexton kronor.»

»Kan inte köpet få återgå?»

»Nej, vi tillåta inga återköp här, då det förbehållet inte gjordes förut. Men fröken kan ju ta något annat i stället.»

»Tack, men jag behöfver ingenting annat.»

En lätt bugning och Molly befann sig på gatan. Hon kände sig som en fattig, som tiggat och fått nej.

»Nej, se på Molly! God dag på dig! Du också ute i de många graderna. Det var din kappa, jag egentligen fick syn på, och så begrep jag, att du måtte finnas någonstans inuti den.»

Det var hennes vän Lilly.

»Går du hem?» frågade Molly.

»Ja, och du också förmodar jag, då få vi sällskap till din port. Jag tänkte mig upp till dig i morgon och bedja dig följa mig till modisten och hjälpa mig välja ut en hatt. Vet du, jag fick bara tolf kronor af min njugga pappa till min hatt och det, fastän jag talte om, att du fått sexton af din pappa.»

»Talte du inte om, att jag fick bara tio först, men att jag kalltade till mig de andra sex!»

»Å, så dum var jag väl inte. Men, ser du, jag har själf några kronor, som jag kan lägga till, om det behöfs. En så stilig hatt som din får jag naturligtvis inte.»

»Du kan få köpa min för tolf kronor.»

Lilly stannade.

»Har du fått sorg?»

»Nej,» svarade Molly rodnande. »En annan gång skall du få veta, hvarför jag inte vill ha den. Kom upp i morgon och profva den, jag väntar dig klockan elfva.»

»Du gör mig gränslöst nyfiken. Hur skall jag kunna härda ut en hel natt och inte förrän elfva i morgon, nej, du, half elfva senast ringer jag på hos dig.»

»Kom, när du vill då. Farväl!»

Nästa afton knacker Molly på sin fars dörr.

»Har du en liten stund för mig, pappa?» frågar hon och träder dröjande och tyst fram till hans skrifbord.

»Ja, om du inte gör den lilla stunden allt för lång.»

»Å nej, pappa,» säger Molly, i det hon stöder sig mot skrifbordet, »men jag måste tala om det för dig.»

»Jag kunde just tro, att det var någonting å färde, och nu vill du bikta din högtidlighet från i går. Nå, hvad är det frågan om?»

»Om min nya vinterhatt.»

»Bevars väl, är inte den saken utagerad ännu? Jag bad dig ju om att slippa höra talas om den där hatten något mer. Har du inte köpt den?»

»Jo, pappa, jag köpte den i går för sexton kronor, och i dag har jag sålt den till Lilly för tolf, och så har jag köpt mig en liten filthatt för

fem kronor, och de andra sju kronorna har jag gifvit bort.»

Molly såg icke upp. Hon strök med fingret sakta emot skrifbordskanten.

»Men hvad vill det här egentligen säga, Molly? Du borde blygas öfver att komma med sådana historier. Du är inte något barn längre, och jag har rättighet att fordra litet mer förstånd af dig. Kvinnor och affärer, ja, det tycks då vara det oför-enligaste på jorden. Inser du inte, hvilken dålig affär du gjort?»

»När är en affär dålig?» frågade Molly utan att se upp.

»När man har förlorat på den naturligtvis, såsom du nu gjort. Hur var det, du sade? Du köpte en hatt för sexton kronor, sålde den för tolf, gaf bort sju och köpte en annan för fem.»

»Men, pappa, här har ingen förlorat, alla ha vunnit. Lilly vann fyra kronor, ty hatten kostade sexton, och hon gaf blott tolf för den; den som fick de sju kronorna, hon vann ju lika mycket, hon är så fattig, vet du, och hon hade en så sliten bomullshalsduk på sitt hufvud — och jag själf, ja, jag vann allra mest.»

»Hvad vann du, om jag får fråga?»

»Å, pappa, jag lärde mig, att jag varit en få-fång toka, att man inte har rättighet att lägga ned stora summor i sina kläder, så länge en enda med-människa saknar det nödvändiga, att den, som smyckar sin kropp, utblottar sin själ. Din dotter skall aldrig mer be dig om sexton kronor till en

hatt. Du sade, att jag borde blygas, jag gör det också. Om du visste, hvad jag blygs öfver mig själf.»

Mollys far sträckte ut sin hand och drog sin dotter till sig.

»Du öfverraskar mig, barnet mitt, öfverraskar mig. Om du förblir vid de tankarna, ja, då var det en god affär du gjort.»

Och Molly förblef vid de tankarna.

* * *

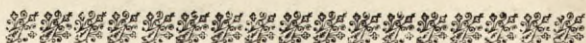
Du, som läser detta, visst har du mött Molly på gatan, flickan med den enkla hatten och den enkla, nätta dräkten. Tycker du icke som jag, att hennes person framträder som i en strålgans, därför att hennes kläder icke öfverglänsa den.

Har du sett hennes blick? — Men du hör kanske till dem, som offra stora summor på fåfångans altare och med högrest hufvud torgför din stofthyddas prakt och din själs nakenhet — ja, då får du ingen blick af Molly, ty hon vänder sig bort och rodnar öfver dig.

Molly har blifvit de fattigas vän.

Molly samlar på smycken, som icke synas.

LEK.

»Skall jag kunna säga dig, hurudan hon var, huru rosiga hennes kinder voro, och huru hennes ögon glänste bakom de svarta ögonfransarna? Huru hon med en hastig, käck rörelse brukade stryka undan det ostyriga håret, som ville gömma hennes hvita panna, och huru hon skrattade — å, ingen, ingen skulle kunna återgifva hennes skratt. Hon var mjuk och smidig som en vidja, och hennes fötter voro små, sällsynt små.»

Han, som talade, var gammal och grånad, men minnet af henne, om hvilken han talade, förlänade det grå hufvudet, ett sällsamt, ungdomligt skimmer.

»Mera,» sade jag, »berätta mig mera!»

»Och jag, jag kom som adjunkt till hennes fars hus. Jag var ljushårig, utan något som helst utseende, allvarlig, inåtvänd, tyst och blyg. Jag hade i tre år suttit som adjunkt i en komministergård långt in i landet och left af rakt ingenting,

men under tiden betalt en tredjedel af mina skulder. Det hade varit tre långa försakelsens år — icke med kläder och föda, å nej, tarfligt och mången gång knappt hade det nog varit med båda delarna, men min kropp var frisk och stark, ett lefvande motbevis på försakelse. Nej, det som nedtryckts under försakelsens ok, det var min forskande, vetgiriga ande, som under hela denna tid ej fått mätta sin hunger eller släcka sin törst med läsandet af en enda ny bok eller byta tankar med någon, som såg något djupare än till ytan af tingen. Mina skulder slukade hela min lön. Så kom misivet till X., och länsad på en tredjedel af mina skulder och lastad med stora förhoppningar för framtiden lämnade jag den lilla komministergården i Y.

Stora förhoppningar för framtiden, sade jag. Ja, det var ett sant ord. Jag hade förhoppning om ett sacellani, ganska godt för resten och som skulle få tillträdas om ett par år. Så hade jag vidare förhoppning om att till dess, med min nu ökade adjunktslön, kunna betala af en stor del af min återstående skuld, och som jag då riktigt var i taget med att göra mig skuldfri, gjorde jag i tankarna upp min ekonomi och framtid sålunda: absolut försakelse tills skulden vore betald, aldrig iklädandet af några skulder mer, efter tre år ägare af ett sacellani och af ett skuldfritt bo. Och vidare, då jag hunnit till detta eftersträfvansvärda dato i mitt lif, skulle jag till detta sacellani och detta skuldfria bo hemföra en hustru — min hustru.

Hvilken underlig, sällsam klang hade icke de två orden, och ändå hade jag ännu icke sett en kvinna, vid hvars åsyn jag känt, att hon hade min lycka i sin hand. Men jag såg henne i mina tankar, såg henne, hur hon gick omkring i vårt hem, tyst, stilla och blid, hållande elden vid makt på vår hård och duken på vårt bord hvit och ren under vår tarfliga kost. Och jag såg mig själf i fred bland mina böcker därinne i mitt egna rum. Allt detta såg jag i mina tankar, i verkligheten fick jag aldrig se denna syn.

Så rustad kom jag till X. Hon var den första, som mötte mig där. Å, huru mina ögon bländades af denna nya uppenbarelse i mitt lif. Jag glömde mig själf, mina föresatser, mina skulder, mina afbetalningar. Jag bara såg, såg på henne, tills jag nästan stirrat mig blind. Vi skulle kalla hvarandra vid namn, sade hennes far, jag skulle vara som barn i huset. Min stämman skälfdes lätt, då jag första gången sade hennes namn — Elsbet. Det var ungefär en vecka efter min ditkomst. Jag stod på en stege i trädgården och plockade stora, röda äpplen, ty det var höst, och hon stod nedanför, yr och glad och höll upp sitt ljusa förkläde, och jag böjde mig ned och lade äpplena däri.

»Se, Elsbet,» sade jag, »se, huru masken förstört detta stora, härliga äpple. Å, hvad han skulle ha mått godt därinne.»

Hon tog det ur min hand och såg på det, så vände hon sitt ansikte mot mig.

»Skulle du vilja vara en äpplemask, Janne?»

Jag heter Johan, men hon kallade mig alltid Janne.

»Ja, om du Elsbet vore ett äpple,» svarade jag.

»Å, hvad jag skulle hata dig i den innersta kärnan af mitt kärnhus,» sade hon, i det hon borrade sina hvita tänder in i det mjuka äpplet.

»Hata mig, hvarför skulle du hata mig?» frågade jag bestört.

»Naturligtvis skulle jag hata dig, först och främst därför att du förtärde mig, därför att du gnagde på mig och borrade dig väg genom mitt väsen in till dess centrum; och så, så skulle jag också hata dig därför, att du, då du förtärt mig, öfvergaf mig och flög ut i solljuset i den stora, vida världen.»

»Men jag skulle aldrig öfvergifva dig, aldrig. Hunnen till centrum af din varelse skulle jag för alltid stanna där.»

»Men om du inte förmådde tränga så långt, om du inte kom fram till den innersta kärnan.»

»Låt mig försöka,» bad jag och vidrörde lätt hennes hand.

Då vände hon sig om och ropade till sin bror, som lekte på sandgången: »Hugo, gif pastorn en korg!» Och så försvann hon bland blommor, buskar och träd.

Jag stod kvar på stegen och såg efter henne. I den lilla hand, jag nyss vidrört, låg min lycka gömd, en bäfvande, underbar känsla förtäljde mig det. Skulle jag förmå vinna denna lycka? Skulle den bli min?

Jag steg ned från stegen. På sandgången kom hon mig till mötes. Hon hade en mörkröd ros i sin hand. Utan att säga ett ord fäste hon den i knapphållet på min rock. Jag stod stilla i stum hänryckning och såg hur rodnaden på hennes kinder kom och gick.

»Tack, Elsbet!»

Jag förmådde icke säga mer och inte heller hann jag, ty hon var försvunnen

Hela hösten sjöng jag för henne min halfkvädna kärlekssång, sjöng den i allt mitt görande och låtande, och hon förstod mig, jag såg det. Hon tjusade mig, hon lekte med mig, hon kom mig att hoppas, och hon kom mig att tvifla om hvartannat, men hon gaf mig intet svar. Jag glömde allt utom henne. Skulle jag kunna tränga till centrum af hennes varelse och hunnen dit, skulle jag finna kärlek där?

Jag måste hafva visshet.

Det var dagen före julafton. Jag kom ut från mitt rum på vinden, och hon kom upp för trappan, röd och varm och glad, bärande en plåt med nybakadt bröd.

»Janne,» sade hon, »om du vill öppna handkammardörren åt mig, så skall du få den där stora, mjuka kringlan.»

Om jag ville?

I en hast stod jag vid hennes sida och höll handen på låset.

»Om jag vill, Elsbet! Jag vill göra mer än så, jag vill göra allt, hvad jag kan och förmår för

dig — allt, hör du det, ty jag älskar dig. Men i gengäld vill jag ha din kärlek, Elsbet, din kärlek. Du vet, huru jag älskar dig, du har vetat det länge, och nu öppnar jag inte dörren, förrän du svarar mig på min långa fråga. Kan du älska mig? Vill du bli min?»

»Å, Janne, om jag skulle svara dig nu, så skulle jag naturligtvis tappa alla kringlorna, och så skulle mamma bli så ond, så ond.»

»När vill du svara mig då?»

»Innan det ringer till ottesång på juldagsmorgon skall du ha mitt svar. Men nu måste du öppna dörr'n; kan du inte förstå, att plåten är tung. — Se där, Janne, det är den bästa kringlan i hela högen.»

Så satt jag på mitt rum och räknade timmarna, tills det skulle ringa till ottesång. Julaftonen ingick. Hur jag väntade, hur jag spanade hela denna dag. Allt, hvad hon sade och gjorde, tydde jag som svar på min fråga. Den ena stunden gaf hon mig ja, den andra nej. Icke ett ögonblick på hela dagen blef jag lämnad allena med henne, och det föreföll mig, som om hon ställde om, att så blef. Jag kände mig nära förtviflans gräns. Så kom utdelningen af julklapparna. Bland andra paket till mig var ett, på hvilket stod skrifvet: »att öppnas i enrum och med varsam hand». Det var hennes stil, det måste innehålla hennes svar. Jag såg bort till henne, hennes blick sade mig, att jag gissat rätt, och den sade mig ännu mer, den sade, att svaret var gynnsamt. — Var-

Det surrade omkring i mitt hufvud, ljusen på mitt skrifbord lyste som solar. Jag sprang upp. Det itudelade hvetebrödshjärtat tog jag varsamt upp från golvet och tryckte mina läppar därpå. Det sjöng, det jublade inom mig. Jag var icke en skugga längre. Jag kände blodet glöda som en eldström i mina ådror.

Jag lyssnade. Midt emot mitt rum var hennes, och jag visste allt för väl, att hon ännu ej kommit upp. Då tassade det så tyst i trappan — å, jag hörde det nog. Dörren flög upp och jag slöt henne hårdt, hårdt intill mitt stormande hjärta. Så tog jag hennes hufvud mellan mina händer och i ljusstrimman från mitt rum såg jag in i hennes glänsande ögon.

»Elsbet,» sade jag, »hvarför har du icke gifvit mig ditt svar förrän nu? Hvarför har du pinat mig så länge?»

Då lade hon sin kind emot min och hviskade:

»Kunde du icke förstå, att jag menade ja, då jag icke sade nej.»

Den julnatten sof jag ej, lyckan, glädjen och kärleken höll mig vaken.

På juldagen talades mycket om en förlofning, som ingåtts mellan en löjtnant Z. och en fröken von R. på S. bruk i församlingen.

»Stackars löjtnant Z.,» sade Elsbet och såg ut genom den isiga rutan, »fröken von R. har inte bara guld, hon har också fräknar, och så är hon dum, dum, dum.»

Elsbets kinder voro hvita, då hon sade det. Efteråt mindes jag det.

Nyårsdagen eklaterades vår förlofning.

Sälla tid, lifvets högsommar.

Första maj missiverades jag till det sacellani, jag erhållit, och som jag skulle få tillträda som ordinarie följande år.

»Du måste skriva ofta, eljes glömmmer du bort mig,» hviskade hon, då jag sade henne farväl.
»Tänk dig ett helt år!»

»Glömma dig,» svarade jag henne, »nej, Elsbet, »jag skulle behöfva mer tid än hela mitt lif för att kunna glömma dig. Nästa år så här dags kommer jag för att hämta dig — är du redo då att följa mig?»

»Ja, jag är redo då.»

Det året ökade jag mina skulder otroligt, allt för hennes skull. Icke kunde min kärleks fagra ros planteras i en vanlig, tarflig stenkruka. Och skjuta upp bröllopet ett år eller två — nej, det stod inte i mänsklig makt. Och så lånade jag och köpte och köpte och lånade. — När jag blef kyrkoherde en gång, jag också i min tur, då skulle det bli en lätt sak att betala de nya skulderna.

När så hemmet stod där färdigt, smyckadt och pyntadt för hennes skull, då kom den där lilla asken med ringen och biljetten, som sade, att hon misstagit sig på sin kärlek. Fyra månader därefter annonserades hennes förlofning med löjtnant Z., som brutit förlofningen med fröken von R.»

Den gamle pastorn trummade nervöst med sina skälvande fingrar på det nötta skrifbordet.

»Och så fick ni sitta i fred i ert egna rum ostörd bland edra böcker genom hela ert lif,» sade jag.

»Ja,» svarade han långsamt, »ensam, längtande efter att bli störd. Det har varit en lång fred och en lång längtan.»

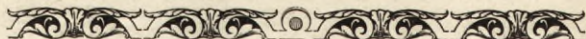
»Hörde ni något mer om henne, Elsbet? Vet ni, om hon blef lycklig?»

»Man bygger aldrig upp någon lycka på spillrorna af en annans. Hon blef olycklig.»

Han steg upp och började vandra fram och åter i sitt rum.

»Jag är den där maskstungna frukten, som larven genomborrat och öfvergifvit. — Man säger, att männen leka med kvinnohjärtan, jag vill inte förneka det, men jag vet, att kvinnorna kunna också den där leken, att de, likt äpplemasken, mången gång borra sig in i vårt väsens innersta kärna endast på lek.»

DÖMD.

Häxlik såg hon ut.

Näsan var tunn och hvass och böjd som en fågelnäbb, och hakan sköt långt ut under den insjunkna, tandlösa munnen. Ögonen hade krupit långt in i sina hålor, liksom de velat gömma sig eller blygdes för något, och det enda man såg af dem var något hvasst, ställigt, som då och då blixtrade till djupast därinne. Hon var mager, oerhördt mager, med den skrynkliga huden löst hängande kring de köttlösa benkotorna. Hennes ansikte var vissnadt och brunt och hoptorkadt som ett stycke bark, så korsadt af linier och fåror, att där icke fanns den allra minsta lilla fläck, som var slät. Hennes händer voro långa och fingrarna krokiga, snedvridna. Hon gick framåtböjd, och hon blickade alltid nedåt.

Hon talade icke mycket, endast det hon var tvungen att säga, och hon skrattade aldrig. Det fanns ingenting, åt hvilket hon kunde le, ingenting, inte heller såg man henne någonsin gråta.

Hon bodde ensam i en stuga i skogen, alldeles ensam; hvem skulle också velat bo tillsammans med henne. Stugan var grå och mossbevuxen, hoptorkad och förfallen som dess ägarinna själf. Dörren var låg, fönstret likaså, och taket kunde man godt nå med handen. Springorna mellan stockarna blefvo bredare år efter år, och vinden dansade obehindradt ut och in genom dem. Och den gamla lät det blåsa, lät det dra' så mycket det ville i sommartid, men när hösten kom, stoppade de knotiga, gamla händerna mossa och trasor i springorna för att utestänga vinden och kölden, för att åtminstone få behålla en liten smula värme här i lifvet. Då bredde hon näfver öfver det träsiga taket, på det att regn och snö icke måtte sila igenom och släcka elden på härden och komma henne att alldeles förfrysa.

Det gick som en klagan genom de murkna stockarna, som en djup suck genom springor och remnor, då den gamla stoppade och fyllde det, som ville remna, ville skiljas åt, ville bli till intet.

»Ha vi då inte tjänstgjort länge nog,» suckade det frågande i det gamla rucklet, »skola vi hålla ihop ännu en tid? Kan det inte vara nog snart? Det var icke i går, vi fogades samman af starka, unga händer till ett litet hem för kärlek och tro, för arbete och förnöjsamhet, det var icke i går det. Då var den mörka, dystra skogen omkring oss en ljus, vänlig skogsdunge, där mycken sol tittade in; men nu hittar ingen solstråle hit, nu vill det inte gå att hålla ihop längre, nu vore det bäst att få

falla ned, att låta elden förvandla oss till aska — å, det skulle inte bli svårt alls, vi skulle inte göra motstånd, det skulle bli en munter brasa, skulle du få se.»

»Skam åt dig, gamla ruckel, skam åt dig!» hotade den gamla, medan hennes magra, knotiga fingrar stoppade och stoppade för att fylla de breda springorna. »Tänker du rent af falla ned och förmultna, medan jag ännu står på benen, medan jag ännu har en smula lif kvar. Vore det hederligt gjordt af dig att öfvergifva mig, gammal som jag är, ty nog vet du, likaväl som jag, att du är allt, hvad jag har här i lifvet, hör du det, allt. Vi måste höra ihop, vi två, och inte förrän jag fallit till jorden, kan din stund få komma.»

Och när springorna voro fyllda, stängde den gamla dörren till sin stuga och gjorde upp eld därinne, och vid skenet från risbrasan i den mörka höstkällen snurrade hon om hjulet på sin spinnrock, och i hennes knotiga fingrar förvandlade sig garnet till den finaste tråd.

Det var bondhustrurna i de prunkande, rödmålade bondgårdarna rundt omkring, de burgna bondhustrurna, som gån den gamla sitt lin och återfingo det som det finaste garn. En och annan af dem lät penningen för spånaden åtföljas af en slunk mjölk, en handfull mjöl, ett stycke ister eller en bit fläsk, då slakt var å färde. Ingen enda gaf några vänliga ord, visade något intresse för henne eller bjöd henne en god, varm plats, då hon kom

till deras hem med det spunna garnet. Längst ned invid dörren fick hon sin plats.

Sanningen att säga voro de rädda för henne allesamman. Ingen ville närma sig henne; det låg som en svart skugga mellan henne och hela den yttre världen, en hemsk, outplånlig skugga.

»Hon tillhör den lede,» hviskade man emellan sig. »Hon ser ju ut som en stor synd.»

Men hon hade icke alltid sett ut som en synd. Hennes ansikte hade icke alltid varit skrofligt och groft och brunt som ett stycke bark, hon hade icke alltid bestått af bara skinn och ben.

Hon hade en gång för länge, länge sedan varit ung och fager, varit mjuk och rund, varit röd och hvit som en ros. Då hade hennes ögon haft tårar, hennes läppar leende. Då hade hon skrattat, gladt, muntert, smittosamt, då hade hon sjungit, sjungit i kapp med skogens trast, och då hade skämtet, det yra, lekande skämtet, bott på hennes läppar.

Men det var mycket, mycket länge sedan, det var i hennes lifs vår, och nu var det midvinter i hennes lif, isande kall midvinter. Att hon icke redan frusit sig till döds, kom sig däraf, att hon inte ville dö, ty hon var rädd för döden.

Mellan hennes lifs vår och hennes lifs vinter låg icke endast tid, lång, framfaren tid, där låg något annat också, något som med hvassare tand än tidens gnagt hennes inre och yttre människa, tills hon blifvit, hvad hon nu var.

Det var just, då hennes kind var som rundast, då hennes skratt var som muntrast, som den tanden högg sig in i hennes själ för att begynna sitt tärande verk.

Då tjänade hon på den stora bondgården där-borta bland de yppiga fälten, det där stora två-våningshuset med sin röda, prunkande färg och de breda, hvita knutarna.

Det var förunderligt med skögen kring den gamlas ruckliga boning, hur den växte och växte, hur den tätnade och grodde samman kring det gamla rucklet, alltid fanns där en linie rakt genom skögen och öfver fälten fram till det röda huset med de hvita knutarna.

Lena hette hon, och drängarna där i gården tyckte, att hon gjorde skäl för det namnet, ty hennes hår var mjukt och lent som silke, och deras valkiga, hårda händer hade ibland stulit sig till att smekande röra vid hennes runda kind, och då hade de sagt, att lenare kunde inte sammet vara. Hur hon än arbetade både med utgöromål och inom hus, alltid var hennes hand varm och mjuk och len, tyckte de. Så nog gjorde hon skäl för sitt namn, menade de på. När dagen med sitt arbete var slut, och natten kommit, och bygdens drängar och pigor i långa led tågade utåt vägarna, då täflade man om att hålla Lena i hand.

Bland drängarna på den gården var en, som hette Ola. Han var stor och stark, en dugande arbetare och eftersökt på den trakten. Han hade kommit på hösten samma år som Lena, men hon

hade kommit på våren. Sedan Ola kom, låg alltid Lenas hand i hans på landsvägs promenaderna om kvällarna. På lekstugorna vintern igenom dansade hon de flesta danserna med honom, och den, som hade ögon att se med, han såg nog, att Lenas håg stod till Ola. Vid julen hade hon fått en vacker sidenhalsduk, och man visste allt för väl, från hvem den kommit. När kamraterna retades med henne och brydde henne för Ola, skratade hon blott, och hennes kinder blefvo rödare, men i hennes ögon såg man, hur kär hon höll honom. Och han, han var då rent besatt för hennes skull, menade pojkarne.

Men bonden, hos hvilken de tjänade, hade en enda son. Han hade inte varit hemma stort det året, han hade varit i en landtbruksskola ned åt landet, men nu på hösten kom han hem, och det glunkades om, att han skulle öfverta gården, och tjänarna få en ny husbonde.

Stark såg han inte ut, smal var han mellan axlarna, och han gick alltid litet framåtböjd. Hans hår var så ljust, att det var nästan hvitt, och hans tunna skägg hade samma färg.

Han hade icke varit hemma länge, förrän han fick syn på Lena, och när han väl fått syn på henne kunde han inte taga sina ögon ifrån henne. Han kom på lekstugorna om söndagseftermiddagarna, och han dansade nästan jämt med henne. Och så töfvade det ej, förrän Lena sade nej, då Ola bad henne om en dans. Det sjöd af harm i Olas bröst. Om det inte varit hans husbondes

son, skulle han ha slagit den blekhyade, hvithårige ynkryggen till marken.

Bondhustrun såg snart, hur sakerna stodo, och på våren fick Lena lämna sin tjänst. Hon fick då plats på ett torp en bit från bondgården, och ledsen var hon inte, då hon drog bort, ty kvällen förut hade han, sonen i huset, hviskat till henne, att om hon trodde honom, skulle hon snart få återvända som husmor till gården.

Och hon trodde honom.

Men bondsonen hittade till torpet, där Lena var, och Ola hittade också dit.

Och så en söndagsmorgon på hösten fann man bondsonen ihjälstungen af en knif nedanför stegen, som ledde till loftet, där Lena bodde. Och Ola var försvunnen, så spårlöst försvunnen, att man aldrig i lifvet hörde något mer om honom.

Det blef en gränslös uppståndelse i hela trakten, och bonden och hans hustru tyckte, att skammen var större än sorgen. Det blef rättegång, och Lena blef ställd inför rätten för att vittna, och hon sade, att hon visste ingenting om mordet, ingenting, hon visste blott, att han velat gifta sig med henne, och det hade Ola också velat, och hon grät, medan hon sade det, grät sitt förklåde så vått, som om man dragit det ur sjön. Och så fick hon gå, och vida omkring anställdes spaningar efter Ola, drängen, ty det var klart som dagen, hvem mördaren var, hans knif hade man också funnit bredvid den mördade, men han var som

bortblåst från jorden, man fann ej ett spår efter honom.

Öfver det mordet fälldes aldrig någon juridisk dom.

För Lëna gick det nedåt, alltjämt nedåt. Hon flyttade från torp till torp. Hon hade gråtit ut sin tårekälla, och hennes skratt hade dött. Hon blef nästan folkskygg, och utan att man visste hvarför, utan att man reflekterade däröfver, skydde man henne. Hon var ännu helt ung, då hon slutade att tjäna och började gå vall om somrarna samt höll till, vintrarna igenom, hos en gammal faster i den ruckliga kojans i skogen. Hon var ännu jämförelsevis ung, då fastern dog, och hon blef lämnad ensam i stugan, ensam med sig själf. Så småningom upphörde hon äfven att valla, och det lilla hon behöfde för egen del, skaffade hon sig genom spånad.

Det var ett glädjelöst lif, dödande tungt i sin ensamhet, kvalfullt bittert med de minnen hon gömde på och tryckande i sin fattigdom. Men hon hade ändå släpat sig igenom en lång, lång rad af år. Hennes lif skulle i all sin odräglighet ha varit drägligt för henne, om hon blott kunnat hoppats på ett bättre lif efter detta, om hon kunnat knäppa sina händer samman och längta efter döden. Men som det nu var, var hon rädd för döden, hemskt rädd för att dö; och i de långa, kalla vinterdagarna lade hon mycket ris på elden och makade sin skälfvande, blåfrusna kropp tätt intill de röda flammorna för att icke frysa ihjäl.

Den tunga ensamheten fruktade hon ej, den kom henne ej att bäfva, den kom henne ej att rädas. En tid hade hon fruktat för människorna, men det var länge sedan, nu fruktade hon dem ej. De hade lämnat henne åt sig själf, de läto henne helt och hållet vara i fred. Endast vid julen var det annorlunda. I den långa, mörka julnatten var hon rädd. Hon visste icke hvarför, kunde icke förklara det, men rädd var hon, skälfvande rädd. Hon stängde icke sin dörr säkrare än eljes, hon låg icke och lyssnade efter ljudet af steg eller ljudet af människoröster, nej, det var något annat som kom henne att darra; det var natten själf, den heliga julnatten, som kom henne att rädas. Hon hade en underlig förnimmelse af, att i den natten himmel och jord möttes, att himmelen sänkte sig ned på ett underbart sätt, sänkte sig ned för att gifva jorden frid. Men till henne kunde den icke komma denna frid, hon måste stå utanför den, långt, långt därifrån, och därför darrade hon i den långa, mörka julnatten, därför lät hon inte risbrasan slockna, utan natten igenom stod hon framför elden, och de magra, skälfvande händerna lade alltjämt nytt ris öfver glöden.

Då och då gick hon fram till det låga fönstret och blickade ut i mörkret, som om hon väntat på något. Och det var också något hon väntade på. Hon väntade att få se ljus tändas i julnatten. Där längst bort, skymtade den röda bondgården fram, och i den tidiga julumorgonen tändes där två ljus i hvarje fönster — det var de ljusen, hon väntade att få se.

»Se så,» kunde hon säga, då hon ändtligen fick se dem lysa i mörkret, »se så, nu är det morgon, juldagsmorgon. Nu brinna alla ljusen, nu äro hästarna framme. Å, sådana granna bjällror de ha på den gården, så de klinga, så de klinga! Jag minns nog, när jag var med där, jag minns det nog. Och nu fara de till kyrkan, ja, nu fara de nog till kyrkan.»

Ibland hade det händt, att hon blifvit stående därborta vid fönstret, stirrande på ljusen i bondgårdens fönster till hennes egen risbrasa slocknat. och mörkret lagt sig öfver henne som ett svart dok. De tindrande ljusen i bondgårdens fönster lyste upp minnets gömslen och vrår i den gamlas själ och så framträdde för henne så klart, så klart den där julkvällen, då Ola gaf henne den vackra sidenhalsduken, som flickorna afundats henne. Där borta, vid gafveln af det stora huset var det, som han gaf henne den. — Å, den kvällen, den kvällen, skulle hon någonsin bli så gammal, att hon kunde förgäta den. Den julkvällen hade varit hennes lifs fagraste stund. Då var det, som hon gaf honom sin kärlek, gaf honom löftet om den trohet hon sedan svek. Nu, nu var julnatten vorden hennes hemskaste stund. Alltid, alltid drog hon en suck af lättnad, när den natten var förbi.

En sommarafon då hon satt på spiskanten och rörde mjöl i gröten åt sig — hon var så gammal och bräcklig nu, att hon hade svårt för att stå — vreds nyckeln i låset om, och dörren gled

knarrande upp. Den gamla såg upp från grötgrytan. Det var prästens dotter, som stod där i dörröppningen. I ljus sommarklädning, i hvit spetshatt stod hon där inför den gamla, som häpen stirrade på henne.

»Leder den här stigen ut till landsvägen?» frågade prästens dotter, sedan hon hälsat.

»Ja, visst leder den dit,» svarade den gamla kort.

»Jaså, då har jag inte gått vilse, jag nästan fruktade det.»

Prästens dotter såg sig omkring i den eländiga kojjan, såg på den gamla hoptorkade, häxlika varelsen vid spisen.

»Bor ni ensam här?»

»Ja, visst bor jag ensam, visst är jag ensam, alldeles ensam,» svarade den gamla och lyfte grötgrytan från elden.

»Men ni ser så gammal ut. Ni har väl någon, som ser om er och kommer hit och hjälper er ibland.»

»Om jag är gammal? Jo, jo, jag skulle tro det, tro, att det varit en lång tid för mig. Men hvem frågar efter, om jag är gammal eller ej, det är ingen, som frågar efter mig, inte en.»

»Hur kan ni reda er på vintern? Här måste vara kallt, rysligt kallt då.»

»Jag drar ihop ris åt mig under sommarn. Ser hon inte, att skogen är full af ris, och jag har lof att dra ihop åt mig, lof af bonden därborta.

Tjuf är jag inte, det är då visst och sant, hvad jag än gjort, stulit har jag ändå inte.»

»Det trodde jag inte heller, jag trodde er visst inte om något ondt. Jag tycker bara synd om er,» sade prästens dotter.

Den gamla makade samman kolen med en grof eldtång. Prästens dotter undrade, om det var den tunga tången, som kom hennes hand att darra så.

»Jag tycker så synd om er, för att ni är gammal och ensam,» fortfor hon, »och jag skall tala med pappa om det. Kanske ni kunde få flytta härifrån och komma till någon, som kan hjälpa er litet. Säg, skulle ni inte vilja det!»

»Jag vill inte flytta, nej, hör hon det, jag vill inte flytta, fördöme mig, om jag det vill. Jag har fått vara i fred förut, jag kan väl få vara i fred nu också. Jag går inte i vägen för någon, och stugan står ju inte heller i vägen för någon. Låt oss två höra ihop, det är allt jag begär. För resten skall jag säga henne en sak, jag, man flyttar inte gamla träd, nej, det gör man inte.»

Det blixtrade till i de djupa ögonhålorna, och prästens dotter blef rädd.

»Blif inte ledsen på mig,» bad hon, »jag tycker bara synd om er, och jag ville så gärna hjälpa er, om ni tillåter det.»

Den gamla svarade ej. Då sade prästens dotter farväl och gick. Den ljusa gestalten var försvunnen, dörren var stängd efter henne, men den gamla satt kvar på spiskanten, satt där, tills

glöden svartnat, tills gröten kallnat i grytan, satt där med hufvudet skälfvande af ålderdomssvaghet och de gamla, fula, knotiga händerna slappt nedhängande.

»Jag tycker synd om er, tycker synd om er,» hviskade hon gång på gång för sig själf. Å, att det ändå fanns en, som tyckte synd om henne.

Nästa dag knarrade åter dörren på sina gångjärn, och den ljusa gestalten trädde in.

»God afton,» hälsade prästens dotter gladt och vänligt. »Jag har litet mat med mig här i korgen, och jag ville så gärna, att ni toge emot det. Det här är litet kalvkött, och här är en mjuk bulle och i den här krukans är det mjölk, så har jag litet grädde i den här flaskan, det är så litet, men vi hade inte mer, det räcker nog åt er, eftersom ni är ensam; här är det socker och i den här påsen är det kaffe, det är brändt och i ordning, jag tänkte, att ni kanske skulle tycka om det, edra stackars händer se så trötta ut.»

De stackars trötta händerna knäpptes samman, de hade inte varit hopknäppta på många, många år.

»Hvem är ni?»

»Å, visste ni inte det. Jag är prästens dotter. — Får jag hälla upp mjölken i det här fatet? Jaså, det här. Jag vet nu, att ni heter Lena, och att ni spinner lin. En annan gång, när jag kommer hit, och ni håller på att spinna, kanske att ni vill lära mig det.»

Den gamla kunde icke säga ett ord. Hon satt och såg på den ljusa, vänliga gestalten och hennes hufvud vaggade fram och åter.

»Att man måste bli gammal, att man måste det. Bed Gud, att ni får dö, medan ni är ung, innan ni kommer att se ut så här?» Hon räckte ut sina magra, seniga armar. »Ni behöfver inte frukta för döden.»

»Är ni mycket gammal, mor Lena? Jag sade där hemma, att ni säkert är nära hundra år.»

»Jag är åttiosex år, tror jag, men det kan nog hända, att jag glömt af något år; prästen vet det, han.»

»Kan ni aldrig gå i kyrkan?»

»Kyrkan, hvad skulle jag där att göra? En sådan som jag har ingen plats där. Jag är rädd för kyrkan — Gud är sträng.»

»Å, hur kan ni säga så? Gud är så god, så god. Jag måste bedja pappa komma hit och tala med er om Gud — får jag inte det?»

»Inte nu, inte nu, kanske när jag en gång måste dö; men han kan inte hjälpa mig.»

»Gud kan hjälpa alla, alla, han skall nog hjälpa mor Lena också.»

»Säg inte mor,» bad den gamla, »jag är ingen mor. Det är väl, att ingen behöfver kalla mig så.»

Prästens dotter såg på henne, hon förstod henne ej. Hon var så underlig, den gamla, hon riktigt skrämde henne ibland, men hon var ju så gammal, och hon hade kanske haft någon stor sorg.

»Jag skall komma igen en annan dag, jag får ju det. Om ni behöfver något, så kom till

prästgården, jag vill så gärna hjälpa er. Farväl, Lena!»

Och dörren jämrade sig, som om den klagat, då prästens dotter stängde den efter sig.

Så en dag på senhösten, då prästens dotter kom till Lenas stuga, fann hon henne i sängen.

»Är ni sjuk?» frågade hon och böjde sig ned öfver den gamla.

»Sjuk, ja, jag är visst sjuk, och det måste väl ske nu, det måste väl. Det hade varit bättre för mig, om jag aldrig varit född, mycket, mycket bättre, eller om jag varit ett träd där ute i skogen. Det hade inte gjort så mycket då att bli fälld till jorden. Det hade gjort ondt en stund blott, den stund då yxan högg sig in, och sedan hade det varit slut, riktigt slut. Men nu skall det börja för mig, det där förfärliga, det där förfärliga. Jag är rädd för att dö, jag vill det inte, nej, jag vill det inte.»

Prästens dotter blef rädd, hon var icke stort mer än ett barn, och den gamla var hemsk att skåda.

»Jag skall gå hem efter något stärkande åt er, litet vin eller saft att läska er med. Och så skall jag bedja pappa komma hit och tala med er. Det är inte alls farligt att dö, Lena, inte alls farligt. Ni får det mycket, mycket bättre i den andra världen.»

»Hur vet hon det? Vet hon om det är bättre där? Nej, för mig blir det inte bättre, jag känner det, och jag vill inte dö.»

»Vill ni ha litet vatten?»

»Ja, vatten, vatten — kan hon ge mig vatten?»

Prästens dotter såg sig om; ämbaret invid dörren var tomt.

»Har ni en brunn här utanför eller en källa?» frågade hon sakta.

»Jo, jo, det är en källa, just där stigen kröker sig. Det är inte mycket vatten, men det är så klart, så klart, aldrig grumligt, aldrig orent. Jag har tänkt ibland, då jag legat på knä där och öst vatten i mitt ämbar, att om mitt lif vore så klart, så rent som källans vatten, då vore det inte svårt att dö. Men nu får jag inte ösa mer vatten ur källan, nu måste jag dö.»

Prästens dotter tog ämbaret och en skopa och gick ut. Hon fann snart källan, fyllde det tomma ämbaret och bar det in till den gamla.

»Se här,» sade hon och räckte den sjuka det friska vattnet, »se här, drick litet! Jag skall flytta fram ämbaret till sängen, ifall ni behöfver mer, medan jag är borta. Jag skall snart vara här igen, ni kan inte ligga ensam.»

Den sjukas darrande hand rörde vid den unga flickans arm.

»Tack, tack! Hon behöfver aldrig rädas för att dö. Jag skall säga henne en sak, jag, det är lätt att lefva, då man inte är rädd för att dö.»

Då prästens dotter om en stund återvände till den sjuka, hade hon sin far med sig.

»Ni kan inte hjälpa mig, ni kan inte hjälpa

mig!» ropade den gamla och höjde sin magra, knotiga hand afvärjande.

Prästen hade stannat midt på golfvet i den eländiga stugan. Hans blick var allvarlig men god. Han såg på, hur hans dotter hällde saft i en örlös kaffekopp, som hon tagit från en hylla och räckte den sjuka.

»Drick,» hviskade hon, »det skall stärka er; ni har visst feber.»

Den sjuka drack.

»Gå, Ella,» sade prästen till sin dotter, »låt mig vara ensam med den sjuka en stund! Vänta där ute, tills jag ropar på dig!»

Prästens dotter smög sig ut ur stugan och prästen makade en stol intill sängen och satte sig på den.

»Hon kan hjälpa mig, hon, men inte ni, och henne skickar ni bort. Det hade varit bättre, om hon kommit ensam, jag är rädd för er, rädd. Jag har ju sagt er det, sagt, att prästen kan inte hjälpa mig.»

Prästen satt alltjämt tyst och såg på henne. Efter en stund böjde han sig ned och frågade:

»Tror ni på Gud?»

»Jag är rädd för Gud,» kom det, darrande, skälvande. »Jag önskar, att det ej funnos någon Gud, då skulle det vara så lätt att dö. Men nu känner jag, att han finns, att han skall straffa mig, straffa, och därför är jag så rädd.»

»Känner du, att du har syndat mot din Gud? Vet du, att du gjort honom emot?»

»Om jag känner det, om jag vet det? Skulle jag inte veta det, jag var ju den enda, som visste det, och han, han, som gick sin väg. Det hade varit bättre, om de dömt mig, om de huggit hufvudet af mig, medan jag ännu kunde gråta, den döden hade varit bättre än den här, mycket, mycket bättre.»

Prästen räckte henne saftkoppen, och hon drack.

»Du har kanske en synd, som du gömt på, som du aldrig bekänt för din Gud. Än är det tid, bekänn den och var viss om, att hans förlåtelse hinner till, för hvad du än gjort,» sade prästen sakta.

»Som jag gömt på, ja, det var ett sant ord. Jag har gömt på det alla, alla dessa år, gömt det för människorna, men jag kunde inte gömma det för mig själf och inte för Gud.»

Hon försökte sätta sig upp. Prästen makade kudden under hennes rygg. Hennes kropp skälfdde.

»Det var jag, som gjorde det,» hviskade hon, »jag som mördade honom. Jag svor på att jag visste ingenting om mordet, svor på det, och ändå hade jag gjort det. Men man trodde mig aldrig om det, man frågte ej, om jag gjort det, jag fick gå utan att bli dömd, och jag gick.»

»Hvem mördade du?»

»Bondens son, den rike bondens son. Han ville gifta sig med mig, och det ville Ola också, men se, Ola var fattig han, bara en dräng, och den andra var rik, jag skulle ha blifvit husmor på

den stora bondgården därborta. — Den syns där genom fönstret, skogen har aldrig förmått växa till så, att den blifvit gömd för mig. — Jag var rädd för Ola, rädd, ty han var stark, mycket starkare än bondens son; och så, en lördagskväll då han, bondens son, var hos mig, kom Ola. Å, jag minns, hur det blixtrade till i hans ögon, då han fick se den andre, å, det var rent af som eld i hans blick. Ola slog det första slaget, det andra fick han själf. Jag satt på stegen och såg på, och jag var så rädd, o, så rädd. Jag hade Ola kär, ja, Gud hjälpe mig, hade jag inte honom kär, och ändå ville jag gifta mig med den andre, därför att han var rik. Så fick jag se stål blänka i Olas hand. Med ett språng var jag hos dem, jag trängde mig emellan dem och slet knifven ur hans hand. Jag vet inte hvarifrån styrkan kom, men knifven ryckte jag till mig med sådan fart, att min arm slängde till bakåt — så här, och knifven, den stora, hvassa knifven riste i ett tag upp strupen på den andre. — Å, å, å, hvad blod det kom! Han föll, föll framför mina fötter. Jag hörde ett underligt, sorlande ljud — och så var han död. Vi stodo på hvar sin sida om den döde, Ola och jag. — 'Du svek mig för hans guld, och nu lär det väl ändå inte bli ditt', sade han. 'Det var för din hand, han föll, inte för min, din är skulden. Jag kan inte ljuga, jag kan inte taga ditt brott på mig med en lögn, men jag skall försvinna, och man skall tro mig om det, och du är räddad för människors dom, Guds dom kan du nog inte

undgå. Det följer en förbannelse med den svekfulle, visste du inte det förut, så kommer du nog att få veta det här efter. Farväl med dig Lena! Gå upp på loftet och håll dig stilla! Min knif skall få ligga kvar och vittna mot mig.' — Så gick han, hvart vet jag ej, man fann honom aldrig. — Å, den natten, den natten! Om de blott hade dömt mig, men ingen enda trodde, att jag hade gjort det, ingen enda, och jag svor på, att jag visste ingenting, och så läto de mig gå. Jag har aldrig talt om det, aldrig, men de skydde mig ändå, alla ha skytt mig, som om de vetat det — och nu, nu skall jag dö — dö — dö.»

Hon föll ned på kudden, utmattad af bekännelsen. Prästen böjde sig ned öfver henne.

»Var inte rädd,» sade han, »var inte rädd! — 'Om dina synder än vore blodröda, skola de dock vara snöhvita', säger vår Gud till oss. Du har syndat, men Jesus har försonat, hvad du brutit. Din synd är stor, men hans försoning är större, den hinner till att skyla alla våra brister. Guds nåd är gränslös, liksom den förlåtelse han längtar efter att få gifva åt den, som hungrar och törstar därefter. Men du måste bekänna din synd för honom och bedja om hans förlåtelse, innan den kan bli din. Du har icke med uppsåt mördat, men af fri vilja svek du din vän för lumpet guld. Den synden väger kanske mest inför Gud. Hur tung den än är, hur mycket än dina synder väga, glöm ej, att Guds förlåtelse väger upp allt. Då

du med allvar bedt om tillgift för din skuld, kan du dö lugn, dö med glädje och hopp.»

»Men jag kan inte bedja.»

Hennes blick sökte hans.

»Knäpp ihop dina händer, skall jag bedja för dig.»

Hon knäppte sina händer samman och prästen läste högt och mycket långsamt syndabekännelsen. Då han slutat, såg hon på honom, och det skimrade som af en tår i de djupa ögonhålorna.

»Jag tror att jag bad,» hviskade hon.

»Ångrar du din synd, har du erkänt den inför Gud, vill du hafva förlåtelse, då försäkrar jag dig, som Kristi tjänare, att din synd är förlåten, att du kan dö i frid.»

Prästen hade lagt sin hand på den sjukas. Hon låg så stilla. Det hade kommit ett sådant underligt lugn öfver henne. Det var så tyst rundt omkring. Han satt så länge med sin hand på hennes, han ville icke störa lugnet. Hennes ögon voro slutna. Han förstod, att hennes fångna, trötta, kämpande ande i salig hänryckning steg för steg närmade sig sitt ursprung, sin Gud.

Så började han läsa, sakta som en hviskning nådde det hennes öra: »Kommen till mig I alle, som arbeten och ären betungade. Jag vill vederkvicka eder.» »Edert hjärta vare icke oroligt! Tron på Gud och tron på mig!» »Om jag än vandrade genom en mörk dal, fruktade jag intet ondt, ty du är när mig.»

Han tystnade. Då såg hon upp, hennes blick var så underlig, så slöt hon åter sina ögon.

Prästen ropade på sin dotter. Hon hade plockat höstblomster där ute i skogen, och nu bredde hon ut de fagra blommorna på det grofva, slitna täcket. Medan hon höll på därmed, såg den sjuka återigen upp.

»Gud är god, Gud är så god,» hviskade prästens dotter och lade en blomma i den skälfvande handen.

Då kommo de, de länge återhållna tårarna, kommo stora och tunga utför de skrumpna, infallna kinderna, kommo rusande den ena efter den andra, som om de jublat öfver, att de äntligen kommit loss, och den magra, eländiga, hop-torkade stofthyddan skakade af gråt.

Men prästens dotter torkade hennes tårar, prästens dotter hällde saft i den örlösa kaffekoppen och räckte den gamla, prästens dotter hviskade alltjämt: »Gud är god, Gud är god,» och så kom lugnet åter, snyftningarna upphörde, och det blef stilla, tyst.

En liten stund. Så såg hon upp.

»Nu är den borta,» hviskade hon, »nu är rädslan för döden borta, nu vill jag gärna dö. Gud är god.»

Då knäppte prästen sina händer och läste:

»Lofva Herren min själ och allt det uti mig är hans heliga namn. Lofva Herren min själ och förgät icke, hvad godt han dig gjort hafver, den dig alla dina synder förlåter och helar alla dina

brister, den ditt lif förlöser ifrån fördärf och kröner dig med nåd och barmhärtighet.»

En tyst suck, lifvets sista yttring — det var slut, hon var död.

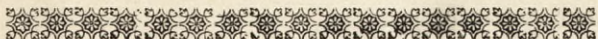
Prästen kysste bort tårarna från sin dotters ögon.

»Gråt icke, mitt barn, gråt icke!» hviskade han. »Låt oss jubla öfver, hvad som skett. Hon var en lifstidsfånge, den gamla, men hon har tjänt ut sitt straff, hon är frigjord nu. Hennes fängelse har varit tungt nog, nu är hon benådad, nu är hon fri. Gråt icke, barnet mitt!»

De gingo tysta ut ur stugan, prästen och hans dotter, men blommorna lågo kvar, strödda öfver det grofva täcket, hvarunder den döda hvilade.

När prästen stängde dörren till den ruckliga kojans, knarrade det i alla fogningar, i alla remnor och vrår, och det hördes som en jublande hviskning: »Äntligen frigjord — äntligen.»

*DU SKALL HEDRA DIN FADER OCH DIN
MODER, PÅ DET DIG MÅ VÄL GÅ.*

Han stod på toppen af berget i den tidiga morgonen och väntade på solen. Nedanför hans fötter låg utbreddt ett stort stycke af det land, som var hans, af den värld, i hvilken han såsom man skulle träda ut, skulle bana sig en väg, skulle göra en insats.

Han såg stora vidder odlad mark och oodlad, skogar, vattendrag och sjöar, enstaka gårdar och kyrkor. Bland allt detta skulle hans väg komma att gå fram. Månne rak och jämn såsom tron eller slingrande och bortskymd som tviflet. Skulle hans väg bli egoistens, smal, banad för en, eller skulle den komma att lämna en fotsbredd bruten mark för kommande generationer! Och målet bortom synkretsen, i det fördolda, i fjärran — till hvilket mål skulle *hans* lifsstig leda?

Då gick som en skälfning öfver trädtopparna, det var de första ljusvågorna, som bröto sig fram.

De silade sig genom morgonrodnadens glöd och lade guld, glittrande guld öfver skogarnas gröna färg. — Ljus, ljus öfver jorden. Det skimrade i fönstren af människoboningarna, på tornspirornas gyllene kors, i insjöarnas blåa vatten. — En drill, en långdragen drill hördes från skogen. Det var en liten fågel, som, väckt af en solstråle, kvittrade fram sin lifsfröjd, som jublade öfver, att han fick vara med, att han fått en liten plats i Guds stora skapelse. Nere i dalen öppnades en stugudörr, och en kvinna trädde ut. Hon stod stilla och skuggade med handen för ögonen. Hvad tänkte hon? Månne hennes tanke var ett jublande tack och lof? Ja, du vet det, *du*, ty det var *din* tanke, hon tänkte, hvad du själf tänker, då du öppnar dörren till ditt hem för ny dag, ny lifskraft, nytt solljus.

Solen steg högre. Allt flera drillar hördes från skogen, allt flera dörrar öppnades i dalen. Lif, rörelse, verksamhet.

Han, som stod däruppe på bergets topp, sjönk ned i den mjuka mossan; han hade stått där länge, och vägen dit upp hade varit brant och lång — han var trött. Han lade sitt hufvud mot en grön tufva, den gaf honom hvila, den gaf honom ro. Han somnade.

Då trädde inför honom en kvinna, hög och allvarlig. Hennes dräkt var en sällsam blandning af rikedomens prakt och fattigdomens armod.

»Hvem är du?» frågade han.

»Se på mig!» svarade hon. »Känner du icke igen din egen gamla mor, eftersom du måste fråga mig om, hvem jag är?»

Då såg han på henne, såg, att det var hans fosterland, hans fädernesland, hans moder Sverige, som stod inför honom, att det var mot ett af vecken på hennes gröna klädning hans hufvud hvilade.

»Moder,» sade han, »jag blygs öfver, att jag icke kände dig.»

»Son af mig,» svarade hon, »lär att känna din moder, känna henne så väl, att icke ens en flik af hennes klädning är dig obekant. Det är din ära att känna henne, din vanära att icke göra det; och huru skulle du kunna känna dig själf, om du icke kände henne, af hvilken du utgått.»

»Jag vill lära känna dig, moder, känna dig sådan du är, för att kunna bli dig en värdig son,» svarade han.

Så böjde hon sitt hufvud ned öfver honom.

»Son af Sverige, du stod nyss undrande och spörjande inför det lif, du har att lefva, inför det mål, där ditt lif skall mynna ut. Min son, jag vill gifva dig ett råd, följer du det, så blir din väg lyckosam, förgäter du det, ja, då blir icke lyckan din. Hedra din fader och din moder, och dig skall väl gå, min son. Din moder känner du nu, ditt land, ditt eget land, det land, som födt dig, som fostrat dig, såsom det födt och fostrat dina fäder. Du måste hedra detta land, om din väg skall kunna bli lyckosam, hålla din moders blå-

gula mantel fri från vanära och skymf, och henne själf fri från sorg, nöd, fångenskap och förtryck. — Och din fader, din store fader, din Gud, honom måste du hedra mer än allt annat, taga honom med på din färd genom lifvet, och lifvet skall bli dig lätt att lefva, din väg skall bli dig ljus, lyckosam, välsignad. Men vill du bannlysa honom från ditt lif, vill du gå ensam framåt, då är du tillspillogifven, då kommer din lifsväg att mynna ut i mörker. — Son af Sverige, hedra din Gud och ditt land, och dig skall väl gå, och ditt lif skall mynna ut i ljustet.»

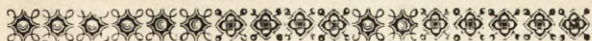
Hon var borta. Han steg upp från mossbädden och gnuggade sömnen från sina ögon. Solen stod högt. Den lyste öfver hans land och värmde det, och himmelen hvälfde sig däröfver så blå och så fager. Nere i dalen var verksamheten i full gång. Dånet från arbetets slägga trängde upp till bergets topp och manade honom att stiga ned, att lägga sin kraft till de andras, att fylla sin kallelse.

»Jag kommer,» svarade han, »men först vill jag uppteckna min moders ord, att jag ej måtte förgäta dem.»

Och så skref han i sin hand: »Du skall hedra din fader och din moder».

»Nu vet jag, att mig skall väl gå,» sade han, då han började sin färd.

GULD OCH GRÖNA SKOGAR.

Han var rik, han bar sitt vackra hufvud högt, hans uppträdande var elegant.

Den stora, mörka skogen rundt omkring var hans, de böljande sädesfälten voro hans, den stora, betande boskapsflocken var hans, slottet, som speglade sina stolta tinnar i sjön, var hans, allt, hvad man såg, var hans.

Hon var fattig, en liten arbeterska i lifvet, ingenting mer.

Han bodde med sin mor, änkefriherrinnan, på det stora godset, som han ärft efter sin far och som nu under nära fyra års tid varit hans.

Hon hade inte något hem. Då hennes far, en gammal lerd, gick bort, lämnade han intet efter sig åt sitt enda barn; och det var ju inte så mycket att undra på, de lärda bruka inte lämna några gods efter sig i arf åt sina barn. Hon måste arbeta, och så blef hon en kastboll i lifvet, från den ena till den andra, gifvande det lilla hon kunde

för att få bröd, för att få kläder, för att kunna lefva. Så kom hon till det stora godset för att massera den gamla änkefriherrinnans giktbrutna kropp.

Det fanns ett säreget behag hos henne, ljuft, lockande, trolskt. Jag tror, att det kom sig däraf, att hon fått tänka så litet på sig själf. I hennes blå ögon bodde en solstråle, och det kom sig däraf, att hon hade en hjärtans kär.

Hos honom fanns det världsvana, säkerhet i uppträdandet, elegans, medvetenhet om att vara något. Men i hans mörka ögon bodde trötthet, öfvermättnad, och det kom sig däraf, att han från tidiga år fått allt, hvad han förmått önska sig.

Efter människors sätt att mäta upp, att afgöra, borde man inte tala om dessa två samtidigt, så som jag nu gjort. Men jag har gjort det med samma rätt, som naturen har, då den blandar guldet samman med slaggen, innan människorna hunnit skilja dem åt.

Af de två var hon guldet, han slaggen.

Den gamla änkefriherrinnan hade fattat tycke för den lilla massörskan. Hon gaf henne stor aflöning och bad henne stanna hos sig. Den gamla friherrinnan hade just ingenting att sysselsätta sig med, hela hennes stora hus sköttes af främmande, aflönade händer, och hon var sjuklig och trött. Hon talade gärna, tyckte mer om att tala än att tänka, och nu hade hon fått någon, som villigt lyssnade till hennes tal om sig själf och sin släkt, ty något annat än sig själf och sin stolta

släkt hade hon ej att tala om. De långa anornas led repeterades, namnen på de stora jordagodsens deras släkt ägt uppräknades — å, så mycken jord af vårt land deras släkt kallat sin — och de stora bedrifterna, de blodiga händelser, som ristat deras stolta namn i fäderneslandets historia, glömdes ej.

Det var guld och ära, det var ära och guld.

Och när den gamla änkefriherrinnan hållit en glänsande harang öfver hvad som varit af hennes stolta släkt, stannade hon alltid vid det som nu var, det vill säga vid sig själf och sin stolte, uppburne son, den unge baron Gösta, som ärft sitt guld, ärft sin ära, ärft sitt anseende.

»Han är en värdig telning på sina fäders stam, en utmärkt son,» sade hon. Och så berättade hon, huru som han i den närmaste framtiden troligen skulle komma att gifta sig med fröken von B. Hon själf, friherrinnan, hade gjort honom uppmärksam på, att fröken von B. vore ett passande parti för honom, och han delade hennes åsikt. De hade dansat med hvarandra på en hofbal, och de nödiga formaliteterna för deras äktenskap skulle han nog dra försorg om nu, när mötet var slut, ty naturligtvis var han officer, han, som hans fäder.

Det skulle således komma en ung friherrinna till slottet snart, tänkte den lilla löntagerskan, och hon tyckte, att det godt kunde behövas. Det var så tyst i de stora gemaken, så ängsligt tyst; det var, som om allt därinne stod och väntade och

väntade, att någon skulle komma och bryta den tunga tystnaden med ett klingande skratt.

Men den unge baron Gösta tyckte, att det var ingenting som brådskade, tids nog skulle han föra den hvithyade fröken von B. som friherrinna till sitt slott. Han hade fått syn på den glimmande solstrålen i den lilla löntagerskans blick, och så föll det honom in att fånga den, bara på lek förstås, att locka hennes vackra blå ögon att i drömmande längtan blicka i hans.

Att det skulle lyckas för honom, tviflade han ej en minut på, han var icke van att finna motstånd hos kvinnorna.

Han fann henne under den stora kastanjen i trädgården. Hon satt nedlutad öfver ett bref. Då hon såg honom komma, stoppade hon brefvet i sin ficka.

»Stör jag er, fröken Ingegerd?» frågade han.

»Nej,» svarade hon gladt, »jag har slutat mitt bref.»

»Det var visst mycket goda nyheter i det där brefvet, ni ser ut som lyckan själf personifierad.»

Hon log.

»Ja, jag är också lycklig.»

»Jaså,» sade han långsamt, »det är en mycket sällsynt bekännelse. Jag önskar, att jag kunde säga detsamma.»

Hon såg på honom undrande.

»Ni, herr baron, ni som har allt, allt hvad en människa kan önska sig.»

»Skulle ni vara lycklig, om ni ägde allt hvad jag har?» frågade han.

»Ja, jag tror det. Jag skulle kunna göra andra lyckliga, jag skulle kunna aflägsna nöd och bekymmer och fattigdom från så mångt hem, jag skulle kunna göra så mycket godt, å, så mycket godt. Tro mig, bara det är lycka.»

»Det vill säga, ni skulle dela ut guld till höger och vänster. Tror ni då, att guld för lycka med sig? Tror ni, att man kan lyckliggöra genom att gifva guld? Nej, fröken Ingegerd, det är ett stort misstag. Ni sade nyss, att ni är lycklig, är det till exempel guld, som lyckliggjort er?»

»Nej, det är inte guld,» sade hon sakta, »inte guld. Men att vara nödställd och få hjälp måste väl vara lyckligt, likasom att vara i tillfälle att kunna hjälpa. Visst måste det vara lyckligt.»

»Nej, min fröken, det tror jag nu inte på. Jag har kastat ut guld i den krälände hopen mer än en gång utan att därefter känna en tillstymmelse af lycka. Jag har gifvit ut stora summor till basarer och inrättningar, jag har skrivit mitt namn mer än en gång på så kallade tiggartistor, men jag har aldrig som gengäld känt någon så kallad lycka. Ni har möjligtvis inte mer, än ni behöfver för er egen räkning, och nu går ni och drömmer om, att det skulle vara så lyckligt att äga guld i öfverflöd för att dela ut åt andra. Är det inte så?»

»Jag tror inte, att det är så, som ni säger, jag tror, att ni misstagit er både om mig och om sättet att gifva en allmosa. En gåfva bör vara hjärtats sak lika mycket som handens.»

»Sättet att gifva allmosan kan ju aldrig vara hufvudsaken. Hufvudsaken är, att tiggaren får allmosan i sin hand, om den kommit dit, genom att man bjudit honom den på en silfverbricka, eller genom att man kastat den till honom, kan ju vara sak samma.»

»Nej, baron Gösta, det är inte sak samma, *huru* man gifver. Det måste komma något personligt med gåfvan, och detta personliga visar sig just i sättet att gifva den.»

»Den metoden kan då inte tillämpas alltid, kunde den det, vore vi sannerligen beklagansvärda. Om jag till exempel gaf er en gåfva, så tänker jag, att det liksom fölle af sig själf, att där vore något personligt, som åtföljde den, men om jag gaf en tiggare på vägen en slant, ja, då vore det också endast slanten jag gaf, ingenting mer.»

»Men tiggaren är en människa liksom jag och liksom ni.»

»Men ni är inte en tiggare och inte heller jag.»

»Nej, inte i den bemärkelse ni nu tar det,» svarade hon rodnande, »men inför Gud äro vi alla af samma värde, människa som människa. Om jag har mycket eller litet af det, som tillhör jorden, inte borde det väl inverka på den aktning, den kärlek jag är skyldig min medmänniska. Vanvördnad mot en människa måste väl också vara

vanvördnad mot människans skapare, mot vår Gud.»

»Jag visste inte, att ni är filosof, fröken Ingerd. Vill ni inte vara så god och klargöra edra teorier angående sättet att gifva.»

Han log, det var ett öfverlägset leende, och han makade sig närmare intill henne.

»Jag är ingen filosof, jag har inga så kallade teorier, det är min känsla, som är min läromästare och som vägleder mig, då jag någon gång är nog lycklig att kunna få hjälpa en medmänniska.»

»Nå, låt då er känsla tala, jag lyssnar så gärna till er röst. Och så måste ni låta mig se på er då och då, utan att ni behöfver rodna så där; ni vet kanske inte, att då ni talar, sker det inte med munnen blott, hela ert ansikte talar på samma gång.»

»Men ni behöfver ju inte fästa er vid hvad jag tänker eller säger, eller hvad mitt ansikte uttrycker.»

»Men om jag nu gör det, om jag fäster mig vid, hvad ni tänker, vill ni då inte låta er tanke tala och lära mig konsten att gifva.»

»Hvad skulle jag kunna lära er, baron Gösta, jag som i edra ögon troligtvis inte är stort annat än en tiggare, men som i all min ringhet är djärf nog att ringakta ärfd storhet. Människan såsom människa är värd vår aktning, träffar jag henne i furstegemaken eller såsom tiggare vid landsvägens kant, min jämlike är hon, min medmänniska. Ser jag då en af mina jämlikar nödställd och vet, att

just det han saknar, just det han behöfver ligger i min hand, skall jag då kasta det till henne, såsom man kastar brödsmulor till en hund? Bör jag då inte hellre, i känsla af att det är min medmänniska, min like, nalkas den nödstälde med aktning, visa henne, att jag förstår hennes nöd, att jag deltar med henne och så i kärlek räcka henne min gåfva. För resten, det är inte alltid med guld man hjälper hvarandra.»

»Antag, fröken Ingegerd, att ni stode i min ställning, hvad skulle ni då göra?»

»Hvad jag då skulle göra? Å, då skulle jag göra mycket. Tänk, att äga ett stort stycke jord, där jag sysselsatte en mängd arbetare, det vore ju som att vara kung, mitt gods vore mitt land, och mina arbetare vore mitt folk. Skulle det då inte vara min ära, vara min glädje, vara min lycka att se till, att ingen nöd, intet lidande fick rum i mitt land. Jag skulle gifva arbete åt alla, arbete först och god aflöning sedan. Jag skulle gifva aktning och kärlek åt mitt folk, jag skulle försöka förstå dem, hvar och en, besöka dem i deras arbete, stiga in i deras hem, locka fram deras tankar, visa dem, att jag förstod den stora samhörighetskänslan människorna emellan, vare sig man är arbetsgifvare eller arbetstagare. Och då, när jag stod där som en god husbonde för många, när jag inte som egoisten sökte samla allt i min egen hand, utan sökte arbeta för andras välgång också, då tror jag, att lyckan skulle bli min, och mitt folks välsignelse skulle göra den bofast.»

Han satt och såg på henne, hennes ögon glänste, hennes kinder voro varma af rodnad.

»Det där är drömmar blott, fröken Ingegerd, drömmar och ord. I praktiken är det ej utförbart.»

»Skulle det, att vara en god husbonde, oegenlyttig, människoälskande och aktningfull mot sitt folk, vara utförbart.»

»Låt mig fråga er om en sak, fröken Ingegerd; har jag gifvit er anledning till sådana tankar?»

»Ja.»

»När då?»

»I går då en af ert folk, uttröttad, svettdrypande, illa klädd, blottade sitt hufvud och böjde sig för er till hälsning, och ni, baron, ni hade inte ett ord, inte en åtbörd till svar. Då tyckte jag, att ni var — blir ni ond, om jag säger det — jag tyckte, ni var dum i hela er storhet, dum och kortsynt, då ni inte kunde se människan också i arbetaren. Då kom jag att tänka på den stora, okända skara, som århundraden igenom arbetat för er släkt, odlat edra fält och skördat dem åt er, byggt ert ståtliga slott, gifvit er sina kroppskrafter och hjälpt er att samla ert guld och er ära. De hafva intet namn efter sig, intet namn, och dock voro de edra likar, voro människor såsom ni och hade rätt till aktning.»

Hon tystnade helt hastigt och såg på honom.

»Är ni mycket ond på mig, för att jag sagt er allt detta?»

Han borrade sin käpp ned i den mjuka gräsmattan.

»Ni är den första kvinna, som inte smickrat mig,» sade han långsamt, »men jag är inte ond på er, visst inte; ni är en liten modig tös och varmhjärtad. Kanske ni har rätt i edra påståenden, kanske också inte. Ni har emellertid fört mina tankar in på vägar, där de aldrig varit förr. Ni har fört mig bort från mig själf. Jag uppsökte er sannerligen inte för att få höra er kalla mig dum.»

»Men det är ju inte så alldeles säkert, att jag har rätt, och så var det ju bara jag, som sade det, bara jag.»

»Bara ni.»

»Ja, bara jag. Nu måste jag gå, friherrinnan behöfver mig kanske snart.»

Hon böjde lätt på sitt hufvud och lämnade honom ensam under den stora kastanjen. Han satt kvar och såg efter henne. Han tänkte inte på, hvad hon sagt, han tänkte endast på, hvilken vacker figur hon hade.

»En kuriositet i kvinnoskepnad,» sade han sakta för sig själf. »Oaktadt allt skall jag nog visa dig, att du är ett svagt käril, du — såsom hela ditt släkte.»

Han log, då han sade det, det låg själfbelåtenhet i hans leende.

Ett par dagar därefter, då fröken Ingegerd ämnade sig ut på promenad, mötte hon baron Gösta i vestibulen.

»Hvarthän?» frågade han.

»På en promenad blott,» svarade hon. »Friherrinnan sofver, och vädret är så skönt.»

»Skulle ni inte vilja se slottet, fröken Ingegerd? Om ni har lust att följa mig, så skall jag visa er det. Det finns många märkvärdigheter inom dessa murar, rum, som man skulle kunna skrifva hela böcker om.»

»Jag tackar er, baron Gösta, det blir ett verkligt nöje.»

Hon lade af sin hatt och följde honom uppför trapporna.

Genom underliga gångar och korridorer gick deras färd, genom rum, som stodo öde, och rum, som fått behålla sina möblemang. Damm hade lagt sig öfver allt. Tätt och jämt hade det bredt sig öfver allt, liksom det ville dölja brister och skröpligheter, dölja sidendynornas blekta färg och förgyllningarnas fällda glans. Han täljde henne om händelser, som timat i de öde gemaken, underliga, sällsamma händelser och mystiska sägner om nattvandrerskor och fladdrande ljus.

Så kommo de in i ett mindre rum hållet i blek rosafärg.

»Detta rum har varit slottsfruarnas boudoir genom långa tider,» sade han. »Min mor var den första, som öfvergaf det. Som ung blef hon en gång skrämnd här, och så bytte mina föräldrar om våning, och sedan dess har slottsfruarnas boudoir stått öde. Se här, fröken Ingegerd, här har en af dem tecknat sin historia med en diamant.»

Fröken Ingegerd trädde närmare och i det grönskiftande fönsterglaslet läste hon följande inskription:

»Lyckan bor ej i slottsgemaken.
Äran tröttrar, och guld är kallt.»

»Hon, som skref detta, den lilla slottsfrun, som ej fann lyckan här och som var trött på äran och frös åt guldets, hon har nog inte blott tecknat sin egen historia i de här orden, det är nog slottsfruarnas historia i allmänhet, hon här ristat in,» sade den unge baron Gösta och slog upp fönstret för att få in en fläkt frisk luft. »Det påstås, att ingen varit lycklig i vår släkt oaktadt vårt guld och vår ära.»

En tår, klar som en diamant, rullade utför fröken Ingegerds kind.

»Jag tror ni gråter, fröken Ingegerd. Åt hvad offrade ni den tåren?»

»Åt den lilla slottsfruns historia.»

»Jo, jo, hon hade kanske en hjärtans kär därute i världen, men hon öfvergaf honom för ära och guld. Ser ni, guld bländar, och kvinnan är svag för guld. Hon tror så lätt, att lyckan ligger gömd under guldets. Mången stolt borgfröken har dragit här in som slottsfru, troende sig ha funnit lyckan, och sedan har hon lifvet igenom suttit här och rufvat öfver, hvarför lyckan ej fanns, där hon trodde sig finna den. Förstår ni nu, hvarför jag önskade härom dagen, att jag kunde kalla mig lycklig, såsom ni gjorde.»

»Kanske att jag förstår det. Baron Gösta, får jag fråga er om en sak? Den unga slottsfru, som snart skall draga här in, skall hon få dela sina företräderskors öde, eller skall hon finna lycka här i de stora salarna? Det är på er det beror, på er.»

»Nej, fröken Ingegerd, det är inte på mig det beror. Tror ni, att ett äktenskap, uträknadt efter adelskalendern som passande, kan föra lycka med sig? Hon och jag känna hvarandra ungefärligen lika mycket, det vill säga, vi kunna utantill, hvad adelskalendern har att förmåla om oss. Vi ha dansat en gång med hvarandra på en hofbal. Jag fann hennes utseende oklanderligt, hon fann måhända mitt likadant, och så har hon säkert af sin kära pappa hört mitt värde i guld. Jag anhåller om hennes hand och får ja. Fröken Ingegerd, tror ni verkligen, att man får lyckan på köpet här i lifvet?»

»Nej, jag tror inte, att lyckan gömmer sig bakom sådana köp. Att forntidens borgfröknar sålde sig, undrar jag ej på, de blefvo säkert i de flesta fall tvingade därtill, men att nutidskvinnan med all sin frihet och själfständighet kan sälja sig för att åtkomma guld och ett namn, det tyder på svaghet, förnedrande svaghet hos kvinnan. — Men, baron Gösta, hvad är det för en förnedrande svaghet hos mannen, som drifver honom att välja sig hustru efter adelskalendern och icke efter sitt hjärtas tycke?»

»Ni kan ju kalla det svaghet, eller hvad ni behagar, vi känna det i de flesta fall som en plikt, som ett kraf vår släkt, vårt namn har på oss. Å,

fröken Ingegerd, ni må tro, att det blir oss dyrt nog att underhålla den där fäderneärfda klangen i vårt namn, det sker på bekostnad af vår lycka. Våra fäder och våra mödrar räkna inte ut de lyckliga äktenskapen för oss utan de passande.» — Han böjde sitt hufvud litet och såg in i hennes ögon. »Fröken Ingegerd, har ni inte ett litet grand medlidande med mig?» frågade han.

»Det tror jag knappast,» svarade hon. »Det finns så mycket annat i lifvet, som är mer värddt vårt medlidande. De där långa anornas led, som ni håller så mycket på och underhåller på bekostnad af er lycka, förefaller mig endast som ett urgammalt högmod, säkerligen ärft liksom namnet och äran och guldets. Vore jag man, skulle jag vid valet af maka endast följa mitt hjärtas tycke, utan att fästa mig vid rang eller börd. Men hvad jag åter skulle hålla på, skulle kämpa för och göra till en stor plikt genom hela mitt lif, det vore att hålla mitt fäderneärfda namn fritt från förbannelse, fritt från nesa och brott, fritt från synd och skam. Karaktetsanor, själssoliditet skulle vara min och min släkts ära.»

»Men när så inte är, när ett sådant adelskap, som ni drömmer om, inte håller kurs i världens ögon, när jag nu hör till dem, som bära skenet af att vara lyckliga, men inte äro det, har då inte ert hjärta en gnista förbarmande med mig?»

»Om jag kände medlidande med er, hvad gagn skulle ni kunna ha däraf? Nej, baron Gösta, skapa ni er egen lycka, men glöm inte att alla

edra handlingar liksom motiven till dem måste vara ädla och rena, om lyckan skall kunna fångas, och så måste det ske *med* Gud, ej *utan* honom. Ni måste stiga ned från er piedestal och betrakta er såsom endast en människa, en jämlike med den fattige såväl som med den rike och inte tycka er vara mer än ni själf är. 'Kan du ej lagern skära, är han ej heller din', säger skalden. — Ni tycker nog, att jag är bra oförsynt, bra djärf, eftersom jag törs tala så till er, säga er mitt hjärtas tankar utan vidare. Ni är kanske också ond på mig, är ni så, baron Gösta?»

»Ond, nej, ni säger edra tankar med en så mild stämning, att den förmår ej uppväcka vrede. Fröken Ingegerd, då vi gingo hit upp, trodde jag, att jag skulle få er att lyssna till mig, och nu, såsom alltid, slutar det med, att jag lyssnar till er. Om ni vore hos mig, ni, fröken Ingegerd, skulle jag möjligtvis känna mig lycklig. Vi två skulle nog kunna fånga lyckan.»

Han tog hennes hand, som sakta strök öfver soffdynans bröstna siden, men han fick icke behålla den.

»Försök att fånga den tillsammans med fröken von B., försök blott, tänk om det skulle lyckas.»

»Det kan inte lyckas.»

»Hur kan ni vara så säker därpå?»

»Därför att jag inte har något annat än mitt namn, vår släkts ära och vårt guld att gifva henne.»

»Är ni då så säker på, att hon nöjer sig därmed?»

»Fullkomligt.»

Han gjorde en afböjande rörelse med handen.

»Men er, fröken Ingegerd, er kan jag gifva kärlek. Hvem af er två männe jag ger mest?»

Fröken Ingegerds kinder voro mörka af rodnad.

»Baron Gösta, gift er endast med den kvinna, som ni kan gifva både er kärlek och ert namn! Dela aldrig er kärlek och ert namn mellan två!»

Han stödde sig mot den sidenklädda divanen, där mången liten slottsfru med stort namn och liten kärlek suttit och frusit bland ära och guld. Han såg på den lilla löntagerskan. Det öfverlägsna leendet var utplånadt från hans ansikte.

»Har då min känsla intet gensvar hos er?»

»Nej, baron Gösta, nej. — Å, när skola vi kvinnor komma därefter, att vi icke nöja oss med ert namn utan er kärlek eller er kärlek, utan ert namn.»

»Är ni då alldeles oåtkomlig för kärlek, fröken Ingegerd?»

Då tittade solstrålen fram i hennes ögon. Hon log.

»Å, tro inte, att någon kvinna är oåtkomlig för kärlek, och allra minst får ni tro det om mig. Vet ni, långt, långt härifrån har jag en hjärtans kär. Han är fattig och han arbetar för ett hem åt oss, men vi älska hvarandra och tro på hvarandra och på Gud.»

»Jag läser er lycka i edra ögon, i hela ert ansikte. — Tänker ni förbli den där vännen trogen i hela ert lif?»

»I hela mitt lif.»

»Men är ni så säker på, att han blir er trogen i hela sitt lif?»

»Ja, jag tror på honom.»

Hon steg upp från den sidenklädda taburett, på hvilken hon suttit.

»Ser ni, hur det mörknar i slottsfruarnas boudoir. Låt oss gå; jag är rädd för er stolta släkt.»

»Inte ännu, fröken Ingegerd, — Ingegerd, hvad det namnet passar er, det är så mjukt som en smekning. — Kom hit upp i fönstersmygen, jag har ännu något att visa er. Hvem ni än rädes i vår släkt, mig behöfver ni inte frukta för.»

Han höll undan det tunga sidendrapieret, hon steg upp i fönstersmygen, och han ställde sig bredvid henne.

»Se här!»

Han tog upp ur fickan ett etui och öppnade det. På det blåa sidenet glänste ett halsband af diamanter.

Fröken Ingegerd böjde sitt vackra hufvud öfver de glänsande stenarna.

»O, så vackert!»

Han höll etuiet i sin hand, och hon stod nära honom, alldeles intill honom med hufvudet böjdt däröfver. Han tyckte, att diamanternas glans förbleknade inför glansen i hennes ögon. Hon visste

inte hans tankar. Han stod tyst och lät hennes ögon tjasas af hvad hon såg.

»Ha de stolta, olyckliga slottsfruarna burit det?» frågade hon.

»Ja, men min mor har visst aldrig burit det. Min mor känner en sägen om det här halsbandet, men jag minns den inte riktigt. Det är inte inregistrerad bland familjejuvelerna, och min mor bad mig för mer än ett år sedan förvandla det i penningar, det är således mitt. Vill ni tro, att den här lilla tingesten representerar en hel liten förmögenhet.»

»Men ni har inte förvandlat det i penningar, ni tänker kanske lägga det om fröken von B—s hals.»

»Nej, den tanken har jag aldrig tänkt. Det vore synd om de vackra stenarna. Enligt sägnen lära de längta efter kärlek, längta efter att bli gifna af kärlek och burna af kärlek. De vackra stenarna lära af längtan blott ha förlorat en del af sin glans. — Fröken Ingegerd, jag tog diamant-halsbandet med mig hit upp inte för att visa er det blott, utan för att gifva er det. — Det skulle bli min kärleksgåfva till er.»

Det gnistrade till i hennes ögon, och det gnistrade i diamanterna också.

»Stanna, fröken Ingegerd, och låt mig få tala ut! Låt mig få gifva er detta halsband, gifva det af aktning för er, då jag inte får gifva det af kärlek. Ni är den första kvinna, jag verkligen känt aktning för.»

»Baron Gösta, hvarenda kvinna har rätt att fordra aktning af er. Förled icke en enda till att handla så, att aktningen flyr sin kos, och ni skall finna många, åt hvilka ni kan gifva ert halsband — åt mig passar det ej. Jag tackar er.»

Hon vände sig om och gick. Han höll upp det tunga draperiet för henne. Det var mörkt i slottsfruarnas boudoir. Han följde henne tyst genom de långa korridorerna och utför trappan.

»Det finnes således kvinnor, som kunna älska och vara trogna,» sade han.

Hon vände sig om och såg upp mot honom. Hennes ögon strålade klarare än diamanter.

»Ja,» svarade hon, »och lyckliga utan guld och gröna skogar.»

ANDRAS BARN.

Han var fattig, oerhördt fattig, men han var ung, han var student, och han hade ett gränslöst hopp.

Han låg i Lund och läste på sin prästexamen, ty präst skulle han bli, såsom hans far och farfar och farfars far varit långt före hans tid. Det var just ingen lätt sak att nå detta mål, fattig som han var, men han hade föresatt sig att nå det, och han var viljestark.

Han var lång och mager och gaf intryck af något tunt och hoptorkadt; man nästan väntade att få höra skramlet af benkotor, då han rörde sig. Men det var ej så många, som gånge akt på honom. Han hörde ej till dem, af hvilka man kan vänta vare sig någon nytta eller något nöje, och så fick han vara i fred och obemärkt af de flesta.

Af dygnets tjugufyra timmar arbetade han tolf, och af dessa tolf timmar fick han använda endast en tredjedel till sina studier, de andra två tredje-

delarna måste läggas på ett arbete, som för stunden gaf bröd. — Lata skolpojkar, som ej funno det under sin värdighet att taga sin pappas mynt och en främlings energi till hjälp för att inhämta en läxa, gingo dessa timmar ut och in hos den fattige, ensamme studenten. Det var ett mödosamt, tungt lif, fattigt på glädje, rikt på försakelse — men det var rent. Och så fanns där något, som uppehöll honom i hans möda, den möda, som ingen delade med honom, ty han var ensam, utan far, utan mor, utan syskon, utan en verklig vän, och detta, som uppehöll honom, var ett ljuft minne från hans barndomstid och ett gränslöst hopp till framtiden. Då dagen led mot sitt slut, och skymningen föll på, eller då oljan i hans lampa brunnit ut, och han satt ensam och stirrade i mörkret eller ock midt i hans arbete, midt i hans möda kom detta minne, detta hopp och befriade honom från det närvarandes tyngd. Minnet ledde honom varsamt bort från den tunga ensamheten, från arbetet och mödan hän till barndomshemmet, den lilla prästgården bland björk och lind och fur. Och så var han åter igen barn och sjöng och log i solljuset på hemmets gård, och hans mor strök med mjuka, ömma händer håret från hans panna, medan hennes läppar hviskade, och hennes ögon bad: »Svik aldrig din plikt, sonen min! Sätt dig ett mål före i lifvet och stanna ej, förrän du hunnit det!» — Och han hörde sin far med frid i stämman läsa välsignelsen öfver hemmet vid slutad dag.

Medan han så dröjde i minnet af det förflutna, kom hoppet, oförfäradt och löftesrikt, och ryckte honom bort från det förflutna, förbi det närvarande och in i det kommande. — Å, hvad såg han icke här! Hvad förmådde icke hoppet rulla upp för hans öga för kommande dar. Allt, hvad hans sinne med gränslös längtan trånat efter, stod där förverkligadt, intet var omöjligt och det därför, att han ej ställt sin längtan, sina önskningars mål på den svindlande höjden utan där nere i dalen. Först af allt, därför att den låg närmast, dröjde hoppet vid den tid, som skulle följa omedelbart efter hans prästvigning, då studietiden vore slut, och han fått sitt första missiv. Å, då skulle han åter igen få ett hem — fastän hos andra, känna sig skyddad, omhuldad, ihågkommen, känna att en kvinnohand ordnade för honom, gjorde hans rum varmt och bekvämt, inbjudande och godt, och han såg sig själf leende och glad såsom i forna dagar, hörde sig sjunga såsom förr och kände sig ha kommit till ro efter slutad möda. Det arbete, som nu skulle följa, å, det skulle inte bli mödosamt, det skulle bli hans lust, hans glädje. Allt hvad han känt och tänkt i ensamma stunder, hvad som skakat hans själ och velat spränga hans bröst skulle han frimodigt och käckt kläda i ord inför lyssnande skaror. Icke till en enda skulle han ropa ve, nej, icke till en enda, men kom skulle han säga, kom, det finns rum för alla, förlåtelse för alla, hvem du än är, och hvad du än gjort. Och han kände, att det skulle komma kraft till ordet,

att de skulle komma, en och en, tills där blef en hel liten skara, för hvilken han skulle vara en herde, en väktare.

Men hoppet förde honom än längre bort, visade honom en plats så fager, så bländande, så ljus, att den syntes honom som en helgedom, och hoppet kallade denna plats hans hem, hans egna hem. Och hvad han där såg, ja, det var det ljufvaste, det fridfullaste, det lyckligaste hans tankar tänkt, hans drömmar väft samman. Då först, när han nått denna plats, då skulle han få känna lifvets hela innebörd.

»Det är på detta hem du bygger med den närvarande stundens möda och arbete,» sade han till sig själf. »Skulle du då förtröttnas, slappna af?»

Och han tröttnade ej, han slappnade icke af. Minnet och hoppet uppehöll honom, och så kom den dag, då han vigdes vid det ämbete, han valt såsom hans fäder, då han fick sitt första missiv.

Det var till en prästgård i norra Småland han blifvit missiverad som pastorsadjunkt. Tåget förde honom genom de härligaste trakter, höjder och dalar, vatten och skog, hvart han såg. Han log, han var lycklig. Nu skulle han få komma i ett hem, få omvårdnad, komma under en kvinnas milda hägn och beskydd. Den långa ensamheten hade kommit honom att hejdlöst längta efter hemlifvet med dess alla behag. Han var som ett stort barn, den unge pastorn, och han hade liten erfarenhet och stora tankar om kvinnan. Han hade egentligen aldrig känt mer än en kvinna, och denna

var hans mor. Det var med hennes bild för sina ögon, han tänkte de stora tankarna om kvinnorna och drömde om barnarätt i andras hem.

Tåget stannade. Fyra à fem minuters väg från stationen låg prästgården. Han såg sig om, ingen var där för att möta honom, och de visste ju, att han skulle komma just den dagen och med det tåget. Men de hade kanske fördröjt sig eller voro förhindrade. Han gick uppför backen, som ledde till prästgården. Det var med en underlig känsla han öppnade den gröna gårdsgrinden, trädde där inom och stängde den bakom sig. Det var så varmt inom hans unga barm. Han kom med så mycken längtan och med så rikt hopp till det hem, inom hvars rāmärken han nu trädde, och han var så tacksam, för att han fick komma.

På sandgången kom honom till mötes en gubbe, liten och till ytterlighet mager, det var den kyrkoherde, till hvilken den unge pastorn var missiverad som adjunkt. Han strök med den ena handen öfver sin rödbruna peruk, medan han räckte sin adjunkt den andra till hälsning och bad honom vara välkommen. På verandan stod kyrkoherdens fru, en lång, groft byggd kvinna med stripigt hår och vårdslöst klädd. Den unge adjunkten visste ej, hur det kom sig, men det första han såg hos denna kvinna var, att hennes klädningslif sammanhölls med fem knappar, men att endast tre voro knäppta. Hon räckte sin mans adjunkt handen till hälsning, men hon sade honom icke

ett välkommen, och hon såg samtidigt bort till sin man och tilltalade honom.

Denna kvinna hatade sin mans adjunkt, innan hon ännu sett honom, hatade honom därför, att han skulle dela deras bröd och hennes mans lön.

Så förde kyrkoherden honom till hans rum, beläget i en annan byggnad på gården. Det var en skröplig byggnad med torftak och mycket låga fönster. O, så kallt, så hårdt, så ogästvänligt hans rum tedde sig för honom. Ingen inbjudande bekväm plats, ingenting, som vittnade om, att en vänlig kvinnohand ordnat därinne. Det gick en iskyla genom hans själ, det kändes, som om hvarje varm känsla och tanke skulle kunna frysa till döds inom dessa fyra väggar. Han såg sig om efter ett glas vatten och nämnde något därom. Kyrkoherden sade, att han skulle säga till om vatten och gick för den skull ut. Den unge pastorn gömde ansiktet i sina händer och en djup, tung suck kvälde fram ur hans bröst. Så slog han upp fönstret för att få in en fläkt frisk luft. En kvinno-röst, hård och hänfull, nådde hans öra: »Om han vill ha vatten, får han gå upp i salen och dricka. Jag har sagt till om, att salskaraffinen skall ställas in på hans rum till natten; jag kommer inte att köpa någon ny karaffin för hans skull.» — Han visste, hvem det var, som talade, han rörde sig ej, han stod som fastnaglad på sin plats.

Då inträdde kyrkoherden.

»Kanske du vill följa mig upp i salen,» sade

han litet besvärad, »jag tror, att det finns friskt vatten däruppe.»

»Tack, jag känner mig mindre i behof af det nu.»

Adjunkten sjönk ned på en stol. Kyrkoherden vandrade fram och åter med långsamma steg öfver det grofva golfvet. Han började tala om sig själf och sin sjukdom, som nödgat honom att söka adjunkt. Hans inkomster voro små sade han, och han hade många barn, barn från ett tidigare äktenskap och barn med sin andra hustru. Han talade länge om denna andra hustru, och det föreföll adjunkten, som om han med allt, hvad han sade om henne, velat säga något, som han aldrig fick fram. Han sade, att hon var en mycket lärd kvinna, att hon var mer hemma i latinet än han själf var, att hon talade fyra fem olika språk, och att hon varit lärarinna i en mycket berömd flickskola, då han lärde känna henne. Men då var han inte omvänd, det hade inträffat efter deras äktenskap.

Det var en halfkväden visa kyrkoherden sjöng för sin adjunkt, medan han vandrade fram och åter i det tarfliga rummet, och adjunkten förstod den allt för väl. Hvarje ord föll som rimfrost på hans varma, känsliga sinne, på hans tro på kvinnan och hans närda förhoppning om ett varmt, lyckligt hem hos andra. För första gången i sitt lif kände han sig verkligt besviken.

Att hoppas mycket och finna intet är nederlag för en människosjäl.

Efter ett par timmar anmäldes, att middagen var serverad. Kyrkoherden och adjunkten följdes åt upp till matsalen. Där blef adjunkten presenterad för barnen samt några släktingar, som för tillfället vistades i prästgården. Rena, hvita kläder voro kastade här och där, och det såg ut, som om man för tillfället hade afröjt matbordet och de stolar, på hvilkan man skulle sitta. Det var tydligt, att man hade byk för händer, och att alla måste hafva känning däraf.

Kyrkoherden klappade i sina tunna händer, man tystnade, och lilla Elsa, familjens yngsta medlem, en flicka på sju, åtta år, läste bordsbönen. Så intog hvar och en sin plats, och då befanns det, att ingen plats blifvit öfrig för adjunkten.

»Men mor,» sade kyrkoherden, »här är ju ingen plats åt vår pastor.»

»Det är inte jag, som har dukat,» blef det svar han fick.

På kyrkoherdens tillsägelse steg då ett af barnen upp och lämnade sin plats åt adjunkten. Han satte sig, men han hade en förnimmelse af, att han velat återvända till sitt ensamma rum i universitetsstaden.

Han såg på den kvinna, som skakat rimfrost öfver hans själ. Han såg, att hennes blick kunde vara varm och kärleksfull, då den hvilade på hennes barn. Han hörde, att stämman var smekande, var mild, då hon tilltalade dem, men för främlingen vid hennes bord hade hon icke en blick, icke ett vänligt ord. Med allt sitt vetande visste hon ändå

inte, att det är just främlingen i vår krets, som bäst behöfver vår vänlighet, vår kärlek, därför att han för tillfället är aflägsnad från dem, af hvilka han har medborgarrätt på sådan.

Den tid, som nu följde, blef en tid utan solljus, utan hvila, utan ro. Nu fick han lära känna, hvad ensamhet midt i sällskap vill säga, ensamhet i en familjekrets, där ingen kärlek, ingen vänlighet, ingen förströelse finnes öfrig för främlingen, som kommit därin. Han kände sig mer ensam här i familjekretsen, än han känt sig på sitt ensamma rum i universitetsstaden, och den kost, som bestods honom, var sämre, än den han själf arbetat sig till. Han hade mycket arbete, ty kyrkoherden förmodade ej stort, gammal och sjuklig som han var. Och så tynade hans kropp af midt i hans ungdoms vår, tynade bort i brist på näring och hvila. Och hvad som värre var, hans lifslust domnade, hans mod stäcktes, och hoppet, som hittills uppehållit honom, höll på att dö i hans själ. Tron på kärleken, tron på det goda i lifvet, tron på kvinnan vacklade, och tviflet höll på att intaga trons plats. Och så, utan att han själf visste hur det kom sig, stod han där inför lyssnande skaror och ropade sitt ve, ve eder.

Långa, ensamma, tunga dagar lades tillsamman, och summan af dem gjorde ett år och litet till. Det året hade gjort den unge prästen dyster, grubblande, inåtvänd.

Då föll plötsligt en ljusstrimma öfver hans väg. En kvinna, kommande långt ifrån, korsade

den. Hon hade öppen blick, och hennes hjärta var varmt. Hon såg den unge adjunkten, såg, att han var hungrande och törstande både till kropp och själ, och hennes hjärta ville brista af förbarmande. Hon gaf honom vänlighet, sann, ärlig, uppriktig vänskap, och han grep om den, som den drunknande griper om halmstrået, och den tinade upp rimfrosten öfver hans själ; och allt, som legat där domnadt och dämpadt och kväfdt, sprang fram i dagen i glödande kärlek.

Han tog hennes händer med ett fast grepp, öfverhöljde dem med kyssar och vätte dem med sina tårar.

»Blif min, blif min,» hviskade han, »öfvergif mig ej, vik ej från min sida! Om du är hos mig, blir ödemarken ett eden, själfva fängelset en helgedom. O, hvilken stor plats har inte kvinnan att fylla i lifvet, hvilken härlig mission. Guds afsikt med kvinnan är en af hans skönaste tankar. Vid vår sida omhägnande oss till kropp och själ; vet du, hvad det innebär? Att locka fram ur djupen de guldkorn, som gömmas i vår själ eller att låta dem sjunka, ohjälpligt sjunka till döds. Rädda mitt lif, rädda min tro med din kärlek! Öfvergif mig ej!»

Då skakade hennes hjärta af sorg, ty hon hade endast vänskap att gifva, sin kärlek hade hon redan gifvit en annan. Hon sade honom det, varsamt och skoningsfullt, sade honom, att det fanns tusende kvinnor med varma, kärleksfulla, medlid samma hjärtan, kvinnor, som kunna offra allt eget

för andra och förstå den stora meningen med kvinnan. Han fick inte misströsta, han fick inte tvifla på dem, fastän en af dem skakat rimfrost öfver hans själ och kommit den att frysa.

Han släppte hennes händer, och en frossbrytning skakade hans kropp. Det var hans andra, stora misräkning i lifvet, och han skulle ha kunnat bära den, om icke den första varit.

Nu dog hoppet på lifslycka i hans själ, dog för att aldrig uppstå.

Ingen motståndskraft mer. En liten tid ännu. Arbete, förkylning, lunginflammation, död.

Det kom så hastigt. Han låg så ensam, så hjälplös på sin hårda bädd. Ingen torkade svetten från hans panna, eller sökte sprida litet ljus öfver det mörker, som omgaf honom. Man trodde ej, att det var så farligt, man frågade ej stort efter honom, men redan i tredje dygnet var han död.

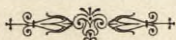
Döden räddade honom från den stora misräkningen att se de fagra illusionerna om det egna hemmets lycka krossade af kvinnohand.

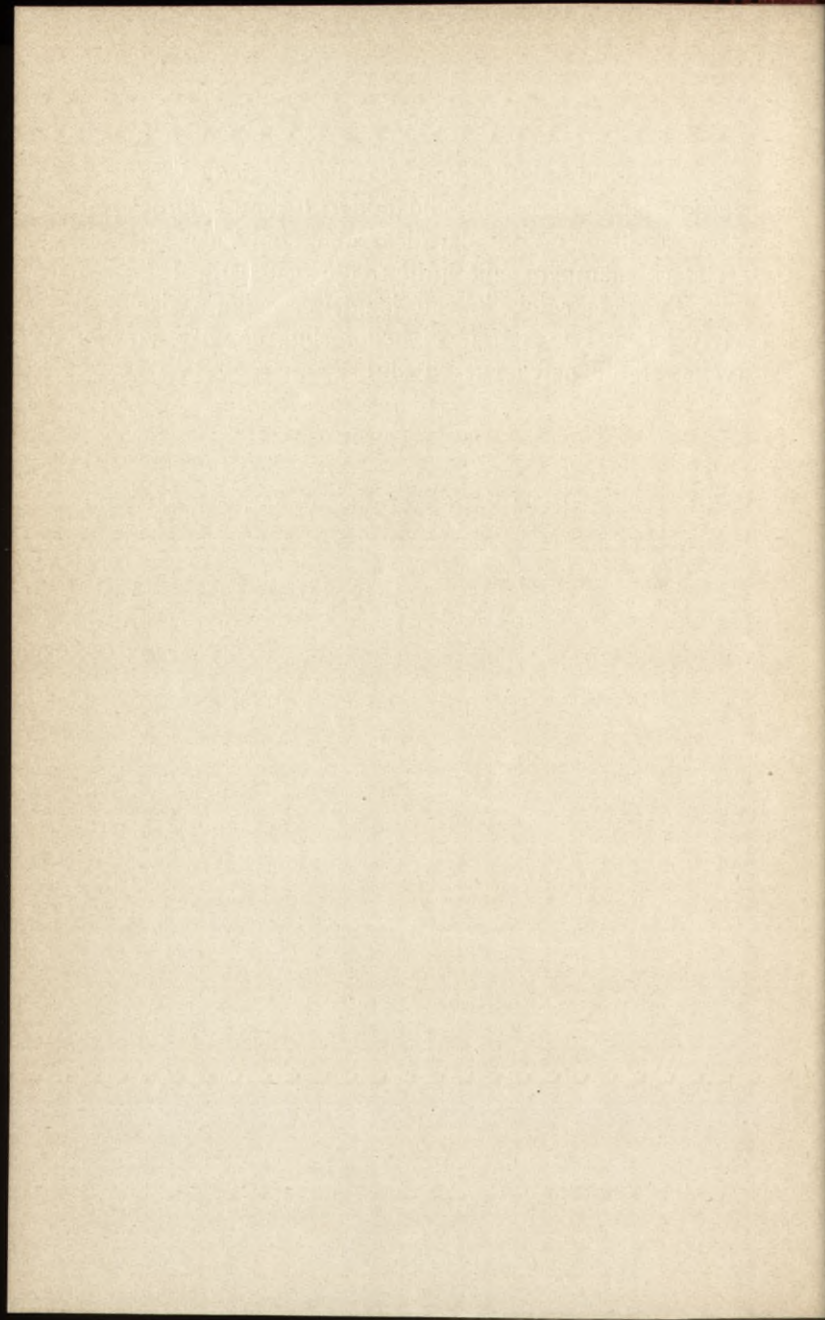
* * *

På verandan sitter kyrkoherdens fru och smeker sin sistfödda, den blåögda, ljuslockiga lilla Elsa. Hon kysser den lilla barnamunnen och ser in i de öppna barnaögonen med en mors kärlek och en mors hopp. Hade hennes öga förmått se längre än till det närvarande, förmått blicka in i detta

barns framtid, skulle hon ha fått se detta kära ansikte fåradt af ångest, lidande och tårar, gjutna i andras hem, dömdt därtill af den, som kallar sig en stark hämnare allt intill tredje och fjärde led.

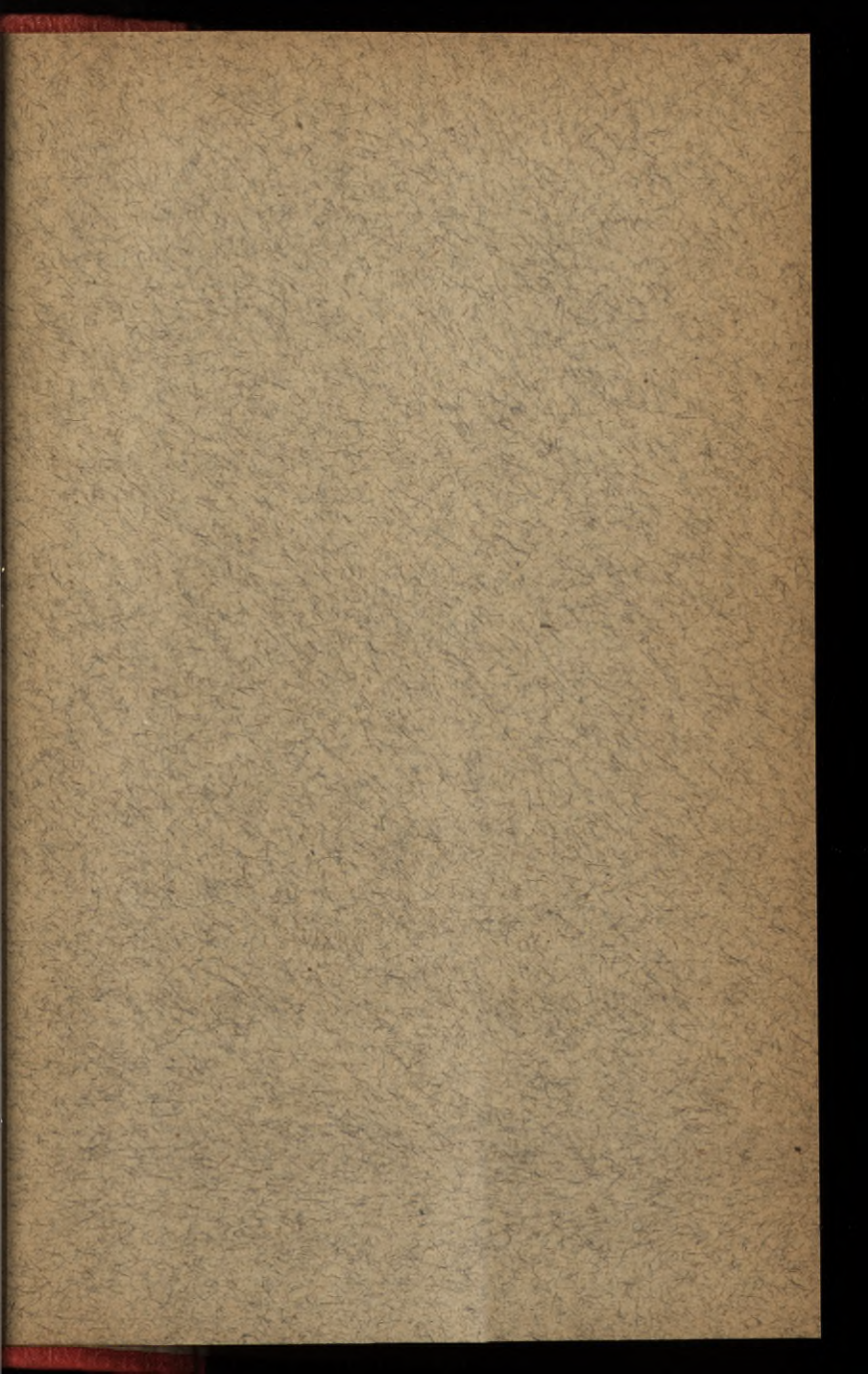
Ty det är icke så, att händelserna börja, där vi tycka att de börja, ej heller sluta de, där vi tycka, att de hafva fått ett slut.

Innehåll:

»Hvad_furan förtäljde»	5
Styfmodern	29
Fiskarpojken	91
Litet telepati	104
Fröken Mollys nya vinterhatt	115
Lek	126
Dömd	136
Du skall hedra din fader och din moder, på det dig må väl gå	159
Guld och gröna skogar	163
Andras barn	182

6000265052

Göteborgs universitetsbibliotek

